

I. N. D. N. 7. C.

DECRETUM DIVI MARCI

COMMENTATIONE

ACADEMICA

ILLUSTRATUM

ET

IN ALMA CHRISTIAN-ALBERTINA
PUBLICIS DISSERTATIONIBVS
PROPOSITUM

A

STEPHAN. CHRISTOPHORO
HARPPRECHTO

DE HARPPRECHTSTEIN,

DOMINO IN KALTENTHAL, &c.

SACRÆ CÆSARÆ MAJESTATIS, ET SUÆ REGIÆ CELSI-
TUDINIS, SERENISSIMI PRINCIPIS REGENTIS SLESVI-
CO HOLSATICI, CONSILIARIO ET JURIIUM PRO-
FESSORE PRIMARIO.

RECUSUM

KILIAE, LITTERIS IO. CHRISTOPH. REUTHERI, ACAD. TYPOGR.
ANNO ÆRÆ CHRISTIANÆ M DCC XXV.

DECRETUM
DIVI MARCI
COMMENTATIONE
ACADEMICA
ILLUSTRATUM
ET

IN AULA CHRISTIAN-ALEXANDRINA
PUBLICIS DISSEMINATIONIBUS
PROPOSITUM

STEPHAN CHRISTOPHORO
HARPPRECHTO
DE HARPPRECHTIN.

DOMINO IN KALTENHAL, XE
SACRAE CAESARIS MAJESTATIS, ET SUE REGIS CUIUS
TIBI, SERENISSIMO PRINCIPIS REGENTIS S. F. V.
CONSILII, CONSILIARIO ET JURIS PRO-
FESSORE PRIMARIO.

RECENSUM
LITTERARUM IO. CHRISTOPH. REUTHERI, A. M. T. 1794.
ANNO AERA CHRISTIANAE M DCC XCV.

INTROITUS.

on debere licere singulis,
quod per Magistratum
publice fieri possit, ne oc-
casio sit majoris tumultus
faciendi, jam ab exordio constitutorum Magistratu-
um, non sine maxima ratione, ex ipsis Juris Naturæ princi-
piis sancitum, & a LLatoribus nostris Civitati Romanæ il-
latum fuit, & æquissimam hanc Juris Universalis regulam,
non solum jam olim, Ethnicus ille quidem, sed prudentis-
simus Papiniani Ulpianique Collega & Jctus Paulus, *in Lib.*
13. ad Plautium professus est, sed & ejusdem vestigia legen-
tes Christiani Imperatores Honorius & Theodosius, *in Lege*
14. Cod. de Judeis. peculiari Sanctione, idcirco Judiciorum vi-
gorem, Jurisque Publici tutelam, ne quisquam sibi ipsi permit-
tere valeat, quod per Judicem potest consequi, constitutam esse.

ajente, confirmaverunt. Hinc tot Leges & sacras, contra injurias hominum manus, in Jure nostro reperire licet Constitutiones, tot denique Oracula Principalia & Edicta Prætoria, vim fieri vetantia, & ne quis in sua causa judicet, vel jus sibi dicat, vel ad arma & rixas procedat, *cum tamen Prætor, juxta dictamen L. 13. §. 3. ff. de Usufr. rem sua Jurisdictione possit componere*, interdicentia, tot denique Juris Remedia, compescendis improbis Legum temeratoribus inventa, quieti & securitati publicæ prospicientia, quibus investigandis, & paulo latius atque curatius examinandis, cum proximis diebus ansam suppeditaret, factum aliquod primarii cujusdam viri militaris, coadunata equitum manu, domum alicujus, in haud minori dignitate togata constituti Ministri, & sui prætensi debitoris, privata auctoritate obfidentis & invadentis, ac ni Jussu Superiorum decedere coactus fuisset, duriora adhuc minitantis, ut de Jure, in quantum ipse poena afficiendus esset? responderemus, ante paucas septimanas nobis oblatum, digna res visa fuit, quam juxta regulas Decreti Divi Marci, ceu Remedio omnium saluberrimo, publica Disquisitione examinaremus, & Eruditorum examini subjiceremus, probe quidem gnari, de Remediis contra vim competentibus, multos multa, de hoc vero Remedio in specie, paucos pauca commentatos fuisse, sit itaque

(o)

SECTIO I.

Textum ipsum & Leges Analogas exhibens.

§. I.

Decretum hoc Divi Marci esse ex illarum Legum numero, quæ in Jure nostro appellantur similes, nemo inficias ibit, licet enim Imperator noster Justinianus in *Leg. 1. §. 9. Cod. de Veteri Jure enucleando*. Leges similes plane eliminatas velit, nemo tamen credat, nos, vel cæco erga Juris nostri Romani hodierni, primum, si non conditorem, tamen Instauratorem, amore, vel Imperatorem ipsum, turgida quadam de eo concepta opinione, hoc adeo universaliter velle asserere, ut non potius lubentes libentesque fateamur, Imperatorem solum de eo, in quantum fuit possibile, locutum: de cætero vero Leges similes in Jure dari ingenue confessum fuisse, uti vel sola, *Constitutionis. Dedit nobis Deus. §. 14. de Confirmat. Digest. & Leg. 2. Cod. de Veter. Jur. Enuel. §. 14.* diserta verba clarissime evinciunt; Quæ si aliquem adhuc morantur, præter *Guldonem Pancirollum in Thesouro Variarum Lection. Lib. I. Cap. 18.* in solis *Digestis 138.* Leges similes enumerantem, item *Leg. 11. & L. 14. ff. de Pignor. Act. nec non L. 6. pr. & L. 18. ff. de Re Jud.* vel solos de hoc Decreto loquentes *Textus, Leg. 13. ff. quod Met. Caus. & Leg. pen. ff. ad Leg. Jul. de Vi Privata.* poterit inspicere, in Lege enim priore, & hanc proxime antecedente *Leg. 12. §. fin. d. 1.* ita loquuntur,

ULPIANUS LIB. XI. AD EDICT.

Julianus ait, eum qui vim adhibuit Debitori suo, ut ei solveret, &c. in Juliam eum de vi incidisse, & Jus Crediti amisisse.

CALLISTRATUS LIB. V. DE COGNITIONIBVS.

Extat enim Decretum Divi Marci in hæc Verba: Optimum est, ut si quas putas te habere petitiones, actionibus experiaris, cum Marcianus diceret. Vim nullam feci. Cæsar dixit, tu vim putas esse solum, si homines vulnerentur? Vis est & tunc, quoties quis id, quod deberi sibi putat, non per Judicem reposcit. Quisquis igitur probatus mihi fuerit, rem ullam debitoris, vel pecuniam debitam, non ab ipso sibi sponte datam, sine ullo Judice temere possidere, vel accepisse, isque Jus sibi in eam rem dixisse, Jus Crediti non habebit.

in posteriore vero verba Decreti hoc modo se habent,

CAL-

CALLISTRATVS LIB. V. DE COGNITION.

Creditores si adversus Debitores suos agant, per Iudicem id quod deberi sibi putant, reposcere debent, alioquin si in rem debitoris sui intraverint, id nullo concedente, Divus Marcus decrevit, Ius Crediti eos non habere, Verba Decreti hæc sunt, Optimum est, ut si quas putas te habere petitiones, actionibus experiaris, interim ille in possessione debet morari, tu petitor es, & cum Marcianus diceret, vim nullam feci. Cæsar dixit. Tu vim putas esse solum si homines vulnerentur? Vis est & tunc, quoties quis id quod deberi sibi putat, non per Iudicem reposcit, non puto autem, nec verecundiae, nec dignitati tuæ convenire, quicquam non Iure facere. Quisquis igitur probatus mihi fuerit, rem ullam debitoris, non ab ipso sibi traditam, sine ullo Iudice temere possidere, eumque sibi Ius in eam rem dixisse, Ius Crediti non habebit.

ut adeo hosce Textus vel limis solum oculis intuenti, quam facile patere queat, illos quoad omnia ad amussim sibi invicem convenire, & omnimoda harmonia respondere, quibus si quis ea, quæ Jure Consultus Ulpianus in *Lege 12. §. fin.* & *Lege 14. princip. ff. Quod metus Causa.* & Jure Consultus Modestinus in *Lege fin. ff. ad Leg. Jul. de Vi Privata.* proponunt, coniungere velit, facili labore deprehendet, LLatoribus nostris quam maxime cordi fuisse, ut licentiam creditorum, debitores suos privata auctoritate inquietantium, variis mediis compescerent atque reprimerent.

§. II.

Et certe si adhuc de aliis exemplis velimus esse solliciti, varios in Jure nostro reperiemus casus, ubi pari ratione & effectu, in huiusmodi creditores, privata auctoritate sibi Jus dicentes animadverti, palam constabit, sic, ut uno vel altero exemplo res fiat illustrior, & eo solidiora subsequentibus assertis nostris jaciantur fundamenta, in *Lege 9. Cod. de Obligat. & Action.* generaliter prohibent Imperatores, *negantes Debitores, armata vi terreri.* & in *§. 1. I. Vi bonor. raptor.* qui rem mobilem, quam suam putat, imprudens Juris, eo animo, per vim abstulit, quasi Domino liceret, etiam per vim rem suam a possessoribus auferre, dominio rei suæ cadit. Sic si quis domum debitoris sui vi intraverit, vel signaculum ei imposuerit, & actione cadit, & alterum tantum de suo inferre cogitur. *juxta Novellam 60. Cap. 1. in princ.* & si quis mortui debitoris cadaver funerari passus non fuerit, præter poenam Legis Juliæ, Jus Crediti amittit. *L. 6. & Auth. seq. Cod. de Sepulchro viol. d. Nov. 60. Cap. 1. §. 1. & Nov. 115. Cap. 5. §. 1.* prout & ille, qui liberos debitoris, in pignus aut servile ministerium abripere, aut repressaliis uti conatus fuerit, Jure Crediti pariter privatur, *Novell. 52. Cap. 1. & Nov. 134. C. 7.* ut alia nunc taceamus.

SECT.

SECTIO II.

In Authorem Decreti & ejus Causam Impulsivam inquirens.

§. I.

Hisce præmissis, nunc ordinis alias consueti exposcularet ratio, ut etiam brevem horum Textuum Analysin præmitteremus, cum vero hæc omnium commodissime, singulis in locis, ubi res aliqua majoris momenti discutienda veniet, fisti possit, ideo ne eadem otiose repetere necesse sit, ad ulteriora, missis verborum ambagibus, descendamus, primo loco examinaturi Decreti nostri Auctorem, ejusque Causam Impulsivam. Est autem ille DIVUS MARCUS, uti verba Legum sonant, h. e. MARCUS AURELIUS ANTONINUS, cognomento PHILOSOPHUS. *Nov. 60. Cap. 1.* Imperator non Belli tantum, sed & Pacis artibus clarissimus, non solum insignis Literatorum Fautor, sed & ipse Philosophiæ non minus ac Juris egregie gnarus, de quo inter alia Capitolinus, §. 4. *Histor. sua inquit: Semper cum potuit Senatui interfuit, etiam si nihil esset referendum, si Roma fuit. Si vero aliquid referre voluit, etiam de Campania ipse venit, Comitibus præterea etiam usque ad noctem frequenter interfuit, neque unquam recessit a Curia, nisi Consul dixisset. Nihil vos moramur Patres Conscripti.* Quin etiam Judiciaria rei singularem diligentiam adhibuit, fastis dies judicarios addidit, ita ut 230. dies annuos, rebus agendis litibusque disceptandis constitueret. de quo etiam Historiæ Augustæ Scriptores testantur, illum semper cum Optimatibus, non solum de bellicis, verum etiam civilibus rebus, priusquam aliquid ageret, consultasse, &

Con-

Consultoribus Jctis, Mutio Scævola, Volusio Metiano, Ulpio Marcello, aliisque gravibus & magni nominis Viris, communiter usum fuisse. teste Mathiæ *Theatr. Histor. in Vita Anton.*

§. II.

Hic igitur, cum ad exemplum Veterum Imperatorum, & imprimis Augusti, teste Suetonio *in ejus Vita. §. 33.* ipse Juri dicendo præesset, & inter partes litigantes de causis controversis, assidentibus ipsi procul dubio, prudentissimis ex Jcto- rum ordine Viris cognosceret, hoc Decretum condidit, & ceu Jus aliquod Commune ad posteritatem transmisit, erat enim Imperatoribus Romanis hoc valde familiare, ut ipsi- met (nec enim olim puduit Principes atque Imperatores, interesse Judiciis & actionibus causarum, easque audire & termi- nare. Jo. Harppr. *ad §. 6. Inst. de Jur. N. G. & C. n. 27.*) Judiciis præsiderent, & allectis in Consilium Jctis, Advocatos par- tium audirent, tandemque sententiam ipsimet ferrent, pro- ut in specie de Imperatore Antonino, elegans exemplum ex- hibet Jctus Marcellus, *in L. 3. ff. de his quæ in Testam. deient.* nec non de Imperatore Severo, *L. 1. Cod. de Appellation.* quæ sententiæ propter summam Principis auctoritatem, non solum constituebant Jus singulare inter partes litigantes, sed & Com- mune, quoad omnes alias causas postea emergentes, ex effato Imperatoris Justiniani *in Leg. 12. princ. Cod. de Legib.* ubi no- tanter ita: *Si Imperialis Majestas causam cognitionaliter exami- naverit, & partibus cominus constitutis, sententiam dixerit, omnes omnino Judices, qui sub nostro Imperio sunt, sciant hanc esse Legem, non solum illi causæ, pro qua producta est, sed & omnibus similibus. Quid enim majus, quid sanctius Imperiali Majestate? vel quis tantæ superbiæ fastigio tumidus est, ut Re- galem sensum contemnat, cum & Veteris Juris Conditores, Con-*
stitm-

stitutiones quæ ex Imperiali Decreto processerunt, legis vim obtinere, aperte dilucideque definiant.

§. III.

Quibus vero Assessoribus Divus Marcus hic usus fuerit, certo quidem non constat, valde tamen verisimile est, illos de quibus supra §. I. locuti fuimus Jctos, huic cognitioni seu consultationi judiciali interfuisse, & certe quod Marcellum attinet, illum talibus negotiis expediendis adhibitum fuisse, ex *Lege 3. de his quæ in test. del.* licet colligere, Callistratum vero adhuc tempore Imperatorum Septimii & Alexandri Severi floruisse, adeoque si non ipso, Decreti hujus lati tempore, tamen non multo post, de Jure respondisse, testantur ex Lampridio & aliis Steph. Bertrand. *de Vit. Jctor. Lib. 1. Cap. 27.* & Grot. *cod. Tract. Lib. 1. Cap. 9.* Quicquid autem sit de Assessoribus in consilium adhibitis, sufficiat nobis certo scire, Imperatores Romanos, nihil sine consilio Jctorum decernere fuisse solitos, argumento eorum quæ hanc in rem tradunt Jcti, in *Lege nostra. Lege 3. ff. de his quæ in testam. del.* ibi. *Antoninus Cæsar remotis omnibus (scil. partibus) cum deliberasset. Lege 3. Cod. de Question. ibi. cum cognitionaliter audisset. & Lege 6. Cod. de Usucap. pro Emptore. ibi. Imperator Philippus cum Concilio collocutus dixit. jung. Cujacius Observat. Lib. 18. Observat. 32.* quin imo & supra citatus Julius Capitolin. §. 8. de nostro Imperatore refert, illum sæpius dixisse. *Aquius est, ut ego tot & talium amicorum consilium sequar, quam ut tot & tales amici, meam unius voluntatem sequantur.* ut ideo nullum sit dubium, Imperatorem hoc Decretum, non nisi prævia seria deliberatione, & maximis permotum rationibus tulisse.

§. IV.

Quænam autem graves istæ rationes moventes fuerint, non solum ex hætenus allatis, sed & ipso Decreti contextu, ejusque

visceribus facile licet eruere, videbat scilicet sagacissimus Imperator, & uti Justinianus eum *in Lege 12. Cod. de Repud.* appellat, PHILOSOPHISSIMUS. ex ipso dictamine rectæ rationis & sanæ Philosophiæ, nullam rempublicam, sine magistratibus, & ordine Judiciorum legitime constituto, bene conservari posse, cum cuilibet privato permittere, ut sibi ipsi Jus dicat, nihil aliud futurum foret, quam omnium civium, maxime tenuium & bonorum, fortunas & salutem, potentium atque nocentium libidini atque avaritiæ velle exponere, cum semper facile extituri sint, qui mentiantur, sibi aliquid deberi, ut sua eripiant aliis, qui cum audaciores sint, & ad nocendum instructi, facile evasuri sint superiores, & quamvis daretur aliquis, summa fide ac religione præditus, qui non sit petiturus, nisi suum, tamen hoc illi concedi, ut in re sua propria sibi Jus dicat, perniciosum esse exemplo, cum iudice Aristotele, *Lib. 3. Politic. Cap. 6. Plerique fere mali sint Iudices de rebus suis.* & improbissimi quique isto exemplo idem ausuri, nec verituri essent, se viros bonos dicere, atque adeo, (ut improbitas est impudens,) se etiam optimis, si opus sit, antepondere. Adde his, quod nemo privatus facile alterius privati vim laturus, sed vim alia vi majore propulsaturus foret, unde necessario, acerbæ contentiones, pugnae, cædes interdum, & si inter potentiores res ageretur, factiones, seditiones, atque hinc etiam plane bella intestina oriri deberent, quæ omnia quam pernitiōsa essent reipublicæ, Imperatori non potuit esse incognitum.

§. V.

Cum igitur illi qui mores hominum, qui leges composuerunt atque Jura, utque regerentur urbes & imperio magistratuum parerent, instituerunt, omnino studuerint, ut in tranquillo & tuto subditos collocarent, tumultibusque liberarent,

ne ferarum instar vivere, & quisque obvium quemquam tantum non devorare rursus incipiant, optimo sane consilio Imperator ad hujus Decreti publicationem descendit, prout ille ipse has rationes moventes brevibus exequitur, dum in contextu ait. *Optimum est, si quas putas te habere petitiones, actionibus experiaris, &c. vis enim est, quoties quis id, quod deberi sibi putat, non per Judicem reposcit, non puto autem, nec verecundia, nec dignitati tue convenire, quicquam non Jure facere.*

SECTIO III.

Sistens Personas, quibus Decretum Divi Marci competit.

§. I.

Transeamus autem nunc ad personas, quibus & contra quas hoc Decretum Divi Marci conceditur, *parum enim est Jure nosse, si persone quarum causa constitutum est, ignorentur.* §. fin. I. de Jure Nat. G. & Civ. habent se autem illæ, vel per modum Subjecti Activi, & ab Imperatore uno nomine vocantur *debiteres*, vel per modum Subjecti Passivi, & appellantur *crediteres*, hoc enim sibi volunt, verba ista, non semel, sed repetitis vicibus, in Decreto nostro occurrentia, quorum nomine quinam veniant in Jure nostro, nobis nunc speciatim investigandum erit, sicuti autem vocabulum *debere* generale est, & omnem omnino Actionem sub se comprehendit. Leg. 178. §. 3. ff. de Verbor. Signific. ita & *debiter* omnis ille intelligitur, a quo invito alias pecunia

exigi potest. *L. 108. ff. eod.* non aliter ac sub vocabulo *creditoris* non tantum hi accipiuntur, qui pecuniam crediderunt, sed omnes quibus ex qualibet causa aliquid debetur. juxta *L. 11. & 12. princ. ff. eod. Tit.*

§. II.

Quando proinde hic loci, de personis quibus Decretum D. Marci auxiliatur, sermo est, nulli dubitamus, quin ejus beneficio omnes omnino debitores, cujuscunque sint sexus, dignitatis vel conditionis, five sint personæ veræ, five mysticæ atque morales, gaudeant atque frui queant, modo in possessione rerum debitarum constituti sint, per clara verba *nostri Textus* ibi. *Petitiones. reposcit. non ab ipso sponte datam. & Ille debet in possessione manere, tu petitor es.* nec a Legibus nostris specialiter excipiantur, cum enim Decretum hoc Juris Communis habeat vigorem, & generaliter loquatur, ideo etiam procul dubio generaliter intelligendum erit, *arg. §. 6. ibi. alia autem cum generales sint, omnes procul dubio tenent. I. de J. N. G. & C. Lege 3. Cod. de Legib.* ut taceamus hoc Decretum in odium violentiæ, & privata autoritate exercitiæ Jurisdictionis introductum esse, adeoque ob æqualitatem rationis, omnibus debitoribus, talem violentiam passis, competere debere: ubi enim eadem legum est ratio, ibi & eandem debere esse dispositionem, statuit Ictus, *in Lege 32. ff. ad Leg. Aquil. L. 27. §. 2. ff. ad Leg. Jul. de Adult.*

§. III.

Nulli hinc dubitamus, quin hoc beneficium indistincte competat omnibus debitoribus, & quidem (1) sine differentia sexus, licet enim Imperator solummodo *de Debitore*, adeoque in genere masculino loquatur, & proinde hoc De-

cretum, ceu poenale & odiosum, ad sexum foemininum usque extendendum esse non videatur, cum *de Debitrice*, altum in eo sit silentium, his tamen non obstantibus, verius esse putamus, nullam sexus differentiam in hoc casu Imperatorem statuere, vel admittere voluisse, in iis enim Juris nostri casibus, ubi manifesta aliqua inter utrumque sexum differentia, & diversa ratio non intercedit, masculinum semper sub se comprehendere foemininum, & ubi singulare non est constitutum, parem utriusque sexus esse conditionem, noto notius est, ex *L. 7. §. 1. ff. de Jurisdic. Lege 62. ff. de Legat. 3. L. 4. Cod. de Lib. praterit.* & certe cur hæc in præsentī de foeminis statuamus, eo major adest ratio, ac mulieres communiter magis infirmæ & fragiles. *L. 2. §. 2. ff. ad Senat. Vellej. L. 9. pr. ff. de Jur. & Fact. ignor. L. 1. §. 10. ad SC. Turpill.* & per consequens magis meticulosæ, ac violentiis expositæ præsumuntur quam viri. *Gloss. in Cap. 14. ad verbum. Metus. X. de Sponsal.* et dehinc eo magis opus sit remedio, quo magis expositæ sunt periculo. *arg. Extravag. Commun. Injuncta. in princ. de Electione.*

§. IV.

Idem judicium etiam ferendum nobis videtur (II) de differentia conditionis & qualitatis, siue debitor iste sit pauper, siue dives, siue in dignitate constitutus, siue non, sicuti enim hominem pauperem & extra dignitatem constitutum, magis feriunt potentiorum injuriæ, quam divites & honoribus præpollentes, *Leg. un. Cod. ne liceat potent. in fine. ibi. & præcipue tenuiorum, qui sæpe importunis potentium intercessionibus obruuntur.* ita viceversa, & his illata injuria gravior est altera, & auctoritas ejus, in quem peccatum admissum, eo magis tuenda est, ac prætermisā animadversio contemptum ejus parit & honorem minuit, proinde utraque merito est compescenda, &

lege non distinguente, nec nostrum erit distinguere. *arg. Leg. 2. §. 5. ff. Vi bonor. raptor. Leg. 13. Cod. mandati.* & ex hoc genuino decidendi principio, supra dicta regula ampliatur etiam (III) ut locum habeat hoc Decretum, siue debitor vera sit persona, siue ficta & mystica, v. gr. Civitas, Ecclesia, Corpus vel aliquod aliud Collegium licitum, a superiore in republica magistratu approbatum. *Leg. 3. §. 1. ff. de Colleg. & Corporib.* sicuti enim talia corpora personæ vicem subeunt, *Leg. 10. §. 4. ff. de in Jus voc. Leg. 23. ff. de Fidejussor.* & ex contractibus suis instar privatorum obligari & conveniri possunt. *Leg. 27. ff. de Reb. Credit. & Leg. 15. ff. ad SC. Macedonian.* ita & nulli dubitamus, quin si aliquis creditor, seposito Juris ordine, aliquam adversus ea violentiam exerceret, tales etiam personæ mysticæ, se nostri Decreti beneficio pariter tueri possint, cum tales personæ debitrices, in genere gaudeant omnibus Jurium beneficiis, aliis debitoribus privatis alias competentibus. uti optime observavit Stryck. *in Disput. de Civitate Oberata. Cap. 4. n. 132. & DD. comm. ad d. L. 15. ff. ad SC. Maced.*

§. V.

Notanter autem in præcedente §. II. diximus, regulam nostram procedere solum in debitoribus possidentibus, & a legibus specialiter non exceptis, sicuti enim nulla regula sine exceptione esse dicitur, ita & hic aliquas ejus limitationes observare licet. *Limitatur* enim hæc *Regula (I) in Debitore non possidente*, ut enim huic nostro Decreto locus esse queat, requirit Imperator expresse, secundum superius jam allegata, ut debitor, cui vis illata dicitur, in possessione rerum debitarum constitutus sit, *per nostram L. 13. quod met. causa. ibi. Petitiones. reposcit. non ab ipso sponte datam. & Leg. pen. ff. ad L. 3. de Vi Priv.* ibi. *Ille debet in possessione mane-*

re, tu petitor es. Hinc sponte sua sequitur, quod si creditor aliquis occupet rem aliquam sibi debitam, quæ tamen vel in nullius sit possessione, vel ad minimum non sit in possessione debitoris, illum de violentia sibi illata, ad effectum amissionis Crediti, conqueri non posse, v. gr. Legatarius, bona sibi legata, propria auctoritate, antequam in heredis possessionem venissent occupans, suo jure ideo non privatur, quia isto tempore vacua adhuc fuit possessio, & per consequens nulla heredi violentia illata. *L. 1. §. 2. ff. Quod legat. Lege 1. §. 15. si is qui testam. liber.* cum e contrario si herede possidente ea surripuerit, iisdem etiam merito privandus sit. *Lege 5. Cod. de Legat. L. 7. Cod. Unde Vi.*

§. VI.

Limitatur, (II) in Debitore, propter damnationem in metallum, vel opus metalli, *maximam*, aut etiam propter deportationem, *mediam capitis deminutionem passio*, de primo enim extra omnem controversiæ aleam positum est, quod omnino & adeo pro mortuo habeatur, ut ne Cæsaris quidem servus dicatur, *L. 17. pr. ff. de Pœnis.* & hinc etiam omnis libertatis, civitatis & domini vel proprietatis, ita expers fiat, ut atrocitatem sententiæ etiam, de Jure veteri statim subsecuta fuerit bonorum confiscatio. *L. 4. Cod. de Bon. proscript. seu damnat.* & consequenter non entis adeo nullæ fuerint affectiones, arg. *L. 41. ibi. Quoniam tunc non possunt videri bonæ fidei possessores esse, qui nec possidendi animum haberent. ff. de Reb. Cred.* ut sicuti per nullam legem fieri potest, ut qui nulla bona in civitate reliquit, heredem habeat. teste Juliano in *L. 28. in fine ff. de Vulgari & Pupill. substitut.* ita & nulla lege fieri possit, ut qui nulla bona habeat, a creditore suo in illis aliquam vim pati potuerit, & licet hunc

vete-

veteris Juris rigorem, Imperator Justinianus aliquatenus temperaverit, in *Nov. 22. Cap. 8.* & proinde multi DD. statuunt, hujusmodi damnatos libertatem amplius non amittere, mitior tamen sententia admitti non potest, quam sublato Jure veteri, Imperatorem per dictam Novellam, tales damnatos ad metallum, illis qui in opus publicum damnati sunt, æquiparasse, de quibus negari non potest, quod ad minimum deportatis similes efficiantur, & mediam capitis diminutionem pati dicantur, per claram dispositionem *dictæ L. 17. §. 1. ff. de Pæn.* quo supposito omnino dicendum est, neque illos qui maximam, neque illos qui mediam capitis diminutionem subierunt, beneficio hujus Decreti apud Romanos uti frui potuisse, demus enim tales homines libertatem retinuisse, & omnia quæ Juris Gentium sunt, extra civitatem exercuisse, prout hanc facultatem illis tribuerunt, *d. L. 17. §. 1. ff. de Pæn. L. 15. & 16. ff. de Interdict. & Releg.* demus etiam eos, pro ea parte bonorum, quæ fisco non fuit addicta, creditoribus suis obligatos mansisse, prout tale exemplum proponit Imp. in *Lege 1. Cod. de Fidejussor.* ea tamen quæ Juris Civilis atque Publici beneficia sunt, illis tribuere non poterimus, *arg. dict. LL.* hinc sicuti tales speciali jure civitatis non fruuntur, testamenti factione tam activa quam passiva non gaudent. &c. *per dict. LL.* ita nec actiones in judicium deducere, & jure civium Romanorum experiri poterunt, ut adeo creditor talibus debitoribus vim inferens, contra regulas quidem Justi & Honesti faciat, non tamen statim poena *LL. civilibus* definita, in favorem talium deportatorum præcise plecti debeat.

§. VII.

Porro (III) *limitatur* supradicta nostra assertio, in *Debitoribus Fugitivis*, de hoc enim notanter Jctus Ulpianus in

in Leg. 10. §. 16. ff. *Qua in fraud. creditor. inquit. Si debitorem meum, & complurium creditorum, consecutus essem fugientem, secum ferentem pecuniam, & abstulissem ei id, quod mihi debebatur, placet Juliani sententia. dicentis &c. cessare in Factum Actionem.* & hujus decisi rationem manifestam insuper suppeditat Imperator in *Lege 1. Cod. quando liceat unicuique sine Judice se vindicare: quod scilicet melius sit occurrere in tempore, quam post exitum vindicare, ut quod serum est puniri iudicio, subjugetur Edicto.* siue uti alio verborum contextu effert idem, in *Lege fin. Cod. in quib. Caus. in integr. restitutio necess. non est: Quod melius sit jura sua intacta servare, quam vulnerata causa remedium quærere.* quibus apprime conveniunt ea; quæ ex ipsis Juris Naturalis principiis tradunt Juris nostri Civilis Doctores. *Quod scilicet ubi cunque cessant judicia publica, ibi incipiant privata.* *Lege 54. Cod. de Decurion. Nov. 8. Cap. 9.* Sed an hæc quæ de debitore fugitivo hactenus dicta sunt, etiam ad illum, qui solum *de Fuga suspectus* est, propitio Jure extendi queant, res est altioris indaginis, & certe si *Fugitivus* ille non est, qui solum consilium fugiendi suscipit, licet id se facturum, etiam jactaverit. sed qui ipso facto fugæ initium mente deduxerit. *L. 225. ff. de Verbor. Signific.* & qui ea mente discessit, ne unquam domum redeat, *L. 17. §. 1. ff. de Ædilit. Ed.* videbatur dicendum esse, supra dictam limita-

C

tio-

tionem nostram in eo non invenire locum Verum contraria sententia, & quidem non sine speciosa ratione, Doctoribus nostris magis arridet, cui & lubentes subscribimus, idque argumento supra allegatae *Legis 17. ff. de Aedil. Edicto §. 3.* ubi Ictus illum etiam fugitivum pronunciat, qui voluntatem fugiendi habuit, & ea propter se celavit, adeoque voluntatem suam, etiam ad actum externum usque declaravit. ibi. *Fugitivum fere ab affectu animi intelligendum esse, non utique a fuga.* & in §. 4. ibi. *qui domi latuisset, in hoc, ut fuga nactus occasionem se subtraheret, tametsi fugere non posset, videri tamen eum fugitivum esse.* & in §. 8. ibi. *Si servus cum in fundo esset, exiisset de villa, ea mente ut profugeret. &c. fugitivum eum videri, animum enim fugitivum facere.* juncto §. 9. d. *Legis.* Neque nos haec morantur verba *L. 225. ff. de Verb. Signif.* supra in contrarium allegata, loquitur enim illa ipsa, de tali solum consilio vel iactantia, quæ in simplici cogitatione, vel verbis subsistit, neque ad alios actus externos prolabitur, qualis cogitatio vel iactantia sola, ne quidem justæ suspicioni causam præbere potest, aliis actibus & adminiculis non concurrentibus, d. *L. 225. ibi. fugitivum non secundum propositionem solam, sed cum aliquo actu intelligi constat.* juncta *L. 18. ff. de Pœnis. ibique DD. commun.*

§. VIII.

Ut autem debitor revera de fuga suspectus dici queat, non sufficit quælibet levis & male fundata, vel ex ipsius creditoris, debitorem suum vexare volentis, vel aliorum malevolorum malitia, pronata suspicio, quippe cui bonus iudex nunquam indulgere, vel illi in iudicando aliquem locum relinquere debet, sed requiritur, ut sicut in omnibus cæteris, ita imprimis in huiusmodi causis, ex personarum conditione, & rerum qualitate diligenter æstimet, ne quid durius aut remissius

missius constituatur, quam causa postulat. *L. 4. §. 1. ff. de Incend. Ruin.* proinde nisi gravissimæ concurrant circumstantiæ, ex quibus creditor instantem debitoris sui fugam, non vane possit conjicere, (ut puta quod debitor latitet, sit vagabundus, nulla bona immobilia amplius possideat, maximam partem bonorum suorum mobilium jam alienaverit, vel alio transtulerit, imo ipsemet quasi jam in procinctu stet, discedendi & pedem alio movendi, e contrario debitum ex parte creditoris sit liquidum, & extra contradictionem positum, & quæ sunt hujusmodi alia, a DD. & præcipue Gail. *Lib. 2. O. 44. Colero de Process. Executiv. P. I. Cap. 2. n. 104. & seq. Peck. de Jure Sistendi Cap. 16. n. 2. Berlichio in Decis. P. I. Decis. 73. n. 31. & seq.* longo ordine adducta, & cum similibus casibus, prudentis judicis arbitrio determinanda. *arg. L. 1. §. 2. ff. de Jure delib.*) si creditor virum aliquem honestum, in dignitate constitutum, vel possessionibus instructum &c. propria auctoritate ceperit, ipsum vel bona ejus detinuerit, occupaverit, vel aliquam aliam violentiam, ejus nomine ipsi intulerit, quod hujus Decreti poena teneatur, quin imo & si illum fugientem licite ceperit, & judici offerre distulerit vel etiam inique ceperit, & carceri mancipaverit, præter crediti amissionem, etiam injuriarum adhuc conveniri. *argum. Leg. 1. §. 6. & Leg. 15. §. 31. ff. de Injur. & poena privati carceris plecti debeat, nullum est dubium. arg. L. 1. & tot. tit. Cod. de Privat. carceribus inhib.* quæ usque adeo vera sunt, ut etiam in persona vagabundi debitoris locum habeant. *arg. supra all. L. 10. §. 16. ff. quæ in fraud. credit.*

§. IX.

Ultimo & (IV) *limitatur* etiam nostra regula *in Debitore consentiente & non invito.* sicuti enim in-

jura non nisi volenti inferri. *L. 1. §. 5. in f. ff. de Injur.* ita &
 vim, non nisi invitatusque reluctans pati potest. *arg. L. 116. ff.*
de Reg. Jar. hinc si debitor ipsemet in rei debitæ ablationem, vel
 aliquam aliam violentiam consentiat, beneficio nostri Decreti
 uti non poterit, cujus intuitu recte rescripserunt Imperatores,
illos creditores, qui non reddita sibi pecu-
nia, legem conventionis, ingressi possessio-
nem, exercent, vim facere non videri.
in Leg. 3. Cod. de Pignor. juncta Leg. pen. Cod. de Pignorat. Act.
 & per consequens, si cessante solutione creditor,
 non reluctante lege contractus, ea quæ si-
 bi pignori nexa erant, distraxit, revocari
 venditionem iniquum esse. dicit Imp. Gordianus in
Leg. 7. Cod. de Distract. Pignor. cum alias debitor, si citra
 talem conventionem, bona debitoris, etiam
 sibi adjudicata, auctoritate sua distraxis-
 set, furti Actione & Vi bonorum teneatur,
Lege 6. §. 2. ff. de Re Jud. prout enim ejusmodi rem auferens, in-
 vito domino, si absque vi id fiat, furtum. *§. 6. I. de Obligat. quæ*
ex del. nasc. & si vis concurrat, rapinam committit. *pr. I. de*
Vi bon. raptor. *Lege 3. §. 5. ff. de Incend. Ruin. naufr.* ita argu-
 mento a contrario sensu, ille qui consentiente debitore tale
 quid facit, extra legis poenam constitutus est, renunciavit
 enim debitor Juris Publici tutelæ, adeoque si quid ex credi-
 toris violentia, damni vel incommodi sentire necesse habet, id
 suæ

suæ culpæ tribuere debet, adeoque illud sentire non præsumitur, juxta decantatam regulam *Legis 203. ff. de Reg. Jur.* licet creditorem, etiam in tali casu, rectius facturum existiment DD. si ille rem debitam auctoritate judiciali occupaverit, cum hæc res excedat potestatem pactorum, ea evertens, quæ spectant ad officium magistratus, & Jure Publico constituta sunt. argum. d. L. 3. *Cod. de Pignor. juncta Leg. 38. ff. de Pact.*

SECTIO IV.

*Exhibens Personas contra quas Decretum
D. Marci competit.*

§. I.

Et hæc de personis quibus Remedium nostrum competit, dixisse sufficiant, quod vero personas, contra quas nostrum decretum locum habere potest, attinet, latissimus sane differendi campus nunc sese exereret, nisi paginarum angustia nos prohiberet, brevibus itaque dicimus, *omnes creditores, doli & violentiæ inferendæ capaces, cujuscunque sint dignitatis, conditionis vel sexus, hac lege generaliter teneri*, nisi, uti in præcedente sectione diximus, eorum quidam speciali legum dispositione excipiantur, hinc sicuti furiosos, mente captos, infantes & similes personas, a rigore hujus legis ultro liberamus, ita e contrario omnes alios, in classe exemptorum non venientes, ejus generali dispositioni subjugamus, quod ut paulo specialius exequamur, unam vel alteram nostræ regulæ ampliationem addere licebit.

§. II.

Ampliatur igitur regula nostra (1) *in Fœminis*, licet enim has pro infirmitate sexus minus aufuras, credat Imp. *in Lege 5. §. 3. Cod. ad Leg. Jul. Majest.* imo & illis propter fragilitatem sexus, magis indulgendum censeat. *in Lege 23. pr. Cod. de Nupt.* tamen & illas vim facere, & per consequens etiam in hujus decreti poenam incidere posse, verius existimamus, quod si enim fœmina etiam alias violentiæ species exercere, quinimo raptum committere: vel ad minimum auxilia-trices in eo manus præstare: & ea propter poenam raptus incurrere potest. teste Imp. *in Lege un. §. 2. Cod. de Raptu virgin.* cur non etiam alicujus violentiæ in debitorem admissæ, rea fieri poterit? cum fœminas, iisdem cum maribus poenis, sub-jacere manifestum sit. *arg. L. 7. §. 1. ff. de Jurisdic.* Nec hic ignorantia Juris ab observantia hujus legis eas poterit eximere, nam licet alias in multis Juris articulis, ejus ignorantia fœminis nocere non soleat. *Leg. 8. & 9. ff. de Jur. & Fact. Ignor. L. f. Cod. eod.* notanter tamen *in d. L. 9.* Jctus adjicit. *in quibusdam causis.* & has leges ita, & non generaliter accipiendas esse, monent Zoes. *in Comment. ad ff. Tit. de Jur. & Fact. Ignor. n. 7.* Brunnem. *ad d. L. 9. n. 2.*

§. III.

Ampliatur (II) *in Militibus*, licet enim & his propter nimiam imperitiam eorum. *pr. I. de Milit. Testam.* & quia arma magis quam jura scire præsumuntur. *L. 22. Cod. de Jure Delib.* jura ignorare permissum sit. *supra alleg. L. 9. §. 1. & Leg. 1. Cod. de Jur. & Facti Ignor.* tamen & in hoc casu, eos minime excusandos esse, intrepide statuimus, quanto enim majus periculum est turbationis quietis publicæ in militibus, qui

qui sæpe numero vicinis suis, præsumptione cinguli militaris graves existunt. *Lege 31. Cod. Locat.* tanto fortius etiam contra illorum violentas invasiones, debet esse legum præsidium, huic accedit, quod nostrum decretum fundamentum suum habeat in ipso Jure Naturali, cui inhærentes leges quilibet scire debet, *Lege 9. Cod. de Leg. & Lege 12. Cod. de Jur. & F. ignor.* ubi notanter Imperatores ajunt. *Constitutiones Principum, nec ignorare quemquam, nec dissimulare permittimus.* Quod multo magis obtinet, quando non ipso actu amplius militant, sed militia missi sunt, vel in stationibus & sedibus suis degunt, hisce enim nullo modo proficit allegatio juris ignorantia. *L. 17. §. f. ff. de Milit. Testam.* cum peritiores consulere quam facile potuissent. *L. 9. §. 3. ff. de J. & F. ignor.* potissimum tunc, quando causa contra debitorem jam in judicium est deducta, & milites eam jam per Advocatos suos agere inceperunt, durante vero lite, non expectata Judicis sententia, violenter debitorem suum invaserunt, & in personam vel bona ejus violentas manus injecerunt, tunc enim prætensa eorum ignorantia & imperitia eo minus excusat, quo magis notorium est, eos peritiores consulere potuisse, & debuisse. *Lege 10. ff. de Bonor. Possess.* juxta vulgatum Juris nostri Axioma. *Qui non facit, quod facere debet, intelligitur facere, quod non debet.* *Lege 17. §. 7. & fin. ff. de Aedit. Edicto. Lege 5. §. fin. ff. de Re Milit. Lege 121. ff. de Reg. Jur.*

§. IV.

Ampliatur etiam regula nostra (III) *in Rusticis*, nec his enim, ignorantiam hujus decreti prodesse posse statuimus, etiamsi enim judicantis officium alias in eo potissimum

num consistat, ut ubicunque æquitas ipsum movere potest, ille rusticitati subveniat. *L. 1. §. fin. ff. de Edendo. L. 25. §. 1. ff. de Probat. Lege 2. §. f. ff. de Jure Fisci.* ex supra adductis tamen rationibus, ne rusticum quidem, contra decretum hoc poenale peccantem, aliqua venia dignum censemus. In illis enim quæ LL. aperte prohibita sunt, legum auctoritatem, rusticitatis & imperitiæ velamentis, circumveniri non oportere, jamdudum rescripsit Imperator *in Lege 1. Cod. de Interd. matrim. inter tutor. & pupill.* Quæ omnia DD. nostri potissimum etiam ad illum casum extendunt, quando rusticus est sagax, vel peritiores potuit consulere. uti post multos a se allegatos, probat Renatus Choppin. *de Privileg. Rustic. Lib. I. Cap. V. n. 6. & Cap. VI. per tot.* & Juris nostri Analogiæ eo magis convenit, quo latior alias via aperiretur rapacibus rusticis, avaritiam suam impune exercendi, contra monitum Imperatoris *in §. 1. I. de Vi bonor. raptor.*

§. V.

Porro hæc regula *ampliatur*, ut etiam locum habeat (*IV*) *in Civitatibus, Corporibus atque Collegiis, Creditoribus.* sicuti enim in debendo illas personas mysticas, verarum personarum jura subire, jam supra Sect. III. §. 4. demonstravimus, ita & de talibus personis fictis creditoribus, ex paritate rationis idem dicendum erit, nec aliquam nobis objicere poterit difficultatem, quod tales personæ fictæ non adeo facile possint vel soleant delinquere, quia, uti Gail. *de Pace Publica. Lib. II. Cap. 9. n. 11. & seqq.* ait, animo & corpore careant, & sint nomen Juris, quod nec animum, nec intellectum habeat, & sic neque delinquere, neque puniri possit, cum in delictis verus dolus, voluntas & consensus delinquentis requiratur, hæc omnia enim non obtinent in civitate legi-

legitime congregata, quam & in delictis vicem personæ sustinere, omnino notum est, ex quamplurimis Juris nostri textibus, v. gr. *L. 9. §. 1. ff. quod met. causa.* ubi in specie Ictus dicit. *Nihil interesse quis vim fecerit, siue persona singularis sit, quæ metum intulit, vel populus, vel curia, vel collegium, vel corpus.* & in *Lege 4. ff. de Vi & vi arm.* quidam municipii nomine dejectus sistitur, imo in *Lege 21. ff. quib. mod. ususfruct. finitur.* Civitas poena mortis civilis, nempe aratro, mactata legitur, & in exemplum, potentissima Africæ Metropolis Carthago proponitur, ut adeo nullatenus dubitandum sit, quod si hujusmodi persona mystica, in tantam furoris pervenerit audaciam, ut debitori suo violentiam aliquam inferre præsumserit, illa non minus ac alii privati creditores, jus crediti amittere debeat, prout id pluribus adhuc ampliationibus demonstrat, Menoch. *Remed. recuper. possess. V. num. 123. & seqq.*

§. IV

Succedat his (v) *ampliatio*, ubi dicimus, Decretum nostrum adeo *generaliter in omni creditore* locum habere, ut etiam non attendatur, ex qua causa vel titulo quis creditor sit, vel esse affectet, an ex aliqua specie juris in re, vel etiam solummodo juris ad rem, & quidem siue debitorem sibi velit obstrictum ad aliquid dandum, vel ad faciendum, vel præstandum, hoc enim vult indigitare generalis illa Decreti clausula. *Quisquis mihi probatus fuerit.* qua omnes omnino homines comprehenduntur. *L. 29. ff. de Hered. instituend.* ut ideo dubio careat, quin hoc Decretum sibi locum vindicet, in omnibus casibus, ubi ratione juris dominici violentia debitori illata est, siue denique aliquis sit dominus plenus. *arg.*

II. Feud. 47. five minus plenus. arg. II. Feud. 27. §. 2. versu
Quod si de Rapina. & II. Feud. 53. in fine principii. ibi. & da-
mnum passo secundum leges resarciant. nulli denique dubite-
 mus, quin hoc locum obtineat, contra vi aliquem a servitu-
 tis quasi possessione dejicientem, contra creditorem rem pi-
 gnoratam, vel hereditatem, privata auctoritate occupantem,
 vel aliquem alium, possessione nostra nos spoliante, &
 quæ sunt hujusmodi multa alia, apud DD. qui in *Legem 7. Cod.*
Unde vi. commentati fuere, passim obvia. Quin imo & in
 obligationibus, si creditor debitori suo aliquam vim inferret,
 five ille deinde ex titulo mutui, five ex aliquo alio obliga-
 tus esset, idem dicendum esse, ipsa Decreti nostri verba quam
 evidentissime evincunt, dum Imperator scilicet de credito-
 re, cui *res vel pecunia* debebatur, loquitur, de quorum
 vocabulorum genuino in hac materia significatu, nunc in
 proxime subsequente Sectione, plenius nobis agendum erit.

SECTIO V.

Materiam nostri Decreti examinans.

§. I.

Consideraturis igitur materiam nostri Decreti, Imperator
 eam in compendio quasi exhibet, dum inquit, *Decretum*
hoc toties vim suam exerere, quoties quis id
quod deberi sibi putat, hoc est, rem vel pecu-
niam debitam, privata auctoritate reposcit.
 ubi sine omni dubio, sub complexu rerum & pecuniarum de-
 bitarum, generaliter intellectas voluit omnes debitorum spe-
 cies

cies, qualescunque illæ demum sint, modo eas sibi deberi quis putet, hoc enim denotant verba hæc generalia; Sicuti enim de vocabulo *debere* seu debitorem esse, jam supra diximus, illud latissimam habere significationem, *sect. preced. III. §. 1.* ita & idem nunc de ipso *debiti* vocabulo debemus statuere, quod scilicet sit omne illud, ad quod aliquis alteri, vel Naturali, vel Civili ratione tenetur, & quod etiam ab invito, vel natura vel lege civili exigere potest, *dd. LL. 108. & 178. §. f. ff. de Verb. signif.* sive deinde illud debitum sit rerum, sive pecuniarum, sive sit liquidum, sive sit illiquidum. Quod enim primo loco attinet debitum rerum, hujus nomine veniunt omnes res, tam corporales quam incorporales, tam mobiles quam immobiles, eæque sive sua natura, sive juris intellectuales, est enim rei vocabulum generale. *Lege 1. in fin. ff. de Reb. credit.* comprehendens tam corporalia quam incorporalia, ut servitutes & alia jura. *Lege 23. ff. de Verbor. signific.* item omnem obligationem, & nomina debitorum. *L. 6. ff. eod.* adeo ut a DD. dicatur vocabulum transcendens, juxta ea quæ pluribus hanc in rem commentatur, Godofred. *in not. ad d. L. 1. ff. de Reb. credit.* & idem etiam de vocabulo pecuniæ dicendum erit, illud enim, licet etiam varias in jure nostro habeat significationes, cur non in generalissimo significato, sub quo omnia ea, quæ quocunque modo sunt in nostro patrimonio. *L. 5. ff. de Verbor. signific.* præsentem in casu accipiamus, nullam obstare videmus Juris rationem. *arg. L. 7. §. 8. ff. de Public. in rem act.*

§. II.

Dum autem Imperator noster, rem atque pecuniam conjungit, eo ipso etiam talem subintelligit, quæ ad minimum *a debitore possessa* sit, vel partem ipsius patrimonii

constituat, hoc enim & verba nostri Decreti in *L. 13. Quod met. causa.* ibi. *Rem ullam debitoris, vel pecuniam debitam, non ab ipso sponte traditam.* & in *Lege pen. ff. ad L. Jul. de Vi priv.* ibi. *Ille in possessione debet morari, tu petitor es.* satis evincunt, & nos jam supra *Sect. III. §. 2. & 5.* ubi de debitore non possidente actum, latius demonstravimus, licet igitur rei vocabulo generaliter accepto, apud Imperatorem in *Princip. Inst. de Rerum divis.* non solum ea, quæ in nostro sunt patrimonio, veluti pecunias, actiones, exceptiones, mobilia ac immobilia bona, sed & ea, quæ extra nostrum sunt patrimonium, ut res nullius, liberos homines, hereditatem jacentem, bona caduca & vacantia, accipiamus, eousque tamen sensum nostri Decreti contra mentem Imperatoris extendere non poterimus, sed si quis talia bona, lege non permittente, occupare ausus fuerit, ad alia Juris remedia confugiendum esse, arbitramur, v. gr. Interdicta, *Ne quid fiat in loco sacro vel publico.* vel *de Lib. hom. exhib. tot. tit. ff. Ne quid &c.* item persecutiones extraordinarias, tam civiles, v. gr. *ex tot. tit. Cod. de Bon. vacant.* quam criminales, *ex Capite expilata hereditatis, tot. tit. ff. eod.* quæ omnia latius exequi præsentis instituti ratio non patitur; sufficiat nobis, rem a debitore (& quidem vocabulo possessionis latissime sumto, prout infra §. *sequente V.* pluribus dicemus) possessam esse, siue denique id vere ita se habeat, prout omnes res corporales hoc modo possideri queunt, siue analogica & impropria solum adsit possessio, quæ in rebus incorporalibus obtinet, *L. 23. §. 2. ff. ex quib. caus. major. Lege 10. princ. ff. Si servit. vindic. Lege 3. §. 17. ff. de Vi & vi arm.* nullam hæcenus differentiam admittere necesse habemus, quicquid enim in rebus corporalibus operatur vera actualis & naturalis rei debitæ possessio, illud in incorporalibus operatur quasi possessio, uti DD. tradunt commun. *ad d. L.*

d. L. 3. §. 17. ff. de Vi & vi arm. Lege fin. ff. & Lege 2. Cod. de Servitut.

§. III.

Nec inspecta Juris veritate & rigore, aliquam differentiam subesse censemus, utrum *res possessa, magnæ vel modicæ sit quantitatis?* licet enim alias modica non soleat curare Prætor. arg. L. 9. §. fin. juncta Lege 10. ff. de Dolo malo. & per consequens multo minus Imperator, imo circa ea ne quidem dolum commissum præsumi, statuatur Pontifex in Cap. pen. X. de Crimine falsi. tamen in multis Juris nostri articulis etiam modica attendi, quam optime observat, & multis exemplis illustrat, Cujacius Lib VII. Respons. Modestini ad Leg. 72. ff. de Furt. debemus enim esse religiosi, etiam in re parvi momenti, ut vel assuescamus semper esse hujusmodi, inquit idem Cujacius ad Leg. 60. in f. ff. de Furtis. Unde Julianus Epitomator in Nov. 69. quam optime ait. *Quamvis res, de qua agitur minima videatur, Justitiæ tamen ratio non ex quantitate, sed ex suis regulis debet aestimari, nam quod aliis vilissimum esse videtur, hoc aliis pretiosissimum est. & id quod modicum est diviti, multum est pauperi.* arg. Leg. 5. §. 1. ff. de Legitim. tut. ibi. *Si substantia modica est.* Proinde cum Imperator in suo Decreto generaliter dixerit, *Quisquis rem ullam debitoris.* fane non quantitatem rei, sed qualitatem facti, ante oculos habuit, dum ne quis privata auctoritate, sub poena amissionis crediti sibi ipsi Jus diceret, decerneret, ideoque etiam quantitas rei ablata vel occupata, non attendenda erit, quotiescunque enim non æstimationem pecuniariam, sed atrocitatem facti respicimus, toties ob rem etiam minimam, ordinaria poena quis plecti potest. uti observant DD. commun. ad princip. Instit. de Vi bonor. raptor. ibi. *Si quis unam rem, licet minimam,*

rapuerit. Quod si enim ille qui vel minimam rem rapuit, tanquam raptor puniendus est. *d. princip. Inst. & Lege 2. §. 11. ff. de Vi bonor. rapt.* & ille qui ex naufragio unicum solummodo clavum abstulit, vi Senatus Consulti, Claudianis temporibus facti, omnium rerum nomine tenetur. *L. 3. §. fin. ff. de Incend. ruin. naufr.* idque solum in odium delinquentium, & securitatem publicam violantium, ita introductum est, cur non & ille, qui contra hujus decreti tenorem lasæ securitatis publicæ reus efficitur, eodem modo etiam puniendus erit? *arg. Nov. 52. Cap. 1. ibi. nullam omnino pignorationem. & Nov. 134. Cap. 7. ibi. Debito cadat.*

§. IV.

Nec huic nostræ sententiæ aliquod obstaculum movere poterit, quod in contrarium, talem creditorem nempe, non toto credito, sed tantum pro ea parte, pro qua violentiam commisit, privandum esse, alias afferre solent, (1) *ex Lege 6. ibi. heredem rei quam amovisset, quartam non retinere. & Lege 11. ibi. in ea parte qua fraudem adhibuit, Falcidia non utitur. ff. de his quæ ut indign.* (2) *L. 1. §. 12. ibi. altera non ex voluntate, eveniet ut altera revocari possit, altera non. ff. Quod legator. ibique Godofred. in not. Lit. K. (3) L. 22. Cod. de Pæn. ibi. Sancimus ibi esse pœnam, ubi & noxia est.* licet enim ex omnibus istis textibus, generalis illa exsurgat regula. Quod pœnæ non debeant egredi delicta, sed aliqua debeat esse proportio inter delictum & pœnam. uti hanc regulam tradit Brun-
nem. *ad d. L. 6. f. de his quæ ut indign.* Hæc tamen regula notabilem limitationem recipit, in illis casibus, ubi ob quietem & salutem reipublicæ, contrarium expresse a LLatore est dispositum, & ubi non quantitas damni, sed qualitas facti attenditur, prout de delicto furti, in unica gallina commisso, loquitur Imperator in §. 16. I. de Rerum divis. *L. 5. §. 6. ff. de Acquir. rer.*

rer. domin. & occasione ejus eleganter sentit Pontifex, in Cap. ult. Causa. 14. Q. 6. ubi B. Hieronymi referuntur hæc verba. Fur non solum in majoribus, verum & in minoribus judicatur. Non enim quod furto ablatum est, sed mens furantis attenditur. Quomodo in fornicatione, non idcirco diversa sit fornicatio, si mulier sit pulchra aut deformis, ancilla aut ingenua, paupercula aut opulenta, sed qualiscunque illa fuerit, una est fornicatio, ita & in furto, quantumcunque quis abstulerit, furti crimen incurrit. & proinde licet hæc contraria sententia, forsitan plus humanitatis & æquitatis habere videatur altera, prior tamen ceu juri magis consentanea, judici potius sequenda erit, uti enim in morbis periculosis, remedia extrema sunt adhibenda, ita adversus ferociiores homines, legum contemptores, duriores gravioresque poenæ sunt decernendæ. L. 16. §. f. ff. de Pen. nam quod medicamenta morbis præstant & corporibus, hoc exhibent Jura reipublicæ atque civibus. Nov. 111. in princip. hinc Judex semper se sciat ministrum, non arbitrum legis, Nov. 82. Cap. 10. Lege fin. Cod. de Compens. & licet lex aliqua dura videatur, eam tamen ita scriptam esse, & secundum eam judicari deberi, semper meminerit, juxta monitum J. Cti Ulpiani in Lege 12. §. 1. ff. qui & a quib. manum. ibique Brunnem.

§. V.

Quid autem dicendum sit, quando res vel pecunia debita, in possessione debitoris quidem est constituta, jus creditoris autem est liquidum, confessatum vel instrumento ut vocant guarentigiato, aut constituto aliquo possessorio munitum, & an tunc etiam creditor vim privatam exercens, jure crediti privandus sit? inter Doctores nostros non convenit, nos affirmativæ adstipulari non veremur, licet enim omnium horum debitorum maximus sit favor, & ubique paratissima

exe-

executio, sublato omni strepitu judiciali, & levato prorsus iudicii velo, tamen hic favor creditori indultus, eo usque se non extendit, ut quis contra generale legum dictamen, in propria causa sibi metipsum jus dicere valeat, hoc enim sicuti toto Tit. Cod. *ne quis in sua causa*. expresse prohibitum est, ita & omnes dissentientium rationes, tanti non sunt momenti, ut illis non possint solidissima argumenta reponi, esto enim ut exempli causa, in debito, quod omnium fortissime stringere autumant DD. nostri, constituto nempe possessorio maneamus, quod (1) in constitutarium possessio. *juxta Leg. 18. ff. de Acquir. vel amitt. possess.* & quidem pro (2) tam naturaliter quam civiliter jam sit translata. *d. L. 18. pr. & L. 19. pr. L. 21. §. fin. & L. 37. ff. nec non L. 2. Cod. eod. tit. L. 77. de Rei Vindic. L. 37. ff. de Pignorat. act.* esto denique (3) uti DD. dissentientes communiter argumentantur, talem venditorem constituentem, & in casu non factæ solutionis, creditori expellere volenti, resistentem, creditoris possessionem intervertere ad minimum, si non plane spoliare, & per consequens (4) creditorem hoc in casu non dici vim inferre, sed illatam potius propulsare. *arg. L. 17. & 18. ff. de Vi & vi armata.* his tamen omnibus facultas, generaliter, privata auctoritate sibi metipsum jus dicendi, non asseritur. Licet enim non negemus, constitutarium in possessionem rei oppignoratæ, ex ipsa voluntate debitoris, per modum analogicæ cujusdam traditionis venire, five illud fiat naturaliter & civiliter simul, five civiliter tantum, prout quidam inter constitutum cum & sine clausula precarii factum, distinguentes, statuere volunt. teste Stryk. *de CC. Sect. 2. C. 2. §. 7.* nec hoc tamen negari poterit, penes constitutarium solum fictitiam aliquam & analogicam esse possessionem, penes constituentem vero manere adhuc aliquam aliam possessionis speciem, ita ut ad minimum naturaliter &

corporaliter rei inhæreat, eique insistat; *arg. L. 24. ff. de Acq. vel am. poss. L. 7. §. 11. ff. Comm. divid. L. 3. §. f. L. 4. ff. ad exhib. L. 2. §. 1. ff. pro herede. Lege 38. §. 7. de Verb. obl.* quam possessionem, si aliquis ad effectum nostri Decreti insufficientem reputare velit, illi respondemus, in materia violentiæ non præcise respici ad possessionem civilem, sive ut aliquis animo domini, vel sibi habendi rem possideat, sed utrum aliquis ratione possessionis suæ, violentiæ patiendæ capax sit, an non? *arg. §. 6. I. de Interdict. L. 7. Cod. Unde vi.* ubi Imperator, & res proprias, penes alium, vi clam vel precario possidentem, existentes, propria auctoritate occupare vetat, clarissimo documento, quod in materia violentiæ, magis attendenda sit atrocitas delicti, quam qualitas possessionis. Quinimo quam facillime etiam posse fieri, ut constituens iustas habeat causas, propter quas dominium vel possessio, in constitutarium vel nunquam transierit, vel ad constituentem redierit, quarum intuitu itaque constitutarius, propria auctoritate rem ingressurus, possit prohiberi, & ceu prædo & spoliator repelli, alter constituens vero, etiam rei, animo domini & sibi habendi, insistere. Quæ cum ita se habeant, ea quæ de facultate, propria auctoritate occupandi res debitoris, constitutario concessa, alias dicuntur, solummodo de casu, ubi creditor vacuum possessionem intrat, intellecta volumus. *arg. Leg. 25. §. f. & Leg. 44. §. 2. ff. de Acquir. vel amitt. possess.* non vero de illo casu, ubi debitor adhuc in possessione est, & resistit, hunc enim de facto expellere, vel ea propter ei vim inferre, nec constitutario licebit, sed iudicem eo nomine adire debebit, uti jam supra Sect. III. §. 9. circa creditorem ex pacto ingredi volentem, latius monuimus.

§. VI.

Quod si autem vis exercita fuerit, non in re vel pe-

E

quia

cunia, creditori debita, sed in aliqua *alia, debitoris* tamen *propria*, vel ad minimum ab ipso possessa, non sine maxima dubitandi ratione quaeritur. An & tunc dispositio nostri Decreti locum sibi vindicet? Et quidem si velimus consulere Accursium, Bartolum & alios ipsis consentientes veteres Glossatores, quaestio nobis omnino neganda erit, ex eo, quod Imperator hic usus fuerit duobus substantivis (*nempe rem & pecuniam*) & deinde subjunxerit demum adjectivum, (*debitam*) ex qua verborum conceptione inferendum sit, illud adjectivum venire ad determinationem utriusque, sive uti Bartol. *in not. ad L. 13. ff. quod met. caus.* adhuc clarius loquitur, quod illud adjectivum post duo substantiva positum, illa determinet aequaliter. Verum hanc interpretationem merito ridiculam pronunciat Cujac. *ad Leg. 13. d. 1.* ideo quia manifestum sit, Decretum loqui de qualibet re debitoris, nec illud spectari, habuerit in ea, creditor jus aliquod, nec ne? Et certe ipsa ratio legis ejusque causa impellens, quae Imperatori hoc Decretum suavit, generalis est, ne scilicet quis propria auctoritate sibi jus dicat, ergo & ejus dispositio generalis esse debet. *arg. L. 9. §. 6. ff. de Jur. & F. l. L. 38. §. 3. ff. de Legat. 3.* in interpretatione enim legum, ante omnia ad mentem disponentis respiciendum est, & deinde ad verisimilitudinem, hisce vero omnino deficientibus, demum ad meram significationem verborum recurrere licet, prout communis tenet DD. schola, juxta ea, quae hanc in rem affert Barbos. *Axiomat. Lib. IX. Cap. 105. §. 16.* quo nos brevitatis studio referimus.

§. VII.

Quin imo generalis illa ratio, studium nempe securitatis publicae, conservandorumque in auctoritate sua magistratum,

tuum, & hoc a nostris extorsit LegumLatoribus, ut per modum alicujus interpretationis extensiva, etiam vim in personas admissam, huic Decreto subjacere voluerint, ita enim quod ipsam debitoris personam attinet, in jam supra allegata *Nov. 69. Cap. 1.* nobilissimum habemus hujus rei exemplum, dum Imperator Justinianus, creditoribus debitorum ægrotantium domus ascendere, iisdemque aliquam molestiam creare, domibus debitorum privata auctoritate signacula imponere, vel eorum demortuorum corpora, ne sepulturæ tradantur, sistere, adeo severe prohibet, ut in casum contraventionis, illos privatione crediti, confiscatione tertiæ partis bonorum, & nota infamiæ puniendos esse, non solum discrete constituat, sed & eandem prohibitionem ad ægrotantis debitoris uxorem, liberos & totam familiam speciatim etiam extendat, per verba decisiva *d. Nov. Cap. 1. ibi. & molestus sit superstiti homini, aut qui ejus sunt, uxori forte vel filiis, aut domui omnino.* nominatim insuper facta mentione, hujus nostri Decreti ab Imperatore Marco promulgati. Et ad hujus etiam similitudinem Imperator Justinianus in *Nov. 134. Cap. 7.* porro inhibuit, ne quis sub eadem crediti amissionis poena, liberos debitoris sui, in pignus vel servile ministerium trahere: vel etiam convicaneos, pro aliis suis debitoribus, contra dictamen *Nov. 52. Cap. 1.* pignorare audeat vel præsumat, certissimo argumento, reipublicæ Romanæ LLatores, Decretum Divi Marci etiam in violentia circa personas commissâ, ob eandem æquitatis rationem, non secus ac in rebus & pecuniis, locum habere voluisse, & licet forsitan ipse Imperator D. Marcus, de talibus violentiæ speciebus, aliquatenus dubie locutus fuerit, ejus tamen genuinam mentem, per interpretationem authenticam ita declarasse.

SECTIO VI.

In Qualitates Violentiæ contra Debitores admissæ, inquirens.

§. I.

Quomodo autem violentia comparata esse debeat, ut nostro Decreto locus esse possit, brevibus nobis nunc etiam inquirendum erit, & quidem si significationem hujus vocabuli paulo altius indagare velimus, patebit illud generale esse, atque vocabulo vis plane synonymum, multaque facinora, sub uno hoc violentiæ vocabulo comprehendi. *L. 6. Cod. ad Leg. Jul. de Vi publ. & priv.* cum autem ejus variæ apud DD. nostros enumerentur species, nempe *armata & non armata, ablativa, expulsiva, turbativa, inquietiva, offensiva & compulsiva*, teste Lauterb. *in Coll. ff. ad Tit. Quod met. caus. §. 7. & seqq.* operæ pretium nos facturos credimus, si singulas penitus sub incudem revocaverimus, quod omnium optime fieri poterit, si definitionem vis vel violentiæ, ad fundandum nostrum Decretum necessariæ, præmiserimus.

§. II.

Licet igitur vis alias DD. nostris generaliter nihil aliud sit, *quam majoris rei impetus, qui repelli non potest. L. 2. ff. Quod met. causa.* hæc tamen definitio nobis nimis angusta videtur, ut nostræ materiæ accommodari possit, hic enim non adeo atrocem violentiam, ut debitor creditori suo resistere nequeat, requiri, sed longe minorem & le-

viorem, ad fundandum Decretum nostrum sufficere, clarissime evincunt ejus verba expressa, quando Imperator, Marciano, non Jcto & Assessori, sed parti & creditori, nullam vim se fecisse alleganti, & sine dubio supra allatam Jcti Pauli definitionem respicienti, ingenue respondet. *Tu vim putas esse solum, si homines vulnerentur, vis est & tunc, quoties quid id, quod deberi sibi putat, non per judicem reposcit.* eoque indigitat, vim fieri non solum tunc, quando ferrum & arma inferuntur, sed & tunc, quoties quis neglecto Juris ordine, temere partes judicis usurpat, adeoque in infinitum in omnibus illis casibus, ubi quis seposita judicis auctoritate, sibi ipsi jus dicere ausus fuerit, hoc enim operantur verba. *toties, quoties, quandocunque,* temporis infinitatem denotantia. *arg. L. 1. §. 1. ff. si famil. furt. sec. dic. Leg. 34. §. f. ff. de recept. qui arbitr. ibique DD.* & quidem in præsenti materia, hæc omnia non sine maxima ratione ita statuminanda sunt, cum non ad quantitatem violentiæ, sed ejus qualitatem, utrum scilicet vis, propria auctoritate & inconsulto judice, debitori illata fuerit, respiciendum esse, jam supra demonstraverimus.

§. III.

Hiscæ itaque præmissis, haud incongrue licet colligere, (I) hic non attendi aliquam differentiam, inter *Vim armatam & non armatam*, eo ipso enim dum Imperator hoc Decretum Titulo *Quod met. causa.* & Tit. *Ad Leg. Jul. de Vi privata.* inseri jussit, satis patet, non requiri præcise vim armatam, coadunatos homines & arma lethalia, sed sufficere qualemcunque vim, etiam minus atrocem, *arg. §. 8. I. de Publ. jud.* & ad ultimum violentiæ gradum nondum prolapsam. *arg. L. 6. ff. Ad L. Jul. de Vi priv.* (II) hic nullum esse dubium, circa vim *ablativam & expulsivam.*

argumento verborum Decreti. *Non ab ipso sponte sibi datam, sine ullo iudice temere possidere. nec (III) circa vim compulsivam,* ubi quis metu alterum inducit, & quasi compellit ad debitum sibi solvendum, argumento illorum verborum. *non ab ipso sponte datam.* prout etiam communiter agnoscunt omnes DD. nostri, & in compendio quasi, eorum mentem exhibet Menoch. de Recuperand. possess. rem. V. num. 65. ubi notanter ita. *Quaro decimo quinto, utrumne hac ipsa constitutio in omnibus violentiis locum habere possit?* Bartolus in d. Lege. extat. num. 4. censuit, solum in his locum habere, quibus possessor sua possessione privari potest, quare cum per *expulsivam, ablativam, & compulsivam,* possessionis privatio sequatur, in his omnibus nostre constitutioni locus erit, quæ sane sententia satis ex verbis hujus legis comprobatur, nam verba illa: *rem ullam. juncto verbo: possedisse. rem immobilem occupatam ostendunt, in qua vis expansiva vere convenit, illa vero verba pecuniam debitam. juncto verbo. accepisse. rem mobilem ablatam significant, sicque vim ablativam. illa vero verbo non ab ipso sponte datam. vim compulsivam demonstrant, & suadet hic titulus, sub quo est collocata constitutio ipsa. juxta Leg. 16. ff. de in diem add.*

§. IV.

Sed quid de *vi turbativa* atque *inquietativa*, dicendum sit, videtur esse res altioris indaginis, & majoris controversiæ. de *turbativa* equidem, cum Glossa, Bartolus, Albericus & alii communiter dicunt, illam nostro Decreto

creto locum facere non posse, quod si enim (*inquiunt*) ille qui aliquod damnum dedit debitori suo, quod adhuc fortius est vi turbativa, tamen dispositioni Decreti non subjicitur, sed ex lege Aquilia conveniendus est, multo minus ille, qui per vim solum turbativam, debitori in possessione constituto & remanenti, aliquod incommodum intulit, hujus Decreti poena affici poterit. & si (*ulterius inferunt*) hæc constitutio demum potest procedere, quando creditor incipit possidere, ut ostendunt ejus verba. ibi. *temere possidere*. quæ cum effectu accipienda sunt, fane quando solum ingreditur, & debitorem in possessione turbare incipit, locum habere non poterit. Et hanc sententiam etiam suam facere videtur, Menoch. *supra alleg. loco. in inquietativa* vero, Bartolus quidem Decretum nostrum locum habere censet, *ad d. l. 13. Quod met. caus.* ast Baldus *ad eand.* & Menoch. *supra alleg. l. cum Glossa in Lege Vim facit. 11. ff. de Vi & vi armata.* contrariam sententiam asserunt, ex eo, quod inquietativa vis non multum a turbativa differat, adeoque iisdem juris regulis, ideo potissimum, quia nec hic debitorem possessione privat, sed molestia solum afficit, judicanda veniat.

§. V.

Verum enim vero si nobis dicendum quod res est, Bartoli quidem atque Baldi apud Ictos non levis est auctoritas, ut tamen utriusque eorum circa hanc materiam opinionem veritati juris credamus esse consentaneam, a nobis hætenus nondum impetrare potuimus, quod enim *Vim turbativam* attinet, creditorem debitori suo damnum inferentem, sola legis Aquilia actione teneri, res expedita non est, sed potius cum dicta actione, alia adhuc bene multa juris remedia con-

concurrere posse, omnino patescit ex §. 11. *Instit. de Lege Aquil.* & ad id ut nostrum Decretum locum habeat, præcise possessionem creditoris requiri, ex solis verbis allegatis, enunciative solum possessionis mentionem facientibus, satis evinci non potest, non enim sola possessionis ablatio, sed & ejus turbatio, speciem sapit privata Jurisdictionis, quam Imperator prohibere atque coercere, hocce suo Decreto voluit, cum igitur ratio sit anima legis, *L. 7. ff. de Bon. damnat.* & potius spectanda sit, quam verba legis, *L. 13. §. 2. ff. de Excusat. tutor.* ad sola verba possessionem indicantia, eo minus respiciendum erit, ac Imperator generaliter edixit, vim esse quoties quis id, quod deberi sibi putat, non per judicem reposcit, subqua verborum generali elocutione, cur non & vim turbativam atque inquietativam, cui & offensivam merito addimus, comprehendamus, omnino nos vetat *Jctus in L. 9. §. 6. ibi. Nam initium constitutionis generale est. ff. de J. & F. ign.* Quod vero *Vim inquietativam* attinet, ibi Bartolo quidem lubenter accedimus, Baldi autem argumentum, quod scilicet nec hic debitor possessione sua privetur, ob jam supra allegata, insufficiens & parum concludens judicamus.

§. VI.

Generaliter itaque verum esse censemus, inspecta juris analogia, & nostri Decreti ratione impulsiva, adhibitisque sanæ interpretationis regulis, omnem vim creditorum, suis debitoribus, debiti consequendi gratia illatam, qualiscunque illa demum sit, sive *offensiva*, sive *turbativa*, sive *inquietativa* deinde a DD. nostris appelletur, Divi Marci Decreto, sub poena privationis crediti prohiberi, quæ sententia cum aliquibus forsitan nimis dura, vel legibus nostris parum conso-

consona videri possit, argumenta nostræ decisionis publico eruditorum examini subjiciemus, moniti meliora, secuturi, movemur autem in hanc sententiam (1) ex eo, quod, uti in superioribus sæpe jam dictum, Imperator generaliter omnem privatam jurisdictionem, in tot juris nostri textibus, imo titulis, quam severissime velit esse prohibitam, testibus *L. 10. ff. de Jurisdic. Lege 17. ff. de Judic. tot. tit. Cod. ne quis in sua causa. Lege un. Cod. de suffrag. & passim alibi, locis jam supra enumeratis.* (2) ex eo, quod cum primis in hoc Decreto tot verbis generalibus usus fuerit, quæ omnem violentiæ speciem omnino includunt, & per consequens legem generaliter loquentem etiam generaliter intellectam volunt. (3) quod in specie Imperator, vi graviore & atrociori, qua homines vulnerantur, quæ nulla alia quam ablativa vel expulsiva, vel compulsiva esse potest, hanc vim, qua quis id quod sibi deberi prætendit, aperte opponat, adeoque vim leviolem sufficere asserat. ibi. *Tu vim putas, si homines vulnerentur, vis est & id. &c.* (4) quod species violentiæ qualiter hodie a DD. enumerantur, nostris LL. non adeo distinctim fuerint cognitæ, sed potius vocabula turbare & inquietare, in materia violentiæ, teste vel solo textu *Leg. un. ff. Utrubi.* Jctis veteribus promiscue usurpata: adeoque generali violentiæ vocabulo, in hoc Decreto omnes illæ species comprehensæ fuerint, in quibus ratio legis, conservatio nempe securitatis publicæ, auctoritatis magistratuum, & propriæ cujuslibet boni atque pacati civis verecundiæ ac dignitatis, locum aliquem sibi vindicare potuit, *arg. L. 32. ff. ad Leg. Aquil.*

§. VII.

Accedit hisce omnibus (5) ipsa aliarum legum analogia, & cum nemo melius de genuino legum sensu judicare possit, quam qui illas condidit, teste Justiniano in *L.*

12. *Cod. de LL.* ipsius Sacratissimi Imperatoris, omni exceptione majus testimonium, dum *in Lege 12. §. 2. ff. Quod met. causa.* Ictum Ulpianum ita loquentem producit, *Julianus ait, eum qui vim adhibuit debitori suo, ut ei solveret, hoc Edicto non teneri, propter naturam metus causa actionis, quæ damnum exigit, quamvis negari non possit, in Juliam eum de vi incidisse, & fus crediti amisisse.* claro testimonio, quod licet ille *qui vim fecit*, juxta verba præcedentia, Edicto locum faciat, ille tamen *qui vim solum adhibuit*, propter cessans damnum, Edicto non teneatur, ex notabili ratione differentiae, quia qui vim fecit, vim ad minimum ablativam, expulsivam vel compulsivam, cum offensione conjunctam fecisse debeat, e contra ille, qui adhibuit solum, *hoc est*, admovit, & vel ex longinquo etiam ostendit, *Lege Julia de vi* teneatur, & crediti amissione puniatur, quam explicationem egregie juvat *Lex 6. ff. ad Leg. Jul. de vi privata.* ubi Ictus Modestinus illos etiam vis privatae reos arguit, qui solum improbe coeunt, hoc est consilium ineunt, in alienam litem. quibus accedit (6) argumentum, *Leg. 3. ff. ad L. Jul. de vi publ.* ubi illi etiam qui turbæ seditionisve faciendæ consilium inierint, vel homines in armis habuerint, legi Juliae de vi publica, subjiciuntur, quod cur non & in illis, qui tale quid fecerint, debitoris sui excutiendi & solutionis extorquendæ causa, in lege Julia de vi privata locum habere debeat, nulla adest sufficiens dubitandi ratio, cum & ipse

ipse Imperator materiam de vi publica & privata, ob summam, quæ illas intercedit affinitatem, & in Institutis §. 8. I. de Publ. jud. & in Codice tot. tit. ad L. Jul. de Vi publ. & priv. conjungat, adeoque ab una ad alteram argumentandi ansam nobis ipsemet suppeditet. Et certe si quis vel limis oculis alios adhuc Juris nostri textus, de hac materia loquentes, velit inspicere, deprehendet, LLatores semper talibus verbis indistincte usos fuisse, quæ non solum vim ablativam & expulsivam, sed & turbativam & inquietativam manifeste sub se comprehendunt, sic quando v. gr. (7) Imperator in Lege 9. Cod. de Obligat. & action. vim creditorum contra debitores, prohibet, & negantes debitores non oportere armata vi terreri, edicit, ille generali territionis vocabulo, non sine maxima ratione utitur, ut scilicet ostendat, creditoribus omnem penitus violentiæ speciem, interdictam censerì debere, quid enim aliud est terrere, quam alicui metum incutere, arg. L. 9. §. 3. ff. de Offic. Procons. ibi. comminari etiam & terrere filium. & quid terror armorum, quam vis militaris, non ablativa vel expulsiva, sed e longinquo solum monstrata debitori, futuri eventus adhuc incerto atque dubio. Leg. 3. §. 5. ff. de Vi & vi armat.

§. VIII.

Nullum autem clarius & magis concludens argumentum est illo, quod Imperator nobis (8) proponit, in Nov. 60. Cap. 1. & quod merito vicem Commentarii in Decretum nostrum subire potest, agit enim ibidem de casu, ubi aliquis milites congregans, & servos alios plurimos, ingressus est super morientem, illius rebus signacula imponens, & funus fieri im-

pediens, occasione cuius facti, vim neque ablativam, neque expulsivam, sed offensivam, compulsivam, turbativam vel inquietativam sapientis, sancitum, *ne quis, illo adhuc superstite, quem putat sibi debere, domum ejus ascendere, & homini, aut qui ejus sunt, uxori forte vel filiis, aut domui omnino molestus esse audeat, nec signacula per propriam potestatem imponere præsumat*, post ejus mortem, aut actione, sive justam habeat, sive non, modis omnibus carere debeat. &c. sicut & Marcus Philosophus Imperator in suis conscripsit legibus. certissimo iterum indicio, Decreto nostro non solum vim ablativam vel expulsivam, sed & alias ejus species locum facere. Cui si aliquis regerere vellet, hæc omnia de vi compulsiva solum intelligenda, ad alias vero violentiæ species non extendenda esse, dicat mihi quæso? quidnam ratione inprimis effectus, & privatiæ jurisdictionis, hic inter vim compulsivam, & alias violentiæ species intersit, licet enim omnino nobis constet, quod Glossa & Doctores illam sequentes, vim compulsivam, *vim qua quis ad aliquid faciendum compellitur*, definiant, hoc tamen certum est, & extra omnem controversiæ aleam positum, quod illa compulsio non aliter sese exercere possit, quam vel in nostra propria, vel in aliqua

aliqua alia, nostræ potestati vel affectioni subiecta persona, *L. 8. §. f. ff. Quod met. caus.* & tunc fane illa vis compulsiva, nulla alia erit, quam quæ a DD. etiam appellatur offensiva, quæ scilicet personam alicujus, non autem res respicit. *Lauterb. d. t. §. 9.* & quod si aliquis velit instare, vim compulsivam etiam fieri posse in bonis metum patientis. *Cap. 2. X. Quod met. causa.* illud quidem facile possumus concedere, interim tamen illa vis non poterit esse ablativa vel expulsiva, alias enim non esset compulsiva, nec actioni quod metus causa locus futurus esset, ergo necessario debebit fieri per vim turbativam aut inquietativam, quibus mediantibus debitori metus haud vanus injiciatur, ut vel tandem creditori suo, quo possibile sit modo, satisfaciat, quorsum enim alias poterunt referri? impedimenta funeris, molestiæ uxori, liberis & domui debitoris, creatæ, signacula denique ædibus alienis propria auctoritate imposita, hæc omnia certe, si non ad vim turbativam, tamen ad minimum ad inquietativam, (qua quis scilicet in possessione rerum suarum, non ex animo sibi acqui- rendi, & obtinendi possessionem, sed debitoris vexandi ergo, aliquem turbat, & quam aliqui ex DD. nimis curiose à turbativa distinguunt, alii vero cum illa convenire, non sine maxima ratione asserunt) referenda erunt.

§. IX.

Ante omnia autem (9) hic notari meretur, quod sola etiam signaculorum impositio, locum Decreto nostro facere dicatur, antiquis enim moris fuisse, prædiis & domibus, signacula vel arma gentilitia Principis, aut potentiorum, aut sua propria imponere, constat. *ex Tit. Cod. Lib. II. Tit. XV. XVI. & XVII.* quod si igitur aliquis alienis ædibus, v. gr. debitoris sui, propria sua signacula, inconsulto iudice, & privata auctoritate imponere ausus fuisset, fane non expulsivam vel abla-

tivam, sed turbativam solum aut inquietativam vim commisisse dici potest, & tamen hoc non obstante, si contra claram prohibitionem *Leg. 2. Cod. ut nemini liceat sine judicis auctoritate, signa rebus imponere alienis.* rebus quas debitor detinet, signa sua impressisset, non solum poenam confiscationis bonorum, juxta *Nov. 17. Cap. 15.* sed & amissionis crediti, juxta *Nov. 60. Cap. 1.* subire jubetur, clarissimo iterum documento atque testimonio, solam etiam vim inquietativam Decreto Divi Marci locum facere, prout in hanc etiam sententiam recte olim scripsit Cuiacius *ad dictam Nov. 60.* *Hac Novella coercantur creditores, qui egrotante & modo non animam agente debitore, domum ejus ingrediuntur, & signa bonis imponunt, sine auctoritate judicis, hoc quidem vis est, & jus crediti amittunt.*

§. X.

Accedit his (10) dispositio Imperatoris in *Nov. 115. Cap. 5. §. 1.* ubi vim heredibus defunctorum debitorum illatam, non solum ad casum alicujus violentæ detentionis restringit, sed illi quamlibet aliam vim, etiam levem inquietativam conjungit. ibi. *Nulli penitus esse licentiam heredes conveniendi, aut quocunque modo inquietandi, aut aliquam admonitionem eis offerendi.* quin imo (11) privationem crediti, in *Novell. 134. Cap. 7.* tum etiam obtinere statuit Imperator, quando nulla plane violentia, contra res vel bona debitoris admissa fuit, sed quando creditor aliquis solummodo præsumferit filios debitorum retinere, aut in pignus, aut in servile ministerium, aut in conductionem trahere, irrefragabili rursus argumento, quod apud veteres JCtos, & de communi usu fori Justiniani, possessionis ablatio, ad effectum Decreti nostri

nostri, nullatenus necessaria visa fuerit, quod si enim præcise possessionis ablationem, ex parte violenti creditoris necessariam judicassent LLatores nostri, ad effectum privationis crediti, sane propter solum in domum debitoris introitum, signaculi impositionem, familiæ vexationem, & tandem hoc in casu, liberorum detentionem, & ad opera servilia applicationem, privationem crediti poenæ loco, & quidem notabili cum effato, *juxta constitutionem Divi Marci.*

teste Novella 60. Cap. 1. nunquam dictassent, quibus omnibus modis cognitum atque perspectum erat, liberi alicujus hominis nullam plane esse possessionem, prout notanter jam olim scripserat Ictus Javolenus in *Lege 23. §. 2. ff. de Acquir. vel amitt. possess.* ibi. *Si vinxeris hominem liberum, eum te possidere non puto.* juncta *Lege 30. §. 1. ff. eod. Tit.*

§. XI.

Hisce omnibus (12) addimus superpondii quasi loco, auctoritates & testimonia quorundam Ictorum, licet enim non ab auctoritate & præjudiciis, sed legibus earumque rationibus, Ictum pendere debere omnino persuasi simus, & hinc etiam plaustro Doctorum allegare nolimus, unum tamen vel alterum nominare licebit, de vi turbativa & inquietativa haud obscure loquentes, ut sententiam nostram nec plane novam, nec singularem esse ostendamus. (1) igitur Glossa ipsa, *ad. Leg. pen. ff. de vi privata. voce. Creditores.* ibi. *Creditor debet coram judice petere, quod sibi debetur, non autem sua auctoritate in rem debitoris debet intrare, alioquin jus crediti perdit.* videtur dubitare, utrum non & vis turbativa vel inquietativa sufficiant, dum solum creditoris, in rem debitoris introitum sufficere statuit. *arg. d. L. ibi. Si in rem debitoris sui intraverint.* (2) Bartolus *ad L. 13. Quod met. causa.* ibi. *sive violentia sit expul-*
siva,

siva, sive compulsiva, sive ablativa, sive NB. inquietativa. quoad hanc ultimam speciem nobiscum consentit, Menochius vero alias dissentiens, hanc a turbativa parum differe ipsemet fatetur. *de Recuperanda possess. remed. V. n. 65. (3) Jo. hann Brunnem. ad Leg. pen. ff. de Vi privata. num. 1. ibi. Praeter poenam criminalem violentiae, datur etiam civilis poena, nam NB. qui debitori vim fecerit, extorquendi debiti gratia, vel etiam propria auctoritate debitum ceperit, jus crediti amittit.* utrumque casum solutionis violenter extortae, & violentiae, obtinendae solutionis ergo adhibitae, conjungit, & sub hujus Decreti dispositione contineri concludit. (4) Johann Voet in *Comment. ad ff. Tit. Quod metus. §. 17. ibi. Et qui debitorem metu ad solvendum constringere tenta verit, jus crediti amittit.* etiam attentatae solum violentiae mentionem injicit. Ultimo denique & (5) dum haec scribimus, in Hieronymi Thomae tractatum *de Vi Compulsiva* incidimus, ubi *Cap. 9. §. 6.* cujusdam Disputationis inauguralis, Respondente Ulfenbachio, ad leges nostras habitae, mentionem injicit, illiusque ceu rarioris, sciagraphiam exhibet, insimulque docet, illius articulo sive §. XVII. authorem, omnes violentiae species, illarum dispositioni subjecisse, quam cum videre nobis non contigerit, & ex sola Lippenii *Bibliotheca Juridica*, voce. *Autodikia.* de talismodi Disputatione, Argentorati olim Anno 1667. habita, aliquid divinare liceat, certi quid de ejus fundamentis asserere non possumus.

§. XII.

Licet autem juxta haecenus praemissa, *omnem* & qualemcunque *violentiam*, nostro Decreto locum facere
quam

quam firmissime persuasi simus, hoc tamen de *vi privata* solum intellectum volumus, hinc si quis debitori suo aliquam vim intulerit, auctoritate judicis abusus, *v. gr.* quando judex in civiliter & nullo juris ordine servato, executionem fecerit, & debitor ad aliquid dandum, vel faciendum, vel præstandum, quod ipsum tamen verum fuit debitum, coactus fuerit, executio non solum non revocatur, quia debitor solvit, quod debuit, & per consequens nullum damnum passus fuit. *L. 12. §. f. & L. 14. pr. ff. Quod met. causa.* sed & jure crediti non privatur, juxta clara verba Jcti Ulpiani in *Lege fin. §. fin.* ibi. *Si debitis satisfecit, simplici jussione, & non cognitione habita, quamvis non extra ordinem exactionem fieri, sed civiliter oportuit, tamen quæ solutioni debitarum ab eo quantitatim profecerunt, revocare incivile est. ff. Quod met. causa.* cujus rei si quis rationem quærere velit, plures quidem apud DD. inveniet, optima autem earum nobis videtur esse illa, quod hic non tam creditor, quam judex ipse peccaverit, pro quo omnino militat præsumptio, quod tanquam vir bonus atque honestus processerit, cujus contrarium si quis docere possit, non creditorem, sed judicem ipsum, qui magis peccavit, actionibus eo nomine competentibus convenire debebit. *arg. Leg. 5. §. 4. ff. de Obligat. & action. Leg. fin. ff. de Extraordin. cognit.*

§. XIII.

An autem illa ipsa violentia, quæ debitori supra dictis modis illata fuit, præcise dolo conjuncta esse debeat, utrum vero etiam culposa, ad locum Decreto nostro faciendum sufficiat? ultimo hujus Sectionis loco, nobis adhuc disquirendum erit, & licet alias generalis Juris sit regula, quod ubi non est dolus, ibi etiam non possit esse delictum, poena dignum. *L. 7. §. 4. ff. de Jurisdic.* hic tamen Bartolo & Menochio, non dolum solum specificè sic dictum, sed & culpam huic Decreto

locum facere statuentibus, lubentes accedimus, non tantum ideo, quia (1) Imperator de temere possidentibus vel vim inferentibus, in suo Decreto diserte loquitur. ibi. *temere possidere. temeritas autem & inconsulta facilitas in jure nostro ad paria censentur. arg. L. 1. ff. Qui arbitr. recep. Leg. 7. §. 12. ibi. Culpa ei objici potest, quod temere edificavit. ff. de Acquir. rer. domin. sed & (2) ideo, quia factum hic solummodo punitur civiliter & pecuniarie, non verocriminaliter, & poena aliqua corporis afflictiva, manifesti autem juris est, quod ubi ad interesse solummodo & poenam pecuniariam privatam agitur, ibi etiam alias dolus & culpa, ad minimum lata, æquiparentur. L. 226. ff. de Verb. signif. Lege 1. §. 5. ff. de Obligat. & act. Lege 32. ff. Depositi. & aliis bene multis. quod eo magis hic obtinebit, ac culpa illa, non potest non cum errore Juris conjuncta esse, cum omnes debeant scire, res ad se non pertinentes, ad alios pertinere. L. fin. C. Unde vi. quibus (3) accedit favor securitatis publicæ, & odium privatæ Jurisdictionis, nec non (4) argumentum §. 1. I. Vi bonorum rapt. ibi. *licet suam eandem rem existimet. & ibi. ut ex hac causa, ab omni rapina homines abstineant.* Cum autem hæc sententia aliquatenus dura sit, placuit multis DD. creditorem, si aliquam suæ violentiæ probabilem causam prætereundere possit, a poena nostri Decreti absolvendum esse, quod quatenus verum sit, in contrariis paulo uberius excutiemus.*

SECTIO VII.

Sistens poenam contra Decretum peccantibus imponendam.

§. I.

Pergimus autem nunc ad effectus, quos producere potest nostrum Decretum, & quos Imperator indigitat in verbis.

Jus crediti non habebit. quibus privationem juris crediti, quaecumque deinde illud fuerit, generaliter innui, omni caret controversia, licet enim contrarium quoad antenus statuere videatur. Ictus Ulpianus (1) in *Lege 48. princip.* ibi. *fur vas protulit, id is cujus erat, abstulit ei, qui surripuerat, dupli nihilominus condemnatus est.* ff. de Furt. & (2) in *Lege 10. §. 16. ff. Quae in fraud. creditor.* priorem tamen de ablatione judiciali & non privata, posteriorem vero de debitore fugitivo, adeoque hujus Decreti beneficio non gaudente, loqui, propterea que hic in contrarium allegari non posse, ex earum prima inspectione cuilibet facile patebit, ut proinde nobis solum inquirendum restet, quo modo illa privatio juris crediti fieri: & quibus remediis obtineri queat.

§. II.

Quod igitur privationem attinet, haud pauci sunt nostrorum Doctorum, quibus persuasum est, illam fieri *ipso Jure*, adeo ut ne quidem aliqua sententia judicis declaratoria opus sit, & hujus opinionis in primis est Glossa, Bartolus atque Baldus in locis a Menochio de *Recuperand. possess. rem. V. n. 60.* allegatis, tum ex eo, quod textus nostri Decreti dicat. *Jus crediti non habebit.* adeoque nullam videatur sententiam requirere, cum hoc jam satis a lege declaratum sit, tum ex eo etiam, quod in *Lege 12. §. fin. ff. Quod met. causa.* Ictus plane utatur verbis praeteriti temporis. ibi. *Jus crediti amisisse.* ex quibus omnino, privatio quae ipso jure fit, neque sententiam requirit, colligi debeat. Verum rectius sentire nobis videntur, qui ad hoc, ut bona alicui auferantur propter aliquod delictum, necessario super commisso delicto, sententiam ad minimum declaratoriam requirunt, arg. *Leg. 29. pr. ibi. oportet constare prius & de crimine pronunciare.* ff. de Jure Fisci. hoc enim

enim & in delictis notoriis observandum esse, ipsa recta ratio dicat, ne alias id debitori tacite concedatur, quod tamen in creditore, Decreti nostri dispositione adeo improbatur, quod valde absurdum foret, & analogiæ juris omnino contrarium, sicuti enim vassallus commissa Felonia, feudum ipso jure, quoad utile dominium amittit, & tamen ad auferendam ab eo possessionem, sententia privationis requiritur, *in Cap. 1. Feud. de Feud. sine culpa non amitt.* sicuti porro non faciens debitam vectigalium professionem, ipso jure cadit in commissum, & tamen quoad auferendam possessionem, sententia declaratoria præcedere debet. *L. 14. ff. de Publican. & vectigal.* non secus ac prodigo *L. XII. Tab.* ipso jure adimitur, respective & restituitur, bonorum suorum administratio, *L. 1. ff. de Curat. furios. & al. extra min. dand.* & tamen causæ cognitio, & decretum magistratus utrumque actum præcedere debent. *arg. Leg. 6. ff. de Verbor. obligat. & L. 40. ff. de Reg. Jur.* ita & in casu nostri Decreti idem statuere velle, juri omnino consentaneum censemus, & ita etiam intelligenda erunt ejusdem verba. *Quisquis mihi probatus fuerit.* ut scilicet prius factum violentum judici probatum esse debeat, antequam privationi locus esse possit, alias enim satis absurdum esset, privari aliquem juri suo, antequam de facto constiterit, ut adeo recte locutus fuerit Thomas Grammaticus *in Decis. Neapolitan. 15. num. 8.* quando inquit: *Ego reperio, quod omnia Jura mundi, disponentia pro aliquo crimine, ipso Jure pœnam imponi, intelligenda sint, dummodo secuta fuerit sententia declaratoria, per quam declaretur istud crimen commissum fuisse, alias pœna non poterit habere executionem seu effectum suum.*

§. III.

Et hanc decisionem juri & æquitati adeo consentaneam credimus, ut etiam citationem, aliqualem debitoris petitionem

&

& creditoris responsionem, nec non iudicis super facto summariam cognitionem, sententiam istam declaratoriam necessario præcedere debere, omnino statuamus, in illis enim, quæ etiam plana atque notoria sunt, omnia ea, quæ alias in jure nostro dicuntur, partes cujuslibet Processus naturales, seu a Jure Naturæ præscriptæ, observanda sunt, & in delictis etiam notoriis, iudici ut iudici debet constare ex actis, nec sufficit factum alias esse notorium, nisi etiam qualitates facti sint notoriæ, hoc est, quod delinquenti nulla possit defensio vel excusatio competere, uti probe observat Jul. Clar. *in Practic. Crimin. §. fin. quest. 19. num. 3. 4. & 5.* ut proinde omnino adstipulemur Bartolo, quando *in Comment. ad ff. in hujus Legis sub Tit. Quod met. causa. explicatione. num. finali.* dicit. *Debet dari Libellus, lis contestari, & post contestationem hoc probari, secundum ordinem judiciorum.*

§. IV.

Neque huic decisioni aliquod obstaculum afferre possunt, ea quæ supra §. II. in contrarium adducta fuere, quantum enim primum argumentum concernit, expeditam habemus juris nostri regulam, quod quando lex aliqua, vel Decretum est conceptum verbis futuri temporis, quale est hoc nostrum. *ibi. Jus crediti non habebit.* quod tunc aliquid intelligatur fieri debere, non ipso jure, sed præcedente ad minimum sententia declaratoria. uti eadem Glossa tradit *in L. 14. §. 2. verbo. privetur. Cod. de Sacro Sanct. Eccles.* & quod secundum attinet, verum quidem est, ibi Jureconsultum verbis præteriti temporis usum fuisse, sed recte notat Menochius, illa verba. *Jus crediti amisisse.* non esse verba dispositiva, sed solum enunciativa, relatione scilicet habita, ad futuram & proxime instantem privationem, ubi id, quod proxime

futurum instat, habetur pro jam facto. *arg. Leg. 5. ff. de in Integr. restitut. Leg. 22. ff. de Acquir. vel amitt. possess.* quibus omnino consequens est, quod cum necessario præcedere debeat sententia iudicis declaratoria, etiam ab ea appellare liceat, uti DD. commun. statuunt, & nos eo libentius admitimus, ac in hoc casu, non de causa possessionis, ut in Interdictis, sed de causa aliqua proprietatis agitur, uti ait Bald. *ad L. 13. Quod met. causa.*

§. V.

Qualenam autem remedium debitori competat, ad obtinendam, vi huius Decreti, sententiam amissionis crediti declaratoriam, quam maxime inter DD. controversi videmus. Quod si enim consulamus Glossam, Bartolum & alios illis consentientes, & ad nostras LL. scribentes, nobis dicendum erit, Decretum Divi Marci nullam peculiarem producere actionem, sed aliis actionibus instituendis solum viam parare, ad eo ut teste Sichardo *ad Cod. Lib. 2. Tit. 20. ad L. 13. Quod met. causa.* ne quidem actioni quod metus causa, locus esse debeat, sed condictioni indebiti, vel condictioni sine causa, dicendo. *Domine Iudex debui Titio equum, quem non voluit accipere a me volente, sed mihi per vim eum abstulit, & sic cecidit in Constitutionem D. Marci, ut sit privatus jure crediti, cum ergo sine causa equus sit apud ipsum, peto per vestram sententiam declarari, illam amisisse jus crediti. & ita eundem equum mihi restitui.* si vero audiamus Rosfredum Beneventanum *in Practic. Libell.* ille teste Bartolo *ad h. l.* non dubitat asserere, ex hoc Decreto oriri peculiarem actionem, nempe Conductionem ex Lege. Et sane non videmus, cur hæc sententia non possit subsistere, quod enim priorem opinionem attinet, conductionem indebiti ideo huic Decreto assignare non possumus, quia si debitor aliquod debitum actu solvit, qualicunque violentiæ specie

specie ad id adactus, solvit quod debuit, aut naturaliter, aut civiliter, aut mixtim, & quidem citra aliquem errorem in solutione commissum, & per consequens condictiōem indebiti instituere non poterit. *arg. L. 31. & 47. ff. & Leg. 5. & 6. Cod. de Condict. indeb.* nec denique condictiōem sine causa locum habere posse censemus, cum illa ex facto licito & quasi contractu notorie descendat. prout *argum. L. 32. ff. de Reb. Credit.* statuunt communiter, remedium vero ex nostro Decreto descendens, ex facto illicito, violentia nempe injusta atque privata oriatur, adeoque solum restet illud actionum fundamentum, quod Ictus in *Lege 1. pr. ff. de Obligat. & action.* juncta *Lege unica ff. de Condict. ex Lege* suppeditat, *Variae* nempe *causarum figuræ*, seu *singularis & nova Legislatoris dispositio*, qua propter commissum peccatum, creditorem violentum jure crediti privandum esse voluit. *vid. L. 52. princ. & §. 8. ff. de Oblig. & action.* & quæ peculiari nomine *Condictio ex Decreto Divi Marci.* haud absurde poterit appellari, sicuti enim illa remedia quæ ex *Tit. Cod. Unde Vi.* in primis *L. 7.* descendunt, hoc nomine communiter veniunt, quia ex lege nova Imperatorum introducta sunt, cum ante introducta judicia, rem suam privatim repetendi, cuiuslibet libera potestas fuerit, ita & pari modo hoc remedium, nomine condictiōis bene insignire poterimus, est enim remedium descendens ex obligatione jure civili introducta, & lege nova, quo genere actionis experiundum sit, non cavente, adeoque non est dubium, quin illi definiti nomen competere debeat, quia definitio condictiōis ex lege apprimè huc quadrat, *vid. d. L. un. ff. de Condict. ex L. ibique DD. Hahn. Lauterb. & alii.*

§. VI.

Restat igitur nobis solum, ut definitionem nostræ Con-
 dictionis etiam subnectamus, quo de ejus qualitatibus eo cla-
 rius constare queat, ubi licet alias omnis definitio in jure nostro
 periculosa, & parum sit, quin non subverti possit, fatente ipso
 Jcto in Lege 202. ff. de Reg. Jur. omnium optime tamen, & non
 refragante Jurisprudencia, eam definiri posse opinamur, quod
 sit *Actio civilis, personalis, pœnalis & per-
 petua, competens debitori vim passo, adver-
 sus creditorem vim facientem, ad declaratio-
 nem amissionis juris crediti.* cui definitioni fir-
 mandæ & illustrandæ brevibus adjicimus, Condiotionem no-
 stram dici *actionem*, quia mediante ea, in judicio per-
 sequimur, id quod nobis debetur, *princ. I. de Action.* & quidem
civilem, quia descendit ex Constitutione Imperatoria.
princ. I. de Perpet. & temp. action. *personalem*, quia ori-
 tur ex facto creditoris illicito. §. 1. *I. de Act. L. 7. Cod. si cert.*
pet. L. 13. Cod. de Obl. & act. pœnalem, quia datur ad
 juris crediti privationem. *L. 13. Quod met. c. perpetuam*,
 quia descendit ex aliqua parte juris civilis. *arg. d. pr. Inst. de Per-*
pet. & temporal. act. reliqua definitionis verba vero, quæ no-
 bis sistunt subjectum tam activum quam passivum, nec non
 objectum, ex ipsis verbis Decreti clara sunt, ut adeo circa hanc
 ipsam definitionem nihil dicendum restare videatur, quam
 ut adhuc inquiramus, *an hæc Condiectio, ratione*
sub-

subjecti in heredes tam active quam passive sit transitoria, an non? ubi quoad primum quaestionis membrum, pro affirmativa quidem egregie facere videntur, quod & poenales actiones in bonis computentur, & propterea cum aliis bonis, ad heredes & similes successores transeant. *juxta L. 32. princ. ff. ad Leg. Falcid.* pro negativa vero ea, quae multi DD. tradunt ad *Leg. 5. §. 5. ff. de his qui effuder. vel dejec. ibi. sed nec heredis. nam est poenalis.* Sed nobis tota haec quaestio sub distinctionis foedere expedienda videtur, utrum nempe debitori, per violentiam ipsi illatam, etiam aliquod insimul damnum illatum fuerit, an vero non? *priori in casu*, si v. gr. vi expulsiva, ablativa, compulsiva, inquietativa, vel etiam turbativa usus fuerit creditor, & debitor damnum exinde perpeffus sit, hanc actionem etiam in heredes debitoris transire, omnino statuimus, idque argumento *Leg. 1. §. 1. ff. de Privat. delict. Lege 47. ff. de Furt. L. 14. §. 2. & L. 16. §. 2. ff. Quod met. caus.* quoniam ibidem scilicet, juxta Bachov. *Tr. de Action. Disput. V. §. 5.* per delictum aliquid de bonis defuncti deminutum est, & cum ideo ex alterius facto, bona minora perveniant ad heredes, merito etiam ipsis heredibus actio poenalis dari debeat. *posteriori vero in casu*, si v. gr. vim offensivam in persona, vel inquietativam in bonis solum passus fuerit, nullam vero exinde patrimonii sui imminutionem acceperit debitor, hanc actionem, excepto casu litis cum defuncto jam contestatae, in ejus heredes transire negamus, si ipsi enim, qui talem violentiam passi fuerunt, tacuerint, silentium eorum maneat semper, & non a posteritate suscitari concedatur. *arg. L. fin. in f. Cod. de*

Revocand. Donat. Et hanc distinctionem nobis suppeditat Imperator ipsemet in §. 1. *I. de Perpet. & tempor. action.* ibi. *Sed heredibus hujusmodi actiones* (nempe poenales) *competunt, nec denegantur, excepta injuriarum, & si qua alia similitis videatur.* ubi occasione ultimorum verborum, Doctores notant unanimiter, illas actiones, quibus ad meram poenam agitur, quæ per consequens actioni injuriarum similes sunt, in heredes actoris non transire, quorsum & in primis facit, *argum. L. penult. ff. de in Jus vocando.* ubi actio poenalis, contra filium, privata authoritate, & absque venia Prætoris, patrem suum in jus vocantem, alias competens, morte parentis extinguere dicitur.

§. VII.

Quoad secundum vero quæstionis membrum, extra omnem plane controversiam positum censemus, hanc conditionem passive in heredes nunquam transire, est enim certissima juris regula, ex maleficiis poenales actiones, in heredes rei non competere. §. 1. *I. de Perpet. & temp. act. L. 1. ff. de Delict. priv. L. III. §. 1. ff. de Reg. Jur.* Et hæc de effectibus.

SECTIO VIII.

Explicans Affinia atque Contraria.

§. I.

Superest igitur ut paucis etiam de remediis affinibus, atque contrariis agamus, ubi ad affinia referimus generaliter, omnia illa remedia juris, quæ vim passis contra violentiam inferentes competunt, sive per modum actionis, sive interdicti, sive extraordinariæ criminalis persecutionis, & accusationis publicæ instituenda veniant, in specie autem præ aliis huc referri merentur (1) *Actio quod metus causa*, sub qua

qua rubrica etiam Justinianus hoc Decretum in Pandectis primo loco comparere voluit, differt tamen (ut unam vel alteram notemus differentiam, omnes enim afferre velle, nimis prolixum foret) hæc nostra actio ab illa, quod actio quod metus causa detur solum ob vim compulsivam. *L. 3. pr. ff. d. t. L. 8. §. 1. L. 21. §. 4. L. 23. pr. & §. 1. eod.* & quando damnum illatum est patrimonio nostro. *L. 12. in f. ff. & Lege 5. Cod. eod.* & hinc etiam hæc actio poenalis mixta est. *L. 14. §. 1. 2. & 3. & Lege 16. §. 2. ff. eod.* nostra vero detur ob vim quamlibet, ut supra Sect. VI. plenius demonstratum, etiamsi nullum exinde debitori damnum datum sit. *d. L. 12. in f. ff. Quod met. c.* & hinc est mere poenalis, *juxta ipsa Decreti verba. Jus crediti non habebit.* (2) huc pertinet *Actio Vi bonorum raptorum*, sed illa datur solum propter vim ablativam, & est poenalis mixta. *pr. I. Vi bonor. rapt.* (3) huc referenda *Actio injuriarum æstimatoria*, quæ competit contra personam vel bona alicujus detinentes. *L. 1. §. 6. Lege 15. §. 31. ff. de Injur. Lege 31. §. 5. ff. de Reb. auctor. jud. possid. usum rei propriæ impediētes. L. 13. §. f. ff. de Injur. inviti domum ingre- diētes. Lege 23. ff. eod. tit.* & (4) *Actio ex Lege Cornelia*, quæ datur propter injuriam, manu, vel violento ingressu factam. *Lege 5. princ. ff. de Injur.* & quidem in domum etiam conductam. *§. 8. I. eod.* sed illa datur ad poenam pecuniariam, quanti Actor. *§. 7. d. t.* hæc vero quanti Judex æstima- verit. *L. 37. §. 1. ff. de Injur.* & quidem aliquando etiam ad poenam criminalem. *argum. L. 42. §. 1. ff. de Procurat.* (5) cum nostra Conditione aliquam etiam affinitatem habet, *Interdictum Unde vi.* sed illud competit ob vim so-

lum expulsiuam deiectionis, de possessione rei immobilis. *L. 1. §. 3. & 6. ff. de Vi & vi arm.* hæc vero datur ob vim quamlibet, in quacunque re commissam. *juxta clara verba Decreti. ibi. Rem ullam debitoris.* (6) in hanc classem veniunt illæ Conditiones ex Lege, quæ extant in *Leg. 6. 7. & fin. Cod. Unde vi.* sed & illæ multum a nostra differunt, prout & (7) Remedium *Leg. fin. Cod. fin. reg.* (8) *Leg. unica Cod. de Suffrag.* (9) *Leg. 6. Cod. de Pagan.* quorum omnium convenientias & differentias late demonstrare velle, nec instituti nostri ratio, nec paginarum angustia patitur, ut hinc earum cupidum, ad ipsam Textum, atque Doctorum in illos commentantium, evolutionem remittere cogamur, unicum hoc ultimo loco addentes, quod quando violentia cum ablatione conjuncta, a creditore in debitorem commissa fuit, cum hoc nostro remedio (10) etiam concurrat *Accusatio publica ex L. Julia de Vi privata.* ubi præter amissionem juris crediti, violentus inuasor etiam punitur, poena confiscationis tertiæ partis bonorum & infamiæ. *L. fin. ff. ad L. Jul. de vi priv.* quæ quomodo Conditioni ex Decreto Divi Marci conveniat, cuilibet textum inspicienti facile patebit.

§. II.

Sed quærere hic aliquis posset. *Quomodo igitur remedia hætenus recensita, inter se invicem concurrant?* ubi respondendum censemus, *Quod quotiescunque plures actiones, ex una eademque causa, simpliciter ad idem concurrunt, toties*

*ties una earum electa, & in iudicium deducta, reliquæ plane consumantur. §. 5. I. Quod cum eo qui in alien. pot. Lege 9. §. 1. ff. de Tributor. act. L. 34. §. 1. ff. de Obligat. & act. L. 43. §. 1. ff. de Reg. Jur. Quotiescunque vero duæ pluresve actiones, sive ex una causa factove ad mere diversa, seu ex diversis causis factisve, vel ad idem, vel ad diversa tendentes, circa eandem rem concurrunt, toties altera alteram non consumit aut extinguit, ne eventu quidem, aut perceptione unius ex iisdem, sed omnibus vel simul, vel succedanee experiri licet. §. fin. I. de Obligat. quæ ex del. L. 7. §. 1. ff. de Condict. fart. L. 2. ff. de Privat. del. L. un. C. Quando civilis act. criminali præjud. L. 60. ff. de Oblig. & act. L. 130. ff. de Reg. Jur. juxta quas regulas, si quis, ceu ad lapidem aliquem Lydium, supra enumerata remedia examinare velit, de concursu eorum facile quid solidi poterit statuere, nobis rivi nunc claudendi, & **Contraria** potius examinanda erunt.*

§. III.

De hisce autem jam in antecedentibus ad singulas Sectiones quædam præmissa fuerunt, quo brevitatis causa nos referimus, unum solum vel alterum hic addentes, & quidem (I)

circa ea, quæ sub finem *Sectionis VI. §. fin.* jam præmonuimus, *An scilicet creditorem, ab hujus Decreti severitate, aliqua probabiles commissa violentiæ causæ, excusare & eximere valeant?* secundum supra jam tradita, multi quidem DD. in illa hærent opinione, quod creditorem a pœna hujus Decreti excusare valeat, quælibet etiam probabilis solummodo causa, argumento complurium, in Jure nostro decantatorum, a Menochio de *Recuper. possess. remed. V. n. 49. & seqq.* longo ordine adductorum textuum, & imprimis *Leg. 12. §. 3. ff. de liberali causa.* ubi Jctus Ulpianus generaliter edicit. *Quoties quis justis rationibus ductus, vel non justis, sine calliditate tamen, aliquid fecerit, eum sine dolo malo fecisse censi.* verum invita nostra Jurisprudencia, cum in hoc Decreto non solum puniatur factum dolosum, sed etiam culposum, juxta latius jam firmata, & ab ipso Menochio pro veris agnita, in *supra allegata Sect. VI. §. fin.* adeoque omnes istæ Leges, quæ aliquem delinquentem, ob levem etiam atque bestialem, uti vocant, causam, a dolo excusare dicunt, solum de facto doloso, non vero culposo exaudiendæ sint, adeoque huc trahi nequeant. Quin imo etiam si concedere vellemus, in factis etiam culposis, aliquando justas & probabiles erroris causas, non vero leves & fatuas, aliquem liberare posse a dolo præsumto, prout vult Gabriel in *Commun. Opin. L. 7. Concl. 8. n. 85.* Honded. *Consil. 35. num. 59.* tamen omnes isti Doctores & præter eos alii innumeri, hanc sententiam limitant (1) in causis, ubi agitur de interesse solum pecuniario. idem Hondedeus. *Consil. 35. num. 49.* Barbosa in *Theaur. Axiomat. Lib. III. Cap. XII. Axiom. 24.* limitant etiam (2) in causis vel a jure naturali vel a jure civili notorie prohibitis, & ubi manifestus juris error admissus est. *arg. §. 1. Inst. de Vi bonor. rapt.* prout & speciatim in terminis violatæ pacis, hoc tradit Vulpell. *Consil. 88. n. 5. & Consil. 36. num. 10.* Farinac. *Lib. I Consil.*

Conf. 31. num. 13 imo ipse Menochius dissentiens hanc regulam (3) declarat, quod locum non habeat, quando lis apud magistratum jam coepta est, & ea non perpensa, nec judiciali sententia expectata, creditor debitori suo violentiam intulerit. *d. l. num. 64.* legis enim auxilium in tali casu frustra invocatur, qui ipse in legem committit, & injurius est. *L. 37. §. 1. in f. ff. de Minorib. L. 15. Cod. de Judic.* (II) præter jam superius allegata in classem contrariorum etiam referimus, *præscripti- onem* XXX. annorum, cum enim conditionem ex hoc remedio descendente, actionum civilium naturam habere, in Sectionis præcedentis §. 6. docuerimus, sponte sua exinde fluit, quod non nisi longissimo temporis spatio præscribi possit. *Lege 3. Cod. de Præscript. 30. vel 40. annor.* Male vero huc refertur *pœnitentia*, quippe quam a pœna nostri Decreti non excusare, omnino nos docet Jctus in *Lege 65. ff. Furt.* adeo, ut etiamsi violentus creditor rem forte ablatam debitori restitueret, vel illum possessione sua ejectum, in illam reduceret, vel sponte sua a possessione rursus decederet, eamque vacuam relinqueret, vel etiam a vi turbativa vel inquietativa desisteret, ille tamen non minus pœna hujus nostri Decreti bene puniri possit, ex effato Jcti in *Lege 5. ff. Vi bonor. raptor.* ubi ita. *Non prodest ei, qui vi rapuit, ad evitandam pœnam, si ante judicium restituat rem, quam rapuit.* nisi forte huic ipsi pœnitentiæ etiam debitoris acceptatio, & illatæ injuriæ remissio, vel expressa vel tacita accesserit, possessionem suam sibi ereptam, sine protestatione receperit, & quæ sunt similia, ex quibus adversario suo gratiam delicti, quis fecisse præsumitur. *arg. Leg. 11. §. 1. & Leg. 17. §. 6. ff. de Injur.* ibi. *qui enim accepit satisfactionem, injuriam suam remisit. &c.*

§. IV.

Tandem denique coronidis loco hic examinandum venit. An non per poenam mitiorem, Statutis quibusdam impositam, hæc Decreti nostri severitas abolita censerī debeat? Quam quæstionem cum data opera in utramque partem ventilaverit Menoch. *de Recup. possess. remed. 9. a num. 333. usque ad num. 386.* lectorem eo remittimus, cum allegato Menochio concludentes. Hanc Juris quæstionem, Cæsaream postulare decisionem, quod si tamen aliquis, quale quale nostrum iudicium exquirat, cum liberum sit unicuique, quod in re tam ambigua sentiat, dicere, nos illorum sententiæ accedere, qui statuunt, per poenas Statutis introductas, regulariter non abrogatam censerī poenam antiquam, Jure communi sancitam, argumento clari Textus *in Lege 3. §. 5. ff. de Sepulcro viol.* cujus diserta hæc sunt verba: *Divus Hadrianus Rescripto poenam statuit quadraginta aureorum, in eos qui in civitate sepeliunt, quam fisco inferri jussit, & in magistratus, eadem qui passi sunt, & locum publicari jussit, & corpus transferri. Quid tamen si lex municipalis permittat in civitate sepeliri, post Rescripta Principalia? an ab hoc discessum sit videbimus; quia generalia sunt rescripta, oportet Imperialia statuta vim suam obtinere, & in omni loco valere.* quam conclusionem tamen, sicuti & ipse Menochius *d. l. num. 388. & seqq.* pluribus declarat, ita & nos, non adeo generaliter intellectam volumus, ut etiam illis in locis, ubi diserte aliquid juri communi contrarium, vel incompatible quid introductum est, indistincte obtinere debeat, licet alias Decretum nostrum, regulis Juris Naturalis, Divini atque plurimarum gentium Civilis, apprime sit consentaneum, prout in sequenti Sectione pluribus visuri sumus.

SECT. IX.

SECTION IX.

Analogiam nostri Decreti, cum aliis Furibustam Divinis quam Humanis, examinans.

§. I.

Hucusque igitur mentem nostram explicavimus, in quantum *Remedium Decreti Divi Marci*, Legibus Romanis fundatum esse credamus, cum autem hodierni seculi aures adeo delicatæ sint, ut quibusdam nausea statim creetur, si quid ex solo Jure Romano adstruatur, nos eorum etiam palato satisfacturi, ne puri puti Civilistæ audire necesse habeamus, & aliis etiam, a Jure Romano abhorrentibus, dicendi campum aperiamus, quantum hujus principia aliorum Jurium regulis conveniant, brevibus hac præsentī Sectione demonstraturi sumus, pulcherrima spe freti, hoc modo Legum Romanarum sanctitatem adeo fulcitum iri, ut nemo non nobiscum fateri debeat, Deum pro singulari sua providentia in genus humanum, erexisse & excitasse gentem Romanam in Imperii fastigium, ut per eam daret leges orbi terrarum, tam pias, justas & salutare, quales nec ab ullo Rege Populo-ve datæ unquam fuerunt, nec in posterum dari poterunt, cum in eo omnes fere consentiant, Monarchiam Romanam ultimum summum & quodammodo universale, si non totius orbis, gentium ad minimum morationum, fuisse Imperium, neque aliud amplius usque ad secundum Domini nostri adventum, extitutum, quod cum tanta potentia, prudentia, atque justitia orbi jura daturum sit, cujus proinde Leges, ceu
I ipsi

ipsi rectæ rationi, Juri Naturæ, Gentium atque Divino Positivo apprime convenientes, merito etiam ab aliis populis, libero consensu receptæ fuerint, ut hodie ubique fere morationum gentium, in defectu statutorum & consuetudinum, pro Jure communi habeantur, juxta late deducta ab Arthuro Duck Jcto Anglo, in *Tract. de Auctoritate Jur. Civil. Lib. I. Cap. 2.* & adeo, hodie adhucdum certo modo verum sit, quod Imperator Justinianus de suis Legibus in §. fin. I. de Just. & Jur. & §. 1. Proæm. Institut. edixit. scilicet, quod cum hoc Jus ex Naturalibus præceptis, & Gentium, & Civilibus collectum sit, omnes populi, Legibus tam ab Imperatore nostro promulgatis, quam compositis regantur.

§. II.

Hanc vero Thesin paulo uberius & per partes demonstraturis, initium merito ab illo Jure faciendum erit, quod divina quadam providentia constitutum, semper firmum & immutabile permanet, §. 11. I. de Jure N. G. & C. & ceu Jus aliquod homini connatum, ejusque cordi inscriptum, tanquam naturalis aliqua ratio, apud omnes peræque populos custoditur. §. 1. I. dict. tit. quodque hodie *Juris Naturalis* nomine vulgo insignitur, cujus Principia si curatius intueri, & nostro Decreto applicare velimus, omnino nobis dicendum erit, sanctissimam rem nostram Jurisprudentiam, L. 1. §. 5. ff. de Extraord. cognit. divinarum atque humanarum rerum notitiam, L. 10. §. f. ff. de Just. & Jur. veram denique non affectatam Philosophiam, L. 1. §. 1. ff. eod. hoc omnino cum Jure Naturali commune habere, & homini a primis suis incunabulis jam implantasse, ut a vi & jurisdictione privata omnino abstineat, & id quod deberi sibi putat, coram legitimo magistratu reposcat, cum enim hæc sint generalia Juris Naturalis

ralis praecepta, Jure nostro Civili palam adoptata, ut honeste vivamus, neminem laedamus, suum cuique tribuamus. §. 3. *I. de Justit. & Jur.* & custodia societatis humanae absque his facta atque tecta esse nequeat, ipsa recta ratio cuilibet sane, Causam Impulsivam nostri Decreti, legibus positivis etiam tacentibus inculcat, & ex his Juris Naturalis Principiis, etiam Imperator noster didicit, inter omnes homines naturam, cognitionem quandam jam ab origine rerum conditarum, instituisse, & hinc per consequens hominem homini insidiari, & alteri per alterum iniquam aliquam conditionem inferri, nefas esse, ex *L. 3. ff. de Just. & Jur. & Leg. 14. ff. de Condiot. indeb.* proinde etiam, ut quis posthabita Legum reverentia, sibi ipsi Jus dicat, omnibus regulis societatis contrariari, homini vero, ceu non sibi solum, sed & patriae nato. *L. 2. ff. de J. & Jure L. 2. §. 15. ff. de Ventre in possess. mittendo.* custodiam societatis, ab ipsa Natura injunctam, & omnia huic contrariantia, illo etiam Jure prohibita censi debere, quod ab initio statim mundi, dominiorum distinctionem, familiarum & imperiorum constitutionem, & conservationem introduxit atque praecepit, licet enim aliqui ex DD. nostris fingant, primævam aliquam bonorum communionem, & statum aliquem Naturalem, in quo quis per ipsam naturam, citra factum & institutum humanum constituatur, & in quo omnes homines aequales, suorumque negotiorum Judices sint, neque aliqua alia cognatione, quam communi illa, quae ex similitudine naturae resultat, copulentur, & talem statum, inter patresfamilias segreges olim, hodie vero inter diversas civitates atque respublicas existere contendant, consequenter vocabula Crediti & Debiti, isti primævae communioni e diametro contraria censeant, cessante vero illa, privatae cuilibet Jurisdictioni locum faciant, talis tamen status naturalis, qualis ab illis fingitur, (ne dicam omnium re-

rum communitio) in universo genere humano nunquam fuit, sed qui ex primis mortalium nati fuere, patriæ potestati statim fuere subjecti, ubi vero postea multiplicati homines in diversa secesserunt, propriasque sibi familias constituerunt, exolescente paulatim affectu, ex naturali cognatione orto, capita familiarum constitui necesse fuit, quæ inter suos, lites sententia Judiciali, inter pares vero amicabili compositione, vel provocatione ad arbitros, vel certe, mitiori remedio deficiente, bello, determinarent atque componerent, donec tandem molestiarum ex tali separata vita oriundarum, pertæsa plures familiæ, in arctius aliquod corpus atque civitatem coirent, ex his vero successu temporis magna Imperia coalescerent, & ita homines statim ab origine mundi ad alterius arbitrium vitam suam componere discerent, ex quo deinde Leges ad conservationem societatis ferri, magistratus constitui, & poenæ infligi caperunt, fundamenta Decreti nostri prima & universalis, prout solidissime post plures demonstravit B. Dn. Hertius in *Element. Jurisprud. Civil. Part. I. Sect. I.*

§. III.

Neque hic nos morari possunt ea, quæ in contrarium affert Hobbes. *de Cive Cap. I. §. 9.* quando dicit, in statu naturali quemlibet sibi ipsi Judicem esse posse, utrum remedia quibus usus est, & actio quam acturus est, ad conservationem suam necessaria sint, nec ne? hæc enim non adeo horride & crasse, sed cum grano salis accipienda, & de tali statu naturali, in quo nulla copia est Judicis vel superioris, sed sua negotia proprio quisque arbitrio administrat, intelligenda esse, jam dudum monuit, Puffend. *de Jure Nat. & Gent. Lib. II. Cap. 2. §. 3. & Lib. V. Cap. 13. §. 2.* talem autem, exceptis paucis casibus, a Grot. *de Jure Belli & P. Lib. I. Cap. 3. §. 2.* enumeratis, dari non posse, nec inter privatos a prima statim creatione unquam

unquam fuisse, non solum ex præcedentibus patet, sed & quam doctissime observarunt, Ziegler *in not. ad Grot. Cap. II. §. 2.* & post eum Puffendorff. *in Jurisprud. Univ. Lib. I. Cap. 5. §. 12.* late demonstrantes, in prima jam creatione, proprietatem hujus universi, a Creatore donatam Adamo, qui vi hujus donationis fuerit dominus totius orbis terrarum, adeo, ut ne quidem ipsius liberi, quo tempore adhuc in sacris parentum fuerunt, quicquam de dominio isto participarint, nisi quatenus donatione, assignatione, aut quacunque cessione, Jure veluti peculii, aliquid ad ipsos ex liberalitate paterna pervenerit, & certe, si rejectis antiquorum Ethnicorum fabulis, ipsam historiam creationis, & omni contradictione majus, divinarum literarum testimonium velimus inspicere, omnino patebit, cum hac proprietate, una etiam Jus dominationis & summi Imperii in omnes creaturas, tam inanimatas, quam animatas, tam irrationales, quam rationales, Adamo primitus concessum fuisse, ita enim Deus illum fertur allocutus *Genes. Cap. I. versu 26. & seqq. Crescite & multiplicate vos, & replete terram, eamque subjicite, ac dominamini in pisces maris, & in volucres cæli, & in omnes bestias, reptantes super terram.* patebit denique ex ipsa primi homicidæ Caini historia, *Gen. Cap. IV.* Adamum filiis suis certam vivendi rationem, certa denique sustentationis media præscripsisse & assignasse, eorum denique occasione litem inter fratres ortam: & fratricidium secutum fuisse, quo perpetrato, Cainus, *Majorem suam iniquitatem esse, quam ut veniam mereatur, & se vagum atque profugum futurum, & a quocunque, qui ipsum invenerit, occisum iri,* sponte sua professus sit, quod homo perfriktæ frontis sane non facturus fuisset, nisi ex ipso lumine rectæ rationis, privatam vindictam omnino illicitam esse, & se querelas suas ad Adamum communem

parentem atque dominum, deferre potius, quam fratrem occidere debuisse, scivisset, ut nunc taceamus hanc divinam assignationem & concessionem, etiam post diluvium in Noachi persona repetitam, & in ejus posteros continuatam fuisse, teste *Genes. Cap. IX. versu 2.* adeo ut etiam inter Leges Noachidarum, illæ quæ de dominii & proprietatis conservatione, deque Judiciorum diligenti observatione & executione loquutæ fuerunt, non ultimum locum occupaverint, juxta tradita Selden *de Jure Nat. & Gent. juxta disciplin. Hebraeor. Lib. I. Cap. X.* & Deus ipsemet judicia primus contra nostros Protoplastos, & hos secutum fratricidam Cainum instituisse & exercuisse legatur, *Genes. Cap. III. & IV.* neque hic, ceu contrarius attendi mereatur, Grot. *de Jure B. & P. L. I. Cap. 3. §. 2.* Judicia publica non a natura, sed a facto humano descendere contendens, quippe cui jam dudum a Viris doctis late satisfactum est, testibus Zieglero, Kulpisio, Felde, Boeclero & aliis minorum gentium Diis, *ad d. l. commentantibus.*

§. IV.

Sicuti autem hæc quæ de constitutione Magistratuum eorumque officiis, nec non de dominiorum distinctione & conservatione hucusque diximus, in ordine ad nostrum Decretum parum dubii habent, ita e contrario de eo, an & poena in isto Decreto statuta, rectæ rationis dictamini consentanea sit, & consequenter in Jure Naturæ aliquod fundamentum habeat nobis paulo latius disquirendum erit, ubi prima quidem fronte dicendum videbatur, poenam amissionis crediti, ab Imperatore Divo Marco, creditoribus propria auctoritate Jus sibi dicentibus, dictatam, cum regulis justî atque honesti ideo nihil commune habere, quia originem suam humanæ Legislationi debeat. Interim & hîc verior erit sententia DD. existimantium, poenarum originem ex ipsis Juris naturæ fontibus derivandam esse,

esse, prout hanc in rem optime Grotius noster *de Jure Belli & Pacis Lib. II. cap. 20. §. 1. n. 2.* citat Platonem, *nec Deorum, nec hominum quemquam hoc dicere, injuste agenti pœnam non luen- dam esse, affirmantem.* Et Hierax, Justitiam ex parte hac, tan- quam nobilissima, definiebat, *pœna exactionem ab his qui pri- ores læsere.* quin imo infinita hanc in rem extant, eaque egre- gia, apud Sallustium *de Bello Jugurthino Cap. 20. & 31.* & *de Bel- lo Catilin. Cap. 51.* apud Pachymerium *Histor. 6. ibi. Extremis suppliciis afficiantur, qui extrema scelera admiserunt.* apud So- phoclem *in Oedipo Tyrano. v. 553. ibi. Si existimas te, cum amicum injuria afficias, non daturum esse pœnas, nimium etiam er- ras.* teste enim Euripide *in Hecuba. v. 844. Boni viri est, justitia inservire, & malos punire ubique semper.* Cum primis au- tem hoc natura semper dictitat, *ut quantum quis mali fecit, tanti etiam ferat,* quod antiquissimum & Rhadamantheum Jus, vocant Philosophi. ita enim & Seneca *Lib. II. de Ira. Cap. 30.* notanter inquit. *Non est Injuria, pati quid prior feceris; & in Hercule Furente. v. 735.*

*Quod quisque fecit, patitur, auctorem scelus,
Repetit, suoque premitur exemplo nocens.*

§. V.

Hæc omnia cum Jure Naturali ita se habeant, mirum non est, Deum T.O. M. idem in sua **Lege Positiva Forensi,** toties quoties repetiisse & confirmasse, ut enim consulto transeamus generalia illa præcepta, de debito honore Magi- stratibus servando, de proximo non lædendo, & quæ sunt similia generaliter huc facientia, nunc in specie solummodo adduxisse sufficiat, Textus Legis Divinæ, *Exodi Cap. XXI. vers. 24. & Levitici Cap. XXIV. v. 20.* ubi, ut oculus pro oculo, dens pro dente excutatur, diserte disponitur, & per consequens Jus

Jus talionis fundatur, ut adeo haud inepte exinde argumen-
tari liceat, creditorem debitori suo vim inferre, & illum pri-
vata auctoritate possessione rei debitæ privare volentem, pari
privationis crediti poena puniendum esse, ut sic quod Juris in
debitoris persona statuere voluerit, in sua propria experiatur,
juxta æquissimam Juris Naturalis regulam, Ethnicis etiam pro-
be cognitam. *teste tot. tit. ff. Quod quisque Juris in alterum sta-*
tuerit. &c. & ab ipso Salvatore nostro suis discipulis adeo
enixe commendatam. *Matth. Cap. VII. v. 12.* quin imo exer-
citium privatæ Jurisdictionis Sanctissimo LLatori adeo exosum
fuit, ut ne quidem pignoris capiendi gratia, domum debi-
toris introire, creditori permittere voluerit, sed extra do-
mum, a debitore in id consentiente, accipere jusserit. *Deute-*
ronom. Cap. XXIV. v. 10. & seqq. quam Legem licet communis
DD. Schola ita explicare soleat, quod idcirco domum debi-
toris ingredi creditor prohibeatur, ne pro lubitu omnem ejus
supellectilem excutiat, & exinde pignus quod placet, sumat.
(2) ne tali actu publico patiatur damnum famæ & bonæ
fidei, ac pudore afficiatur. (3) ut creditores & debitores eo
magis a contractu mutui fæneratio absterreantur. uti post
Vatablum, Brentium, Lucam Osiandrum, Cornel. a Lapide,
docet Josua Arnd. *in Manuali LL. Mosaic. D. VII. §. 12.* illam ta-
men in odium potissimum violentiæ & privatæ Jurisdictionis,
[cum domus cuique sua tutissimum debeat esse refugium, nec
creditori licentia tribuenda sit, inviti debitoris ædes intrandi,
eumque vel ejus familiam inquietandi, multo minus aliquid
exinde auferendi,] promulgatam fuisse, qui paulo emunctio-
ris sunt naris, non solum Judaicæ, sed & purioris nostræ Reli-
gionis DD. constanter asseverant, ita enim in *Libro Mischnico,*
de Damnis. P. II. Cap. 9. §. 13. diserte legitur. *Si quis proximo suo*
mutuo dederit, ne exigat ab illo Pignus, nisi mediante Synedrio,
neque

neque domum ejus intrabit ad sumendum pignus, ut scriptum est Deuter. XXIV. v. 11. & ad eundem locum Rabbi Obadiah de Bartenora dicit: Si quis mutuo dederit proximo suo, & tempus solutionis advenerit, attamen non solverit, non oppignorabit illum, id est, non exigat pignus ab illo invito, nisi ope legati Syne- drii, quia pignus ex mandato Syne- drii sumere potest, & non intrabit domum illius, quanto minus Creditor. & ex nostra- tibus B. Lutherus, Tom. V. Altenb. ad hunc Textum dicit, dieses Gesetz laſſet einem zu, das Seine wieder zu fordern, wiewohl es dem Gewalt wehret. Calovius vero ad d. loc. notanter inquit: *Ceterum cautum ita voluit sapientissimus No- motheta, ne Creditor domum ingressus, omnem debitoris supelle- ctilem excutiat, aut vim etiam eidem inferat, ac duriter & in- clementer pignus, quod libuerit, ei extorqueat.* quibus conge- mina tradit e Pontificiis Menoch. de Republ. Hebræor. Lib. V. Cap. 8. ubi postquam ad Exodi Cap. XXII. v. 26. fuse commen- tatus fuisset, ulterius de nostro Textu sequentia profert: *Non dissimilis allata Legi, Lex est alia quæ habetur Deuteronomii ca- pite vigesimo quarto. Cum repetes inquit, a proximo tuo rem ali- quam, quam debet tibi, non ingredieris domum ejus, ut pignus auferas. Hac enim Lege præcipitur, ne creditor debitum repe- tens durius agat cum debitore, irrumpens in domum ejus, quod cum sit propria autoritate, injuriosum est, præterquam quod pos- set hoc pacto irruens auferre, quæ vellet, vel meliora, vel ma- gis necessaria debitori, &c. Lex tamen intelligitur semper de privata persona, nam ab apparitore domum ingresso pignus ac- cipi potest, cum debitore reluctante, tergiversante aut fores oc- cludente, auxilio opus est, publicæ potestatis.* Quæ ultima ver- ba cum illis quæ supra de legato Syne- drii, ex R. Bartenora diximus, quidem non conveniunt, interim tamen explica- tioni hujus Textus, quoad Analogiam cum Decreto Divi Mar-

ci, non obstant, sed potius odium privatæ Jurisdictionis aperte demonstrant, aliis vero, quibus Sacrarum Antiquitatum cura est, quantum Judici ipsiusque ministris hoc in casu licuerit, curatius inquirendi, latiore campum aperiunt, quo nos lubentes referimus, ne irrequisiti falcem alienæ messi immittere: vel alieno vitulo arare velle, videamur.

§. VI.

Licet autem illæ Leges Divinæ, quæ appellantur Forenses Particulares, Christianos non obligent, sed sublata Republica Judaica una etiam ab usu fori recesserint, illas tamen quæ interna aliqua moralitate, & universali quadam ratione, aliis etiam hominibus applicabili gaudent, ad alias etiam gentes transiisse, nemo facile inficias ibit, in quarum classem cum & Leges, de non exercenda jurisdictione privata, & debitore contra juris ordinem molestiis non afficiendo, merito referri possint, omnino etiam factum est, ut hæc Doctrina, Jure Divino adeo firmiter radicata, a primo statim nascentis Christianæ Ecclesiæ tempore, in ejusdem Civitatem, plurium populorum & Legislatores consensu, communi quasi applausu introducta fuerit atque recepta, ut enim nunc consulto taceamus, Imperatores Christianos hujus Decreti in suis LL. explicite vel implicate, si non mentionem facientes, rationem tamen & causam ejus impulsivam ad minimum sequentes, prout in primis *tot. tit. Cod. Unde Vi.* hujusmodi argumento refertus est, inter ipsos etiam Ecclesiasticos, & rerum sacrarum Præsules, Regulam nostri Decreti, ceu summæ æquitatis naturalis indicem, sæpius locum obtinuisse, *ex traditis Sanctorum Conciliorum & Statutis Pontificum* omnino constat, ita enim jam Anno post Christum natum ccccxvi. in Concilio Milevitano, in Africa celebrato. Can. XXI.

XXI. placuit Patribus, ut, quicumque Episcopi quascunque Ecclesias, vel plebes, quas ad suam Cathedram aestimant pertinere, non ita repetierint, ut causas suas, Episcopis judicantibus agant, sed alio retinente irruerint, sive volentibus, sive nolentibus plebibus, causa sua detrimentum patiantur. Ita denique Gregorius I. Pontifex Romanus, in quodam suorum, Seculo jam VI. Romæ habitorum Conciliorum, Rectores Ecclesiarum, Episcopos atque Prælatos, alienis rebus, fiscali more, titulos imprimere, atque sibi ipsis hoc modo Jus dicere præsumentes, anathemate notavit. juxta Gratianum, *Caus. XVI. Quæst. 6. Cap. 1. & 2.* & hinc tot insignia Juris Canonici remedia, hodie adhuc in Praxi utilitatem exerentia, originem traxerunt, v. gr. Remedium *Canonis Redintegranda. 3. Causa. 3. Q. 1.* & Remedium *Capit. 18. Sape. X. de Restitut. Spoliat.* aliaque alia, quæ longius exequi velle, instituti nostri ratio nunc non patitur.

§. VII.

Transseundum potius nunc erit ad *Leges aliarum Gentium Civiles*, ubi ante omnia notandum, quod licet apud veteres Orientis, nec non & Græcos quosdam populos, privata pignorum captio, & propria auctoritate per consequens exercita Jurisdictio, non adeo inusitata fuerit, teste Salmasio *de Trapezitico fœnore. pag. 713. & de Modo usurar. Cap. 13. p. 556. & seq.* illaque durities quorundam etiam Septentrionalium corda, uti infra *Sect. X. §. fin.* uberius dicturi sumus, aliquatenus occupaverit, illos tamen, acquisito pedetentim Romano Imperio, a severitate sua discessisse, Legumque Romanarum Justitiæ & æquitati colla sua sponte subdidisse, quarum tamen Latores vix antea vi armata ab Imperii fastigio dejecerant, omnino est in propatulo, sic licet Euricus Rex Wisigothorum jam circa Annum Christi CCCCLXVI. Legum con-

scribendarum initium fecerit, teste Dn. Stryk. in *Ufu Mod. ff. proœm. §. 4.* & in Sanctionibus Wisigothorum *Lib. II. Tit. de Judiciis & Judicatis. cap. 9.* disertis verbis dicatur, *LL. V Visigothorum in Hispania latas, ad reprimendas Romanorum Leges, quibus amplius convexari nolint.* tamen illas Codicem Theodosianum potissimum pro norma habuisse, & dehinc etiam, procul dubio ex illo, dispositionem Decreti D. Marci, suis Legibus intulisse, testatur Legum Wisigothic. *Lib. VIII. Tit. 2.* ubi generaliter cautum legitur. *Quicumque violenter expulerit possidentem, priusquam pro ipso Judicis Sententia procedat, si causam meliorem habuerit, ipsam causam de qua agitur, perdat, ille vero qui violentiam pertulit, universa, in statu quo fuerant, recipiat quæ possedit, & securus teneat. Si vero illud invasit, quod per judicatum obtinere non potuit, & causam amittat, & aliud tantum, quantum invasit, reddat expulso.* Schilter in *Exercit. ad ff. XI. §. 12.* & hujus etiam vestigia secuti non minus fuerunt Ostrogothi, quorum Rex Theodoricus, in suo *Edicto Cap. X.* gravissime sancivit. *Qualemcunque cujuslibet rei Possessorem conveniri judiciaria auctoritate decernimus, & expectari semper justæ cognitionis eventus, quod si quis qualemcunque possessorem possessione vi dejecerit, amissionem pro tanta presumptione, vel bonæ litis incurrat, reformatam scilicet possessione, quam occupaverit, fructus quoque duplos, pro tanta temeritate persolvat; Quod si illam possessionem occupaverit, quæ eidem minime debebatur, hanc pœnam habeat, ut & rem cum fructibus in eo statu Domino reddat invasam, & æstimationem rei pervasæ subire cogatur, fisci viribus profuturam.* Goldast. in *Constitut. Imperial. pag. 18.* quin imo de hoc Theodorico, Cassiodorus, sub ejus Imperio Patricius & Consul Romanus, *Lib. IV. Epistol.* aliud adhuc ejus Edictum refert, his verbis: *Quisquis quod repetere debuisset, pignorandi studio fortassis invaserit, voce Juris amitt-*

amittat, nec liceat cuique sua sponte, nisi obligatum forsitan, pignus auferre. ad id enim, inquiebat iste Rex, Legum reperta est sacra reverentia, ut nihil manu, nihil proprio ageretur impulsu, quid enim a bellica confusione, pax tranquilla distat, si per vim litigia terminentur? teste H. Grotio de J. B. & P. Lib. I. Cap. 3. §. 1. juncta Constitutione 81. & 103. apud sæpe laud. Goldast. d. l. p. 55. & sqq. & hinc etiam videmus hunc Regem, dispositionem Decreti nostri, ad creditores debitorum suorum sepulturam prohibentes, illisque vim aliquam inferentes, jam suo tempore extendisse, & in eo Imperatores nostros, Justinum in *Lege 6. Cod. de Sepulchro viol.* & Justinianum in *Nov. 60. cap. 1.* longe antevernisse, *Edicti Capite LXXV.* ubi sequentia. *Qui etiam armatis hominibus, ferro, fuste, lapide, de possessione quemquam, domo, villa, expulerit, expugnaverit, obsederit, clauserit, aut si forte propter hanc rem, quis homines suos præstiterit, locaverit, conduxerit, turbam, seditiones, incendium fecerit, ad Violentiæ pœnam, NB. quæ est superius adscripta. (capite scil. 10.) teneatur.* Si quis autem speliiri mortuum, quasi debitorem suum asserens, prohibuerit, honestiores, bonorum suorum partem tertiam perdant, & in quinquennale exilium dirigantur, humiliores casti fustibus, perpetui exilii damna sustineant. quo laudabili Avi sui exemplo, sine dubio permotus Rex Athalaricus, Constitutione sua XL. apud Goldastum d. l. pag. 108. Legem Valentiniani, (quæ nulla alia quam *Lex. 7. Cod. Unde Vi.*) in usum revocavit, et ne quis Principum suorum, alienis prædiis titulos suos affigeret, severe interdixit, prout hanc in re sonant sequentia: *Humano generi noxiam persuasionem (sub qua nec dici potest civilitas, nec haberi,) severitate Legum & nostra*

indignatione damnamus, statuentes, ut *Sanctio Divi Valentiniani* adversus eos, diu pessime neglecta, consurgat, qui prædia urbana vel rustica, despecto Juris ordine, per se suosque præsumserint, expulso possessore violenter intrare, nec aliquid de ejus districtione, detestabili volumus temperatione mitigari, insuper addentes, ut si quis ingenuorum ad satis faciendum Legi superius definita, idoneus non habeatur, deportationis protinus subjaceat ultioni. &c. Et quia summis Principibus, Juris communione vivendum est, si quis legum ordine prætermisso, nomine publico titulos præsumserit affigere, in tantum possidenti fiat obnoxius, quantum *Sanctio* superius memorata testatur. clarissimo documento jam isto ferreo tempore, in Mavortia etiam gente, Praxin Decreti Divi Marci, etiam ad vim inquietativam & turbativam extensam fuisse, alias enim dicti LLatores, eos qui funera solum prohibent, vel titulos suos alienis prædiis affigunt, poena privationis crediti puniri non voluissent, ut adeo ex hisce; ea quæ jam supra in præcedente *Sectione VI. §. 8. & 9.* attulimus, haud parvam lucem accipiant.

§. VIII.

Sed quid tandem de *Longobardis*, Gothorum in Italia Regno Successoribus, eorumque Jure dicendum nobis erit? Hos sane, instar aliarum Germanicæ originis gentium, sibi etiam propria jura sub Rege Rothari, Seculo post Christum natum VII. constituere cepisse, ex illis patet, quæ hanc in rem scribit Paulus Warnefredus *Histor. Longobard. Lib. IV. cap. 49. ibi. Hic Rotharis Rex, Longobardorum leges, quas sola memoria & usu tenebant, scriptorum serie composuit, Codicemque ipsum, Edictum appellari fecit, & hujus vestigia plures* ejus

eius Successores pressisse commemorat, Conring. *de Origine Jur. Germ. cap. 11.* interim tamen hasce Leges Longobardas, anteriorum Imperatorum Romanorum Legibus, parum aut nihil derogare voluisse, nec bello devictos Italos indigenas, Jura Longobardica servare coactos, sed priscis suis Legibus Romanis relictos fuisse, testatur idem Conring. *d. l. in fin.* ex quo etiam fluxit, ut hæc ipsa diversitas jurium, devictis etiam per Francos Longobardis, in Italia permaneret, & ad nostra usque tempora fere penetraverit, prout latius videre licet apud Matth. de Afflict. *ad Constitut. Neapolit. Lib. I. Rubr. 60. num. 9.* Horn. *in Jurisprud. Feud. cap. I. §. 19.* & hinc etiam nobis dicendum videatur, nec penes Longobardos Decretum nostrum unquam penitus ab usu fori recessisse, prout & hoc satis aperte colligere licet, ex *Jure* quo hodie adhuc utimur, *Feudali Longobardico.* licet enim illud ratione suæ compilationis, recentiorum ad modum sit temporum, & ultra Fridericum I. cognomine Barbarossam, antiquitatem suam producere non valeat, *arg. II. Feud. 33. §. 1. ibi. Quod nuper Rex Fridericus.* hoc tamen extra controversiam positum est, in illud ab ejus compilatoribus, antiquissimas Longobardorum consuetudines relatas fuisse, juxta textum *I. Feud. cap. 1. §. 1. ibi antiquissimo.* hoc vero, *Lib. II. Feud. cap. 27. §. 2.* diserte cautum legitur, quod Vasallus violenter invadens Feudum, a Domino directo possessum, ejus dominio utili privari debeat, imo in *II. Feud. cap. 53. in princip.* clarius adhuc disponitur. *Si quis aliquod jus, de quacunque re vel facto, contra aliquem se habere putaverit, judicalem adeat potestatem, & per eam jus sibi competens exequatur, si quis vero temerario ausu prædictam pacem violare præsumserit, si civitas est. &c auri libras inferre cogantur, & damnum passo, secundum leges resar-*

sarciant. ex quo Doctores nostri unanimi consensu colligunt, quod sub illa, secundum leges facienda resarcitione, amissio crediti, juxta dispositionem Decreti Divi Marci. & *Leg. 7. C. unde vi.* intelligatur. vid. Baro Schenck a Tautenberg in *Comment. Jur. Feud. Tit. de Pace tenenda. n. 2.* & licet hi duo textus, ipsi Imperatori Friderico I. ejusque Constitutionibus de Pace tenenda, in Comitibus Roncaliensibus, *Anno Christi 1154.* latis, adscribantur, ex historia tamen istius temporis omnino notum est, Imperatorem ibidem, omnibus Regni Italici Proceribus, peritissimisque LL. & Consuetudinum antiquarum JCtis convocatis, de summa reipublicæ deliberasse, & Leges antiquatas vel desuetudine inumbratas, in usum revocasse, teste *II. Feud. Cap. 55. in princip. Radevic. de Reb. gest. Frider. Cap. 5. & 7.* ut ideo omnino credibile sit, & hanc juris partem, ex moribus Longobardorum antiquis, suam originem traxisse, quippe quos privatae jurisdictionis & violentiæ exercitium, juris affectati amissione, alias etiam punire solitos fuisse, patet vel ex solo Regis sui Guidonis Edicto, qui circa *Annum Christi 891.* de invasionibus ita statuit: *Si quis ipsas res sine lege invaserit, non solum ipsas res amittat, sed insuper Bannum nostrum componat.* apud Goldast. *Constitut. Imperial. pag. 294.*

§. IX.

Nec minorem Decreti nostri Usus & Auctoritatem fuisse apud *Francos*, translato in eos a Longobardis Imperio, statuendum est, ita enim ab initio acquisiti Romani Imperii statim, Carolus M. ejusque Successores, omnibus Italiæ habitatoribus, liberam optionem dederunt, vivendi Jure, vel Romano, vel Longobardico, vel Francico, teste Conring. *de Orig. Jur. Germ. Cap. 25.* & de hinc procul dubio, etiam factum

Etum fuit, ut antiqua poena privata violentiae, illis temporibus non solum non abolita, sed repetita potius ac confirmata legatur, sic v. gr. Imperator Ludovicus Pius in Comitibus Compendianis, *Anno Christi 823.* habitis, ne quis in sua causa judicet, diserte constituit, *Cap. V.* ita locutus: *De rebus autem propriis, ut ante missos, & comites, & iudices nostros veniant, & ibi accipiant finitivam sententiam, & antea nullus praesumat alterius res proprindere (h. e. invadere) sed magis suam causam quærat, ante iudices nostros, ut diximus, & ibi recipiant, quod justum est.* & Otto Magnus in Constitutione de *Violenta occupatione*, apud Goldast. *Constitut. Imperial.* pag. 304. notanter ait. *Qui bona alterius violenter aufert seu occupat, ante mortem ejus, seu hic occupata violenter tenet, usque in ipsius mortem, omne jus perdit, quod habere debuit in bonis illis, post decessum spoliati.* quibus verbis quid ad analogiam nostri Decreti stabiliendam, clarius dici possit, omnino non liquet, hujusque opinionis & sententiae omnes ejus successores, usque ad tempora Henricorum Imperatorum fuisse, omnino certum est, ex quo vero odio potentissimarum, deque Imperii majestate conservanda maxime sollicitarum, Franciae Orientalis & Sueviae Ducum familiarum, ejusque tandem occasione, exorti interregni, fulmen a Papis, horribili per Germaniam fragore emissum, Pontificalibus maxime injuriis despectam exhibuit, & quasi folio suo detractam Germanorum Caesarum majestatem, tunc vi & ambitu turbata sunt legum praesidia, soluta judiciorum vincula, & praesertim per Saxoniam, Sueviam & Franconiam, vis omnis justitiae, intestino motu subditorum, & dissidiis, ut Scriptores istius ævi loquuntur, *inter Regnum & Sacerdotium* est convulsa, ut controversiae quæ legibus terminari & jure debebant, vi, armis & latrocinio disceptarentur, juvenutis ani-

mos ad audaciam, contemptum majestatis, infandamque belli civilis dulcedinem, ipse turbulenti seculi genius imbueret, ut populus Germanus, intra se parricidiale bellum domi stringeret, & unius Reipublicæ cives cum civibus suis, *quasi in arena*, (uti de Populo Romano Florus *Lib. III. cap. 21. v. 1.* loquitur) *gladiatorio more concurrerent*, ut domestico facinore marcesceret, quicquid Imperio nostro ad Italiae terrorem, contraque

rebellem

Infidamque suis jam longo tempore Romam. Ligurin. I.
Deus tribuerat, ut ipse Pontifex, tempore jam satis occupato, Sceptra Cæsarum, fascesque calcans, intestino motu Cæsares, veluti Papæ vasallos & beneficiarios, ad suum tribunal traheret, ut Cæsar deinde Cæsari, Patri Filius, Henrico Rudolphus, Ottoni Philippus, Adolpho Albertus, Ludovico Fridericus & Carolus, Pontificum stimulis oppositi, ambitiosis consiliis, fata etiam ruentis a veteri fastigio Imperii accelerarent, adeo ut miseræ Germaniæ nostræ, id quod de Israelitis *Lib. Jud. Cap. 17. v. 6. & Cap. 21. v. fin.* dicitur, *Zu der Zeit war kein König in Israel, und ein jeder that, was ihn recht bedunckt*, omni Jure applicari potuerit, & tandem barbarum illud, & majorum nostrorum adhuc Ethnicorum, pristinam feritatem sapiens Jus manuarium, das Faust-Recht, rursus recruderit, uti ex Historicis illorum temporum recte hæc describunt, Lehmann in der *Speyerischen Chronik. Lib. V. Cap. 95.* Datt. *de Pace Publ. Lib. I. Cap. 3. n. 24.* Puffendorff. in *Introduct. ad Histor. Cap. VIII. §. 8.* ubi Statum istorum temporum sequentibus graphice depingit. Da entstand ein völlig Interregnum in Deutschland, da alles über und über gieng, und niemand wusste, wer Koch oder Keller wäre. Und war die Verwirrung desto grösser, weilten eben zu selbiger Zeit,
Drey

dren vornehme Stämme, nemlich der Herzogen von Schwaben, der Marggrafen von Oesterreich, und der Land-Grafen von Thüringen ausgegangen waren, nach dero verlassenen Ländern vielen das Maul wässerte, in summa da galt das Faust-Recht, und wer des andern meister ward, steckte ihn in sack, und war rauben und plündern eine freye Kunst.

§. X.

Et duravit certe hæc ipsa cadaverosa atque ruinosa Imperii nostri facies, usque dum singulari Dei misericordia, Domus Austriaca, Divina clementia in Carolo VI. Romanorum Imperatore, Cæsare, Pio, Felice, Inclyto, Victore ac Triumphatore semper Augusto, hodiernum adhuc gloriosissime regnans, & uti omnium piorum vota sunt, ad extremum in orbe universo regnatura, fascibus Reipublicæ nostræ moderandis, adhibita fuit, tunc enim Germania paulatim respirare, tunc vires pristinas, Legum atque Judiciorum vigorem recuperare, & ex scopis dissolutis rursus in unum corpus atque Reipublicæ formam coalescere cepit, ut huic Augustissimæ Domui omnino patria nostra debeat, quod non, proprio suo gladio jugulata, proprioque suo sanguine madens, cineribus propriis sepulta, ingloria jacere necesse habeat, quod ne adulationis causa dixisse videamur, cum ad institutum nostrum egregie faciat, Leges illas, quæ Judiciorum integritatem restituerunt, privatam vim & Jurisdictionem interdixerunt, hocque modo Decretum Divi Marci & aurea ejus Præscripta, ferreis istis temporibus tantum non penitus oblitterata, pristino vigori revocaverunt, nunc singillatim atque penitus inspecturi sumus, ejus initium facturi ab Imperatore Rudolpho I. quippe qui vix ad culmen Imperii Anno Christi 1273. evectus, Anno 1287. in Comitibus Herbipolensibus huic malo mederi voluit, cumque illud adeo altas in animis

perversorum istius seculi hominum egisset radices, ut penitus eradicari & in perpetuum tolli nequiret, primam ad minimum post Interregnum, universalem Pacem, Imperio ad triennium procuravit, in ejusque Instrumento, lingua Teutonica quidem, tum primitus ad negotia publica adhiberi coepta, sed literis Latinis exarato, ita sancivit. Wir setzen und gebieten, swaz Schaden jemanne geschehe, daß er dazselbe nicht rechte, er klag allererst sinem Richte, und folge siner Clage an daz Ende, als recht ist, es en si daz er daz zehant tu, ze Notwer siner Leibes und siner Gutes, swer sich anders rechet, dann hievor geschrieben ist, swaz Schaden er darumme jemanne tut, den soll er in zwivalt gelte, und waz Schaden im geschehen ist, der soll gar verloren sin, und soll nimmer deheime Klage darnach gewinnen. & porro. Wir verbieten och das jemanne pfande, one des Richters Urlob, 2c. idque deinde in Curia Spirensi A.C. 1291. habita, ad alios sex annos continuavit, adeoque Praxin nostri Decreti, rursus in Usum Fori reducere conatus fuit, teste Lehmanno *loc. cit. Cap. 108.* quo laudabili patris exemplo permotus, filius eius Albertus, in Comitibus (uti ex Documento quodam Ludovici Bavari probat Datt. *de Pace Publ. Lib. I. Cap. V. num. 9.*) Norimbergensibus, A.C. 1331. celebratis, illam Constitutionem perpetuam esse voluit. sub Rubrica. **Die andere Sazung von Selbrichtern / und denen die sich selbs rechen.** ubi cultiore stylo Germanico ita decrevit. Wir setzen und gebieten bey Unserer Kayserlichen Gewalt, was Schade jemand geschiehet, an einigerley Ding, daß er dasselb nicht selbs räche, sondern er soll seinem Richter klagen, und soll die Klage vollführen bis zu End, es seye dann daß er sich zur Noth wehren müsse, Leibes und Gutes, wer ihm aber selber anders richtet, ohne rech-

te Klag, was Schaden er zu seinem Widersacher that, den soll er ihm zweyfach gelten, und was Schaden ihm von seinem Widersacher geschehen ist, der soll nichts seyn etc.

§. XI.

His tamen non obstantibus, diffidationes privatae in totum non fuerunt abrogatae, imo perversitate Pontificum, res Imperii rursus in maximam incertitudinem, mutuas caedes & bella civilia redactae fuerunt, sub Ludovico Bavaro, Henrico Lucenburgico, Carolo IV. Wenceslao & Sigismundo, adeo ut tunc etiam prava diffidandi consuetudo, publica lege denuo quasi firmata fuerit. A. Bulla. Cap. XVII. usque dum summa rerum ad Albertum II. Austriae Ducem iterum rediret, hic enim de pacanda Germania, Jure cuique reddendo, & Justitia administranda, maximopere sollicitus, *Anno Christi 1437*, omnes diffidationes & privatae Jurisdictionis species, penitus sustulit, juxta cedro dignissima ipsius verba. Sintemahl wir von Mildigkeit des allmächtigen Gottes, zu unserer hohen Königlichlichen Macht geordnet und gesetzt sind, ist es wol billig, daß wir unser Pflicht völliglich erstrecken, und gegen männiglich in dem heiligen Reich gessen, erscheinen lassen, und wie möchten wir das immer mit bessern Wegen gethun und vollbringen, dann so wir ein jeglichen geistlich und weltlich Staats, by sinen Rechten durch Gnade und Frieden, der allermenglich in dem heiligen Reiche jetztund Nohtdurfft und Mühe ist, behalten, schüren und schirmen, darum mit gutem Rachte, unser und des heiligen Reichs Chur-Fürsten, anderer Fürsten, geistlicher und weltlicher Grafen, Herren, Freyen, Ritter, Knechte und Städte, die wir darum insonderheit verbot und geheissen haben, und von Römisch Königlichlicher Krafft, Macht und Gewalt setzen und wollen wir, daß ein jeglicher in unsern und dem heil. Reich gessen und

wohnhaft, geistlich und weltlich, welches Staats und
 Würdigkeit, oder wesens die sind, niemand ausgenommen,
 sicher sein, Frieden und Gemache haben, und alle Fehde zu-
 rück stellen, und ganz abthun sollen, auf Recht oder redlichen
 Austrag. & porro. Und darauf so wollen, setzen und ord-
 nen wir, daß alle Fehde wie vorgeschrieben steht, abgethan
 werden, und daß allermenglich diesen unsern geordneten
 Frieden halten, förder einer den andern, beyde geistlichs und
 weltlichs Staats, und sonderlich unerfordert, und göttlichs
 und aufrichtigs Gericht und Recht, mit Angriffen, Rau-
 ben, Pfänden, oder anders beschädigen solle, auf des heil-
 igen Reichs Strasse, zu Wasser, zu Lande, oder an einiger-
 ley andern Städten oder Enden, dann die in des heiligen
 Reichs Achte, oder erfolgt wären, dermassen als vorge-
 schrieben steht, und welcher den andern darüber fehden,
 rauben/ oder in einigerley Weise beschädigen würde, welches
 Staats oder Wesens der wäre, niemand ausgenommen,
 derselb soll um selbig genommen habe, ein vierfältige Wi-
 derkehrung thun, Ehrlos, Rechtlos und Friedlos, und über
 andere Beene, in des heiligen Reichs Achte und Ungnade sin,
 von niemand gehuset, geschützet, geschüret, vertedinget oder
 gehalten: oder mit einigerley Zulegung oder Förderung er-
 quicket werden, by allen obgeschriebenen Beenen &c. hanc-
 que Constitutionem Anno subsequente in Comitibus Noriber-
 gensibus publico edicto iterum confirmavit, interea tempo-
 ris tamen nec hac perpetua pax diu durare potuit, sed indies
 aliax atque aliax oriebantur privatae dissensiones & diffidatio-
 nes, tam Statuum quam aliorum, ut Imperator Fridericus III.
 totum regiminis sui tempus huic malo inveterato penitus cu-
 rando impendere, eaque propter Anno Christi 1442. Refor-
 mationem quandam Politicam promulgare: Anno 1467. vero

pacem publicam ad quinquennium. *Anno 1471.* ad quadriennium, *Anno 1474.* ad decennium & *Anno 1486.* iterum ad decennium, sub severissimis poenis servandam indicere necesse habuerit, in quarum conceptione notanter dispositum, daß niemand weder sämentlich noch besonder, keinerley Rauberey, Fehd, Unfried, noch Krieg anfangen, fürnehmen noch treiben, sondern wer zu dem andern zusprechen hätt, oder gewonne, derselbe solches thun und suchen solle, durch Recht, für den ordentlichen Gerichten, an den Enden und Städten, da dann eine jede Sach hingehöret, in transgressores vero poena criminis læsæ Majestatis & proscriptionis statuta legitur, cum notabili additamento (quod illis, qui Jus Romanum unquam publica auctoritate receptum fuisse, negant, in aurem dictum esto) Und nachdem in geistlichen und Kayserlichen geschriebenen Rechten, auch in den güldenen Bullen, unsers Vorfahren am Reich, Kayser Carls des Vierten löblicher Gedächtniß/ und darzu in der obgemeldten unserer Königl. Reformation oder gemein Friede, auch bey hohen und schweren Poenen zu halten geboten, und in denselben Bullen und Reformation etwas anders angezogen ist, dann hierer st. het, auff das dann Irrung vermieden, und der Fried desto löblicher und fruchtbarerlicher vollzogen werde, so wollen und erklären wir auß rechtem Wissen und Kayserlicher Macht Vollkommenheit, daß alle und jede Puncten und Articulen, wie die des Friedens halber in denselben Bullen und Reformation von Wort zu Wort gesetzt seyn, durch diesen unsern Fried nicht auffgehoben noch abgethan seyn sollen. vid. Pax Publ. de A.C. 1467. §. und wiewohlen & §. ob aber jemand. Et in Ordinatione pacis publicæ de A.C. 1471. §. zum ersten. ita cavetur. Ob aber jemand darüber mit der That auß der gemeinen Wege

ge einem oder mehr fürnehmen, der und dieselben sollen Er-
forderung und Ansprach, so er und sie gegen seiner und ih-
rer Widerparthey, solcher Überführung hätten, auch zu ha-
ben vermeynten, mit der That verwickelt haben, darzu an-
dere Beenen, nemlich NB. der gemeinen geschriebenen Rech-
ten, und unser Königlichem Reformation zu Franckfurt ge-
setzt, ohne weitere Erklärung gefallen seyn. clarissimo docu-
mento, quod & tum temporis Decretum Divi Marci Impera-
torum nostrorum memoriae nondum exciderit, sed ipsi potius,
præter alias poenas in super statutas, & crescente hominum ma-
litia, juxta monitum Jcti in Lege 16. §. fin. ff. de Poen. exa-
speratas, propriae Jurisdictionis auctoritatem sibi vindicanti-
bus, poenam privationis juris crediti vel alias prætensi, impo-
sitam, in viridi observantia remanere voluerint.

§. XII. At inquiet forsitan aliquis, hæc coine sunt adeo insignia
Austriacorum Cæsarum in Germaniam merita? annon ipsum
Pacis Publicæ nomen, nævum deformem indicat, imo ut soli-
dissimis quondam argumentis philosophatus est Ludolff Hu-
go de Statu Reipubl. German. Cap. 3. §. 8. dissolutæ quodammo-
do Reipublicæ indicem sistit, sed sciat ille, nævum nos agno-
scere, & jam supra §. IX. satis indicasse, medelam autem huic
malo allatam, Austriacis Imperatoribus Jure merito adscribe-
re, vicit enim tandem horum in administranda Republica
Zelus, in Patria recte ordinanda amor, Jure cuique tribuendo,
& privata sceleratorum atque inquietorum hominum violen-
tia reprimenda, constantissimus fervor. Mavortios & nil nisi
cædes & rapinas sitientes popularium suorum animos, ut ad
pristinam mansuetudinem pedetentim redirent, & colla sua
legibus subderent, hinc tandem sub Maximiliano I. (quem
Germaniæ Augustum jure quis nominare posset) læta illa il-
luxit

luxit dies, quo discussa omni bellorum & diffidationum caligine, Pax Publica perpetua sancita, & ita cum Irene etiam Astræa Germaniæ reddita fuit, hic enim Imperator statim sub initia sui regiminis, ut civitatem quam a Patre Friderico lateritiam quasi, acceperat, posteris suis marmoream relinqueret, Pacem Publicam a patre suo divo Friderico usque ad *17 Martii. A.C. 1496.* indictam, Constitutione sua *A. C. 1494.* lata, ante omnia in aliud adhuc triennium prorogavit, interea vero temporis, legem illam publicam, & sanctissimum Germaniæ nostræ in politicis Palladium, Pacem nempe Publicam perpetuam, (utinam ad finem mundi usque duraturam) in Comitibus Wormatiensibus *A. C. 1495.* habitis, die 7. Augusti sanxit, & ut illa eo curatius custodiretur, summum imperii tribunal, quod hodie adhuc Wezlariæ floret, erexit, certaque ordinatione eodem tempore instruxit, ubi in primis notari meretur, Imperatorem in dicta Pace Publica, jura civilia de vi loquentia, adeo non abrogasse, ut potius illa disertis verbis iterum confirmaverit, dum in Rubrica P. P. **Dieser Fried soll den andern Rechten nichts abbrechen.** ita locutus fuit. Und soll dieser Fried und Gebot, dem Gemeinen Unserem und des heiligen Reichs Recht, und andern Ordnungen und Geboten, vormahls ausgegangen, nichts abbrechen, sondern das mehrten. quæ verba, quod Jus Civile Romanum indigent, jam dudum demonstravit B. Dn. Stryk in *Ufu ff. Moderno. Tit. de Ufu & Auctorit. Juris Romani in Foro German. §. 25.* & in nostri cum primis Decreti materia clarissime evincit, ipse Imperator Carolus V. in *Ordinatione Camera Imperialis zu Wormis A. C. 1521.* auffgerichtet, Tit. wie es in Irung der Possession und derselben Entsetzung halben, gehalten werden soll. §. 2. ubi ita: Und ob sich je zu Zeiten begeben, daß einer hohen oder niedrigen Standes, den andern ent-

M

setzt

setzt, und des mit Recht überwunden währe, in Sachen die den Friedbruch mit belangen, soll der Entsezer dardurch directum dominium, das Eigenthum oder Hauptgerechtigkeit der Güter, oder Gerechtigkeit um die der Streit gewesen, verlohren haben, so aber dieselben Güter oder Gerechtigkeit gedachtem Entsezer mit ihrem Eigenthum nicht zugehören, soll er deren Wehrt nach Ordnung gemeiner Recht, zu geben schuldig seyn. & in Declaratione Pacis Publicæ, Tit. VIII. ibi: und also gegen den allen und jeglichen, auch ihren Haab und Gütern mit Straff und in andere weg verfahren, thun und fürnehmen, und in solchem allen männiglich und allerdingß ohn gehindert Recht gestatten, darzu solches zu thun und zu vollziehen verheissen, und geschehen lassen, wie die gemeine Recht, und Landfrieden mit allen seinen Erklärungen, auch alle Reichs-Ordnungen vermögen und ausweisen. quod & diserte repetitum atque confirmatum legitur in Recess. Imp. de A. C. 1532. sub Rubrica. Cammer-Gericht betreffend. §. 15. Item als sich. ubi dicitur. es soll bey solcher Wormsischen Ordnung bleiben, und dieselbig gehalten werden.

SECTIO X.

Decreti nostri hodiernum usum & observantiam in genere demonstrans.

§. I.

Cum igitur a primordio nostræ Legislationis usque ad hodierna Imperii Germanici tempora, non obstantibus tot mutationibus, & summæ potestatis de gente in gentem translationibus, generalis Divi Marci dispositio, ceu in ipso Jure Divino radicata, nunquam penitus oblitterata fuerit, & ipsæ
fero-

ferocissimæ gentes, quibus alias omne Jus in armis positum fuisse, videbatur, ejus æquitatem agnoverint, nostri denique Imperatores, tot sanctionibus identidem confirmaverint, & si quæ, ob motus bellicos & temporum injurias, accidisset ejus oblivio, illud subinde in memoriam hominum revocaverint, recte omnino nobis sentire videtur Schilterus *in Exercitat. ad ff. XI. §. 13.* dicens, cum amissio crediti etiam Juri Germanico antiquo consona sit, & principiis Juris Germanici non adversetur, recte Brunnemannum contra Groenewegen & alios disputasse, hoc Jus circa amissionem causæ, non esse per defuetudinem sublatum, & fane huic ipsi sententiæ nos ex supra allegatis non solum, sed & infra adhuc allegandis rationibus, omnino subscribimus, ut enim taceamus rationem a Brunnemanno adductam, *quod scilicet hodie tales leges eo magis necessariae sint, ac plerique jugum obedientiae excutere velle videantur*, ipsa fane legum natura, summorum Germaniæ nostræ tribunalium placita, & multarum Provinciarum statuta novissima, omnino nos cogunt, ut illius sententiæ subscribamus, cum enim leges semper vivere præsumantur, & tot tantæque insignes Imperatorum Germanicorum constitutiones, Decreti Divi Marci confirmatoriæ, non solum latæ, sed & ipsæ legum Romanarum sanctiones diserte in illis renovatæ legantur, quis tandem cum aliqua Juris ratione poterit dicere, hoc nostrum Decretum in Germania ab usu fori recessisse, vel denique per leges Germanicas aliquid contrarii introductum fuisse? certe si ipsi nostri Germani, diu jam ante Jus Romanum in Germaniam receptum, hujus Decreti summam æquitatem agnoverunt, & illud publicis suis sanctionibus confirmaverunt, quis

M 2

sta-

statuet, postquam Jus Justinianicum in fora Germaniæ traductum est, plus quam antea, privatae auctoritati indultum, & saluberrimæ huic Constitutioni nuncium missum fuisse, uti optime hanc in rem scribit B. Dn. Stryk. *in Usu moderno ff. ad rit. Quod met. caus. §. 9.*

§. II.

Videmus hinc *Summa Germaniæ Tribunalia*, in casibus obvenientibus, juxta hujus nostri Decreti & huic conterminæ Legis 7. *Cod. Unde vi.* quam DD. nostri fere semper cum nostro Decreto conjungere, vel potius confundere, & ad paria judicare leguntur, tenorem, tantum non constanter pronunciasse, licet enim unum vel alterum Jctum in contrarium afferant Doctores dissentientes, prout v. gr. *in recentissimis Votis Cameral.* Henric. Thulemar. *P. I. Relat. 25. n. 4. & seqq. & Relat. 16. n. 40.* duo hujusmodi vota profert, hoc tamen nobis notandum, quod unius vel alterius Individui votum, non faciat sententiam vel præjudicium, contrarium potius *de Praxi Augustissimæ Cameræ Imperialis*, attestantur ex antiquioribus Johann Harpprecht *ad Institut. Tit. Vi bon. rapt. num. 4.* Franzkius & Heigius *ad §. 2. I. de Interdict. & §. 8. I. de Public. Judic.* & ex Raphaele Sailero, Bardili *in Explicatione L. 7. C. Unde vi. in Prolegom. §. 7.* ex recentioribus denique Blumius *in Supplicat. Cameral. Tit. 18. num. 31.* ubi integrum Rescriptum Citationis, ad videndum se incidisse in poenam L. 7. *Cod. Unde vi.* Ill. Lyncker. *in Tr. de Gravamin. Extrajud. Part. II. Cap. 9. §. 44. & 45.* ubi de hac materia notatu dignissima refert, sequentia: *Uti Juris antiqui sepulchris haud unquam libenter insedimus, nisi quoad inde recreatis, ad recentiorum Fori quoque literaturam liceret resurgere, ita Jurisprudentia illam detractationem, Juvenibus præcipue extorquere solet.*

mus, cum eadem semel afflata ingenia, veluti pestilenti quodam
 fidere percussa, ad frugem postea pervenire haud unquam pos-
 sint. Hincque adversus **Novatores**, subinde unum alte-
 rumve caput vindicamus, donec aliquando Philiberti Bugnyonii,
 Bernhardi Autumni, Simonis Grænewegii, Jacobi VViesenbachii,
 Antonii Mornacii, Bertrandi Argentrai, Cypriani Regneri & si-
 milium, cæco, & quia ad paucitatem Legum facit, suavi obsequio
 seductorum invasionibus, obicem, ne latius serpant, objecisse li-
 ceat. Angustam potius Justinianeam esse Jurisprudentiam, non-
 dum satisfaciencia tot Doctorem volumina intuenti, satis constat,
 eaque per se Romani Juris est conditio, ut repastinando subigendo-
 que, ad novam sæpe frugem perducere se, expetat. Caterum modo
 dictum Remedium L. Si quis in tantam. in Protribunalibus, quan-
 tum ob angustiam paginarum licuit, vindicavimus. Adde illis
 Præjudicium apud Gylmann in Symphorem. pag. 35. ubi Sere-
 nissimus Elector Brandenburgicus in Anno 1581. juxta d. L. Sub-
 dito suo, quem castro spoliaverat, condemnatus est. Eoque re-
 centius aliud (utut magis in specie Leg. 5. Cod. de Legat.) in cau-
 sa **Hohenloh Neuenstein contra Hohenloh Waldenburg.**
Mandati de Edend. Inventar. in qua cum legatarius, propria au-
thoritate, contra voluntatem heredis, rem legatam sibi sumsisset,
Camera Spirensis, una citationem ad videndum se incidisse in
pœnam privationis legati decrevit.

§. III.

Nec minorem curam reprimendæ privatae violentiæ, &
 conservandi ordinis Judiciorum, gerunt alia etiam Tribunalia,
 ita enim de **Augustissimo Judio Imperiali Au-**
lico, testatur meritissimus ejus quondam Assessor Andlerus in
Jurisprud. Publ. & Priv. Lib. II. Tit. 37. §. fin. quod ibi. in tan-

ro violentia sit odio, ut qui rem sibi debitam propria auctoritate, licet sine vi, occupat, Jus Crediti amittat, licet in ea causa Rescripto Principis, quo forte continetur, rem illam, illum recipere debere, aut alicujus Judicis sententia utatur, L. 6. Cod. Unde Vi.

Leg. 13. ff. Quod met. causa. quia non debet Injuriarum occasio inde nasci, unde jura nascuntur, nec genus injurie, sibi ipsi in re sua Jus dicere, a Principe, tanquam fonte juris proficisci, hinc is qui alterius pradium occupat, privatur dominio rei. d. L. 6. & L. 7. C. Unde vi. in qua non tantum Invasor rem restituere cogitur, sed & si dominus fuit, dominium amittit, si non fuit dominus, estimationem in vaso prestare tenetur, *quamvis*

aliqui Legem hanc abolitam esse tradant.

quibus ultimis verbis, Illustris Author sine omni dubio hoc intellectum voluit, quod non obstantibus contrariis DD. opinionibus, hoc Decretum nostrum ab usu fori recessisse autumantibus, Leges tamen privatam Jurisdictionem inhibentes, adhuc hodie, & in illo Augustissimo Judicio plenissimum robur suum obtineant atque validitatem, ex qua sine dubio causa etiam factum, ut hoc Augustissimum Judicium Anno 1710. d. 18. Mart. in causa Künßberg contra Künßberg, das Gut Schmeysldorff betreffend, judicaverit, daß der Freyherr von Künßberg, wegen seiner verführten, und in denen Rechten verbotenen Invasion, seines auf das Gut Schmeysldorff gehaltenen Anspruchs verlustiget erkannt worden. teste Inclyta Facultate Tubing. apud B. Patrum nostrum, Ferdinand. Christoph. Harppr. in Consil. nov. Consil. 48. num. 23.

§. IV.

Idem judicium fuit **Cameræ Electoralis Branden-**
den-

denburgica, quæ teste Dno. Stryk, in *U. M. Tir. Quod met. caus.* §. 9. sequentem in modum, *A. C. 1651. d. 9. Jul.* demum pronunciavit, in causa Andreas von Zarnow contra Martin Uppenthalen. Über das kommt noch hinzu, daß Kläger den Beklagten. (in cujus persona Jus proprietatis prætendebat Actor) perdente lite auf freyer Strassen de facto hinweggenommen, und in die Haft bringen lassen, und also ipso jure seines Rechts, wann er gleich dessen was an den Beklagten gehabt hätte, verlustiget worden, juxta dispositionem *L. Si quis in tantam. C. Unde vi.* Derowegen so erkennen die Chur-Fürstlich Brandenburgische Cammer-Berichts-Rähte / nach beschehener Anhörung, auch der Parten mandatariorum &c. daß Kläger in seinem Suchen nunmehr abzuweisen, und Beklagter billig zu absolviren, *re. cui sententia conveniunt, quæ de Praxi Bavarica Electorali,* tradit Franciscus Balthasar *Practicarum Resolut. Part. IV. Tit. 20. Resolut. I.* ubi etiam infimul specialem Bavariæ sanctionem, Juris communis confirmatoriam exhibet, nec non ea, quæ *de Praxi Summi Tribunalis Wismariensis* præjudicia affert, Mevius in *Decision. Part. I. Decis. 95. n. 5. & P. V. Decis. 156. & 351.* ubi inprimis in allegata *Decis. 95.* ita notanter concludit: *Quando opposita exceptione amissi crediti ob violentam invasionem rei hypothecaria, non attenta, immisio decreta, sed appellatum fuit, veniebat in dubium, an recipienda esset appellatio, postquam plerique Jctorum tradunt, rigorem istarum Legum, quibus violentus invasor plectitur amissione crediti, juxta Leg. Extat. ff. Quod met. caus. orbis Christiani usu & praxi antiquatam esse, nec in judiciis ultra observari, tradunt quoque multi sublatum esse Jure Canonico, verum quando nec re-*
peri-

peritur *Textus Juris Canonici*, qui eam sanctionem tollit, nec, etsi talis esset, certum foret, quod isti hac in re potius, quam *Juri Civili* standum esset, praestat insistere perspicue constitutis, maxime cum in poenalibus *Jus Civile* sequi soleamus. Si moribus id correctum dicitur, probanda prius est consuetudo juris correctoria, quae facti est, ideo non praesumitur. Ubi non constat de correctione vel abrogatione per Statutum vel consuetudinem, sequi oportet legem, donec istius probatio fiet. Quando itaque non constabat in Ducatu Bremensi ex usu recessisse illam legem, idque in dagine opus habebat, pro ea visum necessarium, appellationem recipere, & appellantem *Juri Communi* innixum, audire, in causa *Nicolai von der Decken*, contra *Arend Laßmann*, die 27. Septembr. A. 1653.

§. V.

Accedunt hisce omnibus, multorum *Collegiorum Juridicorum in Germania Responsa*, licet enim non ignoremus, *Gregor. Biccium in Aureis. Sect. 4. §. 185. Lit. Un.* referre, poenam amissionis crediti ob violentiam, ab usu recessisse, idque jam suo tempore consulendo tenuisse Facultates Juridicas, *Rostochiensem*, *Marpurgensem* & *Argentoratensem*, & ita etiam pariter judicasse *Helmstadiensem*, testetur *Finckelthufius Observat. 24.* hisque Collegiis infinita fere *DD. privatorum* caterva, quam consulto nunc silentio praetermittimus, accenferi queat, hoc tamen dissimulandum non est, varia talium responsorum fata: valdeque commune esse, ut Doctores se invicem, vel ex imperitia, vel negligentia, vel aliis excusis, quas nunc recensere non vacat, sicuti grues gruem sequantur, prout graviter conqueritur, *Hartm. Pistor. Lib. II. Quest. 5. n. 14.* quorum tamen opinionem, contra claras Legum

Legum dispositiones sequi velle, Jcto cordato ignominiosum foret, ut adeo meliorem & veriore sententiam fovere dicendi sint, qui usum & viridem observantiam hujus Decreti hactenus propugnauerunt, quorsum referendæ veniunt Facultates Juridicæ, *Grypswaldensis*, teste eodem Biccio. *d. l. Fenensis*, de qua Brunnem. *ad L. 13. Quod met. caus. n. 5. Viadrina*, de qua idem *d. l. & in Decis. Centur. I. Decis. 32. & Cent. II. Decis. 78. Witebergensis*, teste Hornio *in Classe IX. Responso 17.* nec non *Tubingensis* apud supra laudatum Harpprecht. *jam c. l. n. 215* ubi ita: *Wiewohl wir auch unsers Orts schon viele Jahr her, dieser Meinung, quod Sanctio hujus legis pœnalis, non in toto Christiano Orbe, prout justo audacius magni alias nominis DD. adstruere constat, ab Aula recesserit, sed quod illa hodiernum adhuc, ubi non specialiter vel per Statutum, vel per desuetudinem abrogata probari potest, sectanda & observanda sit, in vielen uns vorgelegten, auch arduis Causis, constantissime beytretten, und noch beypflichten. & denique hodierna Inclyta Facultas Helmstadiensis*, quæ occasione Casus, qui huic Commentationi anam dedit, ipsi oblatis, *die 15. Nov. 1720.* sequenti modo respondit: *Als uns Decano, Seniori, und anderen Doctoribus der Juristen Facultät bey der Königl. Groß-Britannischen auch Chur und Hochfürstl. Lüneburgisch-Julius-Universität zu Helmstedt, vorstehende Species Facti zugesandt: und über die daraus gezogene Fragen unsere in denen Rechten gegründete Meinungen zu ertheilen, gebethen worden. Demnach haben Wir obbemeldte, solche bey versammeltem Collegio mit Fleiß verlesen, und wohl erwogen; Erkennen darauf*

N

vor

Recht; verhält sich alles berichteter massen, und hat der Königl. General-Lieutenant Titus zu Lion, in Cai, eines Fürstl. Geheimten Rathes Haus zu Lion wegen einer an ihn vermeintlich habenden Forderung eine Soldaten Wache gesetzt, und dessen Meublen und Effecten, um sich daraus bezahlt zu machen, eigenmächtig arretiret, ist aber dieser wegen von gedachten Cajo, Injuriarum belanget worden, und entsteht nunmehr die Frage, welchergestalt Titus zu bestrafen, und dem Cajo Satisfaction zu geben in Rechten verbunden, auch ob er nicht seine Forderung, wenn solche gleich Grund gehabt, verlohren habe? Nun ist der von Tito, in Caji Haus gethaner Einfall nicht allein ein Haus-Friedens Bruch, sondern es finden sich so gar, die in denen Rechten zu einem Land-Friedens Bruch erfordereten Stücke, wie solche Carpzovius *quest. crim.* 35. n. 14. 16. 20. und Bergerus in *Electis Juris Pr. Crim.* p. 115. anführen, dabey, und wenn auch gleich die ordentliche auf die Land-Friedens Brecher gesetzten Straffen, der Reichs-Acht, und des Schwerdtes, wegen einiger mit unterlauffenden, die Sache etwas mitigirenden Umstände hinweg fallen, so verdienet doch solches Delictum, als eine vis publica, auch nach den gemeinen Rechten, eine exemplarische Bestrafung, und wird demnach Titus von seinem Könige, entweder auf ein Jahr lang von der, durch diese übele Anführung der ihm anvertrauten Soldaten, mißgebrauchten General-Lieutenant Stelle, und denen ihr anlebbenden Emolumentis suspendiret, oder um eine Summa von 1000. Rthlr. bestraffet. Nächstdem ist dem Cajo durch Besetzung seines Hauses und Arretirung seiner Meublen und Effecten, sonder Zweifel ein grosser Schimpff, auch vermuthlich ein ziemlicher Schaden zugewachsen; indem dem Anführen nach, der bey dem Zustand seiner Affairen höchstnöthig

nöthige Credit sehr geschwächet worden: Folglich muß Titus sich nicht allein öffentlich, daß er Cajo zu viel und Unrecht gethan, erklären, sondern auch demselben allen Schaden und Interesse, welches die Obrigkeit zu Folge des *L. un. C. de Sententiis, quæ pro eo quod interest.* ohne weitläufftigen Beweis, der Billigkeit und dem Umständen nach determiniren muß/ erstatten; Endlich da das bekannte und in *L. 13. Quod metus causa.* und *L. 7. C. Unde vi.* gegründete Decretum D. Marci, krafft dessen derjenige, welcher sein Recht privatim und mit Gewalt suchet, der Sache oder Forderung, um die der Streit ist, sich verlustig machet, in den Reichs-Gesetzen. Ord. Cam. Wormat. de Anno 1521. Tit. 32. Wie es mit Irrung der *Possession.* §. Und ob sich 2. deutlich wiederhohlet und bestärcket, auch in den Gerichten und Collegiis, nach dem Zeugniß Bergeri in *Electis, Disc. for. p. 113.* observiret wird. So muß solches auch allhier statt finden, und Titus seiner Forderung, daferne er eine an Cajum gehabt, verlustiget erkannt werden, B.R.W. quin imo ipse Carpzovius, & Domini Scabini Lipsienses, quoad Jus Saxonicum alias dissentientes, ad consultationem Curia Principalis Palatinae A.C. 1646. ita responderunt) Hat vorgedachter D. nach deme ihm C. mit Schulden verhafftet, desselben Viehe und Sachen, ohne Aufrichtung eines Inventarii, auch nicht mit Vorbesuß des Land-Richters oder dessen Verwesers, sondern vor sich selbst zu sich genommen, dahero ihr in denen Gedanken begriffen, daß sich D. dadurch seiner Forderung verlustiget gemacht, ob nun wohl sonst nach Kayserlichen Rechten die Straffe verordnet, und NB. auch practiciret wird. Part. III. Decis. Illustr. 269. n. 24. & seqq. & quod privatos Doctores attinet, hic Epilogi loco notari merentur, verba Johann. Rebhan Jcti itidem Argentoratensis celeberrimi

mi, & supra memorati Biccii Collegæ, in *Hodogeta Juris Charta II. Chin. 4. §. 25.* longo firmate Doctores, pro non Ufu nostri Decreti pugnantes, allegantis, & tandem hisce verbis finientis: *Quas Auctoritates propterea copiosius annotare & recensere volui, quod in certa quadam hypothesis, omnibus hiisdem & pluribus aliis in aciem productis, attamen evincere non potuerim, quo minus cliens in dicta Legis 7. pœnam incidisse per sententiam declararetur.*

§. VI.

Hæc igitur cum memorato modo se habeant, mirum non est, Carpzovium de Jure Saxonico alias dissentientem, in supra laudata *Decisione 269. num. 21.* in hæc verba erupisse: *Ubique locorum prædictam Divi Marci Constitutionem fuisse abrogatam, asserere nollem, vereor enim ne deficiat probatio Usus & Consuetudinis contrariæ, quæ longe omnium difficillima est, propter requisita ad banc necessaria.* & certe non sine maxima, uti hucusque audivimus ratione, quod ad alicujus legis usum & observantiam, abrogationem vel desuetudinem non sufficiat, quod hic vel ille hanc legem non allegatam, nec in ferenda sententia observatam viderit, ex hoc enim non statim aliqua Consuetudo contraria, vel desuetudo legitime probari potest, juxta Brunnem. *ad d. L. n. 4.* & hinc etiam Carpzovio dissentienti & Usum nostri Decreti *de Jure Saxonico* neganti, facile responderi potest, licet enim hæc ipsa Quæstio. *An Cre-*
di-

ditor, non implorato Judicis auxilio, bona debitoris sui, proprio ausu occupans, Jus Crediti de Jure Saxonico amittat, nec ne?

a Carpzovio & ejus collegis, Dn. Scabinis Lipsiensibus atque aliis, magno conatu negative decisa fuerit, tamen non minus insignes tam antiquiores quam recentiores Juris Saxonici Doctores, ab eo divortium faciunt, & ne per Jus Saxonicum quidem, poenam privationis crediti, de Jure Comuni vim privatam inferentibus, dictatam, unquam abolitam fuisse contendunt, eaque propter etiam hodiernum in ipsis terris Saxonis contra Carpzovium pronunciant, quorum sententiæ, cum in dubio semper talis interpretatio capienda sit, ne quam minimum recedatur a regulis Juris Communis, monente ipso Carpzovio *Decis. Illustr. 295. num. 21. & Dec. 288. n. 20.* etiam nostrum calculum adjicimus, & cum ex hujus Quæstionis Decisione, alia non minoris ponderis atque utilitatis dependeat, operæ pretium facturos nos credimus, si nunc utriusque, partis argumenta penitus inspiciamus.

§. VII.

Argumenta itaque Carpzovii & cum eo facientium quod attinet, illi inprimis in *Decis. Illustr. 269. & Jurisprud. For. P. 4. Const. 35. Defin. 11.* & apud Finckelth. *Observ. 24.* pro roboranda sua sententia sequentia adducunt (1) Textum Land R. *Lib. III. Artic. 43.* ibi: *Wes sich ein Mann mit unrechter Gewalt unterwindet, das ihm dann mit Recht abgenommen wird, er muß es mit Wette und Busse wiedergeben.* (2) Textum Land R. *Lib. III. Artic. 47.* ibi: *wer dem andern ichtes des Seinen nimmt, mit Gewalt oder ohne sein Wissen, es sey wenig oder viel, das soll er ihm wieder ge-*

ben mit Busse. quem textum ita de Consuetudine observari ait Coler. *Part. I. Decis. 155. num. 7.* (3) Glossam Weychbilds, *Artic. 29. num. 10.* ubi dicitur. Welcher Mann eines Guts sich unterwindet mit unrechter Gewalt, der soll es mit Wette und Busse wieder geben, jenem in seine Gewalt da es vor war. Und ob er wohl nach Kaiserlichen Rechten hernacher nicht darzu klagen mag, so kan er doch nach Sächsischen Rechten, wann er die Busse gegeben, wohl wieder darzu kommen. Et ibi in margine adjicitur Nota: *Jure Saxonico non habet locum Constitutio L. Si quis in tantam. sed ejus loco datur Busse. Est vero Wette mulcta quæ debetur Judici, Busse est mulcta quæ penditur parti lese, suntque 30 solidi.* Glossa German. *ad Artic. 35. Lib. II. Land R. num. 4. versu.* Dann mit dem Tode wettet man zugleich dem Richter, und büßet dem Kläger. Rudinger. *Observat. singul. Cent. 5. Obs. 59 & Cent. I. Obs. 79.* Addunt denique hisce (4) Auctoritates multorum insignium Juris Saxonici Practicorum, Coler. *P. I. Decis. 126. n. 2. & Decis. 155. n. 4. & in Tr. de Process. Execut. in Prefat. n. 14. Lobel. P. IV. Different. 15. n. 1. Fachs. Diff. 61. n. 4. Reinhard. P. IV. Diff. 11. num. 8. Schneidew. ad §. 1. Ita tamen. num. 8. I. de Vibon. rapt. Clud. Rerum Quotid. cap. 8. Sect. 4. num. 63. & seqq. nec non* (5) Auctoritates aliorum totius fere orbis Christiani Jurisconsultorum, jam supra alleg. qui communiter asserunt, hoc nostrum Decretum, & leges isti analogas dudum ab usu fori recessisse.

§. VIII.

Verum hisce non obstantibus contrariam sententiam, etiam de Jure & Praxi Saxonica veriore esse, alii non minoris auctoritatis DD. recte affirmant, idque (1) per Glossam Land R. *Lib. II. Art. 70. num. 3.* ibi. ob sich wohl einer vermutet, daß ein Gult sein seye, da er doch an der Gewehr eint-

einige Gewalt thut, so richtet man ihn gleichwol nach Fried-
brechers Recht, und da es auch gleich vorhin sein ist, das
hat er dadurch verlohren. (2) per Glossam Latinam, Land R.
*Lib. III. Artic. 47. lit. A. ibi. Si vis facta est cum armis, spoliator
perdit omne Jus suum. per d. L. Si quis in tantam. Atque ita,*
ait Glossa, *per hunc articulum Jura communia remanent incor-*
recta. (3) per Glossam Germanicam, *ad Lib. III. Land R.*
Artic. 43, num. 4. §. Die ander Gewalt ist. ibi: so hat er dar-
durch das Subt, und alle seine rechtliche Ansprach daran
verlohren, denn es soll niemand sein eigen Richter seyn. &
licet Carpzovius hisce argumentis opponat, ridiculum esse,
allegare Glossam, ubi textus habetur apertus, cum Glossæ Sa-
xonicæ non sint authenticæ. in Jurisp. Forens. P. IV. C. 35. Def.
11. in fine. hoc tamen probe nobis notandum est, quod etiam
ipse textus Juris Saxonici non adeo liquidus sit atque clarus,
ut non patiatur aliquam contradictionem, & pro affirmativa
sententia interpretationem, hinc Schilterus in Exercit. ad ff. XI.
§. 14. notanter dicit, quantum ad textus Juris Provincialis Sa-
xonici attinet, neutrum, quæstionem de amittendo rei suæ
dominio continere, sed utrumque solum de invasore rei a-
lienæ evictæ, & propterea cum multa restituendæ loqui, a-
deoque ibi invasori nullum dominium adimi vel reservari,
totamque quæstionem ideo ad Glossas & interpretationes DD.
recidere, ubi quidam hanc quæstionem negative, alii affir-
mative, alii vero sub distinctione inter vim Publicam & Pri-
vatam, decidere soleant. Sicuti itaque pro Carpzovii Negativa
plures militant DD. ita e contrario (4) notandum est, quod
affirmativam longe ante Carpzovium, contra Scabinos Mag-
deburgenses, distinguere volentes, simpliciter tutatus fuerit,
& integro Consilio deduxerit Henning. Göden. Antec. quon-
dam Witebergensis, in Cons. 78. per tot. & post eum Illustris
Ber-

Bergerus in *Annot. ad Coll. Lauterb. tit. Quod legatorum*. quod (5) integra Collegia Juridica illi etiam jam olim adstipulata fuerint, prout ex Codice quodam M. S. Pistoriano, in quem Sententiæ Scabinorum Lipsiensium & Witebergensium collatæ, tale præjudicium affert Schilter. *l. supra alleg. §. 16.* & de Scabinis Jenensibus itidem fatetur Einckelthuf. *d. Observ. 24. num. 7.* ubi ita. *H. V. C. Wittwe* aber hat sich wegen eigenthätlicher Bezahlung, und wider Verbot Gewaltfam innbehaltener Güter, nach der Schärffe der Rechte an ihrer Forderung verlustiget gemacht. & (6) hodie adhuc Facultas Juridica Witebergensis hanc sententiam contrariam Carpzovio, in ipso Electoratu Saxonico in sententiis ferendis servet, teste Hornio in *Consil. Classe IX. §. 17.* quod ceu notatu dignissimum omissis allegationibus, integrum exhibemus. Ist Titius Sempronio 1500 Rthlr. schuldig worden, als er nun seinem Creditori nicht innen halten, und die Zahlung sofort leisten können, hat Sempronius nicht nur auf alle des Schuldners Güter Arrest angelegt, sondern sich auch unterstanden, ohne Begrüssung der Obrigkeit dem Titio von freyer Strasse 9 Centner War, in gleichen aus dem Brauhauß 20. Scheffel Malß eigenthätiger Weise wegzunehmen, und sich zu zu eignen, daherö ihr hierüber, ob nicht Sempronius, nach klarem Inhalt der Rechten, sonderlich des Edicti Divi Marci in *L. Extat. 13. §. c.* sich seiner Anforderung gänzlich verlustiget gemacht? Des Rechten berichtet seyn wollet. 2c. Wann nun gleich viel Rechts-Lehrer in den Gedancken stehen, daß obangezogene, und zu Benbehaltung der gemeinen Ruhe abzielende rechtliche Verordnung, auf Teutschem, sonderlich aber auf Sächsischem Boden keineswegs in Übung, und auf selbige im Rechtssprechen kein absehen zu machen, einige auch aus denen Sächsischen Rechtslehrern selbst diese

Mey-

Meinung, daß in dergleichen Fällen die Sächsishe Recht bloß eine arbitrar Straff erfordern, zu behaupten pflegen. Cz. *loc. supra alleg.* Dennoch aber und die weil die Römische Recht auff Teutischem Boden recipiret, auch so lange nicht dargethan, daß sie, soviel ein und andere Verordnung betrifft, wegen eines ältern Teutschen Rechts nicht angenommen werden können, oder wieder abgeschafft worden, bey selbigen es billig zu lassen, hingegen aus denen Teutschen Rechten, wie sie den Verlust einer Forderung, wann der Glaubiger sich selbst, durch eigenmächtige Hinwegnehmung des Schuldners Güther bezahlt machen wil, verbieten, so wenig, als eine gänzliche Abschaffung dieser Rechtlichen Disposition bisshero erwiesen, gestalt dann aus denen angezogenen Sächsischen Rechten dergleichen gar nicht zu erhärten. Schilter. *all. l.* vielmehr in denen Reichs-Constitutionen, die Römische Rechte diesfalls ausdrücklich confirmirt. 10. auch in vielen Sächsischen und andern Dicasteriis und Rechts-Collegiis bisshero nach Inhalt des oballegirten *L. Extat. &c.* gesprochen worden. Stryk. & Berger. *loc. supra citat.* endlich in facto von euch keine Umstände, aus welchen eine Exceptio a regula, (de quibus exceptionibus agunt. Menoch. in *R. Rec. Poss. V. n. 9.* Schilter. *d. l. n. 17.*) entstehen kan, angegeben werden. So erscheint daraus allenthalben so viel, daß Sempronius sich seiner Anforderung verlustiget gemachet. 23. R. 23.

§. IX.

Quid igitur rebus sic stantibus, *de Holsatia nostra* statuendum sit, & An nostri Decreti in ejus Tribunalibus Usus aliquis esse possit? nobis nunc etiam investigandum erit, ubi ante omnia hoc præmonendum, normam controversiarum

O

de-

decidendarum, in Ordinatione Provinciali *Parte II. Tit. 3. §. 3.* præscriptam, Judicibus injungere, daß, weil das Fürstenthum Holstein kein beschriebenes Recht hat, die Rechtliche Erkenntniß allerforderist auf den alten kundbaren Landsgebrauch, so der Vernunft und Billigkeit nicht zuwider, oder auch des Heiligen Reichs Ordnungen und Constitutionen nicht entgegen, gegründet / in Mangel aber einer solchen beständigen rechtmässigen Gewonheit, nach denen Sachsen-Rechten, dergestalt wie wir (h. e. Serenissimi LLatores) deswegen dasjenige, so der Vernunft und Billigkeit conform, auch denen Fürstenthümern am nützlichsten seyn wird, extrahiren und abfassen zu lassen, im Werck begriffen, geratheilet: Da aber derselbe Fall, darauf gesprochen werden soll, darinn nicht enthalten, alsdann in casu omisso der Disposition gemeiner beschriebener Rechten gefolget: und die Urtheil darauf gegründet werden solle. per consequens hanc Normam præscriptam in Decisione hujus Quæstionis omnino observandam: & vi ejusdem dicendum esse (I.)

Quod nulla Consuetudo Decreto nostro contraria in Holsatia existat, quin imo, si accurate juxta Literam Ordinationis Provincialis judicare velimus, nunquam existere valeat. (II.) Quod fus Saxonicum Vetus, ad hujus Decreti confirmationem vel abrogationem, in Ducatu Holsatiæ nihil plane conferre valeat, imo illius Textus, a nobis in superioribus

ribus §§. relati, ne ullum quidem calculum mereantur. (III.) Quod per consequens adhuc hodie, pro validitate nostri Decreti in Foris Holsatiæ firmiter pronunciandum sit.

quæ Propositiones, cum omnes & singulæ, aliquatenus si non heterodoxæ, tamen paradoxæ alicui videri possint, eo accuratiore trutina, nobis nunc ad finem pergentibus, examinandæ erunt.

§. X.

Equidem quod primam attinet, ejus fundamentum habemus in ipsius Ordinationis Provincialis verbis supra allegatis, quibus Serenissimi harum terrarum LLatores, Quæstionem alias inter DD. Juris Publici satis agitatum, & hætenus indecisam, An nempe Statibus Imperii liceat Statuta condere vel Consuetudines introducere, Legibus Imperii contrarias? in terris suis negative deciderunt, & ne ulla Consuetudo LL. Imperii contraria, in judicando unquam attendatur, diserte constituerunt, eoque ipso, omni Consuetudini LL. Imperii deroganti, fortissimum obicem posuerunt, licet enim alias Consuetudinis de Jure Communi tanta sit autoritas, ut etiam Legem expressam vincere possit, prout patet ex *L. 32. & seqq. ff. de Legib.* hoc tamen de Consuetudinibus, Jure reprobatis vel prohibitis, non intelligendum, sed potius huc applicanda veniunt ea, quæ hanc in rem tradunt DD. *ad L. un. Cod. quæ sit longa Consuet.* & *ad Auth. Cassa. Cod. de SS. Eccles. Recess. Imp. de Ao. 1550. §. nachdem auch an etlichen Orten.* Harppr. *ad §. 5. 7. de Jure person. num. 32.* quoad alteram vero, gravis quidem adest dubitandi ratio, cum Serenissimi LLatores in supra allegata Ordinatione Provinciali, Juris Saxonici in com-

O 2

pen-

pendium & ordinem redigendi, solum mentionem fecerint, idque haftenus nondum effectui datum fuerit, utrum vetera Jura Saxonica adhuc hodie pristinam suam auctoritatem obtinere debeant, an Non? *tum* ex eo, quod in Veteri Editione de A. C. 1573. Hamburgi edita, hæc concepta verba legantur, in Mangel einer beständigen rechtmässigen Gewohnheit, soll vermög des Landes Privilegien geurtheilet werden, nach Sächsischen Rechten. non vero credendum sit, Principes Condominos Jura Saxonica, quorum usum Ordinibus per Privilegia concesserunt, adimere statim voluisse, antequam alia & meliora in eorum locum substituerint, *tum* etiam ex eo, quod monita Ordinum in Comitibus Flensburgensibus d. 15. Septembr. A. C. 1610. hac de re exhibita, disertim dicant, bey dem dritten Titul des andern Theils der L. G. O. allda vermeldet wird, daß in Fällen, da keine Landes Gewohnheit oder Privilegia fürhanden, nach den Sachsen-Rechten geurtheilet werden solle, fällt in streittigen Sachen offtmahl Disputation für ob unter dem Wort der Sachsen-Rechte, auch die Churfürstlich Sächsische Constitutiones zu verstehen, und die sowohl als das alte Sachsen-Recht, in decidendis causis in acht genommen werden solten? dabey dann aus allerhand beweglichen Ursachen wir uns bedüncken lassen, daß es bey dem alten Sachsen-Recht bleiben soll, dessen Andeutung man sich wohl bey den Sächsischen Rechts-Gelehrten erholen möge, aber in andern Fällen, so im Sachsen-Recht nicht begriffen, man sich nach denen allgemeinen beschriebenen Rechten richten solle. interim tamen utrum hæc Sententia extra omnem contradictionis aleam posita habenda sit, si pace dissentientium dicere licet, pro certo non audemus asserere.

§. XI.

Nolumus equidem hic, de summa potestate LLatoria & mente summorum Imperantium, nec non de privilegiis Illustrium Ordinum multa differere, nec aliquam de hisce judicandi facultatem nobis vindicamus, aut dissentientibus suam opinionem invidemus, quod si tamen in hisce dubiis interpretationi Doctrinali atque Academicæ aliquis locus esse potest, primo eorum argumento, ipsa Ordinationis Provincialis verba, uti ajunt formalia, ibi: *soll nach den SachsenRechten, NB. dergestalt, wie wir dasjenige so der Vernunft und Billigkeit conform, auch unsern Fürstenthumen am nützlichsten seyn wird, extrahiren und abfassen zu lassen, im Werck begriffen. 2c. geurtheilet werden.* quibus Serenissimi LLatores quidem Jus aliquod Saxonicum, (sed certe non illud in abstracto consideratum, quod im Land-Recht, Weichbild & Glossa forsan olim constitit, sed in concreto id, quod ipsorum auspiciis, ad normam rectæ rationis, æquitatis & utilitatis suorum Principatuum publicæ, in compendium reductum, proxime proditum sit,) approbant, adeoque verba definita & determinata, juxta regulas sanæ interpretationis, etiam determinate exaudienda: nec ea quæ de Veteri Ordinationis Provincialis textu allata sunt, (cum constitutiones posteriores, prioribus derogare manifestum sit. *ex L. fin ff. de Constit. Princip.*) magnopere curanda esse, indigitant, quam maxime adversari, censemus. Alterum vero, quod de Ordinum monito dictum, in utramque partem convertibile esse, & ex eo hoc solum induci posse nobis videtur, quod Ordines in illa sententiarum varietate, Juri Saxonico veteri potius, quam recentiori Electorali stare voluerint, Serenissimi vero LLatores utrumque noluerint, Ordinesque, ad futurum remiserint, ut adeo nec causarum Patronis, nec iudicibus vitio ver-

tendum sit, si illi Juris Saxonici trices, ubi de certa ipsius in Foro observantia non adeo liquido constat, minus sollicitè inharere, sed causas potius, in defectu consuetudinum & legum Imperii publicarum, ex limpidis Juris Romani fontibus decidere malint, quam sententiam in præsentì Quæstione, salvo rectius sentientium judicio, eo tutiorem existimamus, ac de usu vel non usu nostri Decreti, Juris Saxonici interpretes adeo acriter inter se digladiantur, de legibus Imperii vero non minus expeditum est, privatam violentiam exercentes creditores, amissione Juris sui puniri debere, ut proinde Serenissimos nostros LLatores, quando in modo dicta Ordinatione *Parte IV. Tit. 3. §. 3.* vim privatam severe prohibent. ibi. Mandieren darneben ernstlich, daß hinfürder niemand unserer Unterthanen, durch selbst oder eigene Gewalt sich unternehmen, oder einigerley Weise anmassen solle, außershalb rechtlicher Erkenntniß, und wider diese unsere Ordnung und Satzung an jemand gewaltiglich sich zu vergreifen, oder jemand an seinem Leib, Haab und Gütern zu beschädigen, ihn daraus zu bringen, oder dero zu spoliiren, und zu entsetzen, oder sich mit Hude, weide, Mastung, Holtzhauen und andern Berechtigkeiten, die er im Besitß nicht hergebracht zu dem andern gewaltiglich einzudringen, oder jemand an seiner geruhiglichen Possession vel quasi seiner Berechtigung zu pertubiren, zu behindern und zu beunruhigen, denn sich solche und dergleichen eigene gewaltige Handlungen und Zundhtigungen nicht geziemen, auch uns aus Landes-Fürstl. Obrigkeit keineswegs zu gestatten oder zu gedulden gebühret, wie wir auch zu thun, nicht gemeynet seyn. juncta *O. P. Part. I. Tit. 2. §. 1. & P. IV. Tit. 13.* huic vero Sanctioni nullam certam poenam apponunt, poenas Juris communis & in specie privationis crediti confirmare voluisse, omnino statuendum sit, quam

quam sententiam fortius adhuc etiam stabilit *Jus* eorundem *Ditbmarsicum*, ubi *Artic. 90. Princip. & §. 1.* ita cautum legitur. Niemand schall ohne vörgahnde rechtlyke Erkenn-
tenis den andern mit der Dacht syner hebbenden Gewehr
und Besittes entsetten, by Bröke des dubbelden Fredens,
und so de Entsetter an dem Gude, darvan he den andern
mit Gewalt entsettet, egendöhmlyke Berechtigheit hadde,
de hefft he dardorch, dat he den andern entsettet hefft, ver-
lahren, de fallt up de Mennen de entsettet is. cum Statuta
ex vicinorum locorum consuetudinibus vel Statutis, & his
deficientibus, Jure Communi, supplenda & corrigenda esse,
communis sit omnium, artem Juris profitentium doctrina at-
que sententia, prout pluribus docet Mevius *ad Jus Lub. in Pro-*
legom. Quest. 10. num. 30. Et hæc de Juribus Imperii Roma-
no Germanici antiquo modernis, circa hanc materiam in præ-
sens dixisse sufficiant, restat nunc solum, ut de usu hujus De-
creti extra Imperium pauca quædam adhuc addamus.

§. XII.

Quod si autem hic audire velimus Covarruviam *Lib. III. Variar.*
Resolut. Cap. 16. n. 7. dicentem, *Hujus & aliarum legum simi-*
lium rigorem, totius orbis Christiani usu atque Praxi antiquatum
esse. Francisc. Sarmientum, *Jctum Hispanum Lib. II. Select. In-*
terpret. Cap. 13. n. 7. scribentem, *Hujus Decreti pœnam se nun-*
quam vidisse praticari. cunque Christinæo *Vol. II. Decis. Belgic.*
184. n. 4. Groeneweg. *ad Leg. 13. Quod met. c. Wassenæ. Pra-*
ctic. Judic. Cap. 14. n. 15. & 16. Louet *en ses Arrêts. Lit. R. Arrest.*
48. Petr. Rebuff. *in Comment. ad Constit. Reg. Glossa. V. in præfat.*
n. 76. Giphani. *ad L. 7. Cod. unde Vi.* Petrum de Græve. *Exerci-*
tat. ad Pandect. V. §. 20. affirmantem. *hanc legem a tota Geldria,*
Gel

Gallia & communi totius Christiani orbis usu exulare. omnino nobis statuendum erit, nostri Decreti usum extra Imperii Germanici fines, plane nullum esse, sed quam parum fidei hisce DD. habendum sit, in superioribus, & præcipue hujus Sectionis §. 2. satis docuimus, imo si Auctoritatibus pugnandum, hisce facili labore aliæ possent opponi, & ex illis, v. gr. Bertazzoll. *Consultat. Decisivar. Lib. II. Cons. 401. n. 2.* Joh. Gutierrez. *Lib. I. Practic. Quæst. I. Quæst. 77 n. 4.* Petr. Gregor. Tholosan. *in Syntagm. Jur. Lib. 22. Cap. 5. n. 2. & 3.* Jacobo Menochio. *Remed. Recup. Possess. IX. n. 8.* ibique longo ordine allegatis, latius demonstrari, quod nec apud *Hispanos, Gallos vel Italos*, harum legum Praxis plane abolita, sed publicis potius legibus confirmata atque approbata sit, quæ tamen omnia pro dignitate materiæ deducere, chartæ prohibet angustia, sufficiat igitur ultimo loco brevibus inquirere, *Quænam Gentium Septentrionalium nobis vicinarum, hac de materia, & olim & hodie fuerit sententia, & quid per consequens de Ducatu Slesvicensi hodiernum adhuc statuendum sit?* ubi quantum ad ipsam privatæ Jurisdictionis prohibitionem, attinet, ex antiquorum Borealium legibus quidem passim deprehendere licet, Jurisdictionis privatæ exercitium, illis aliquatenus olim usitatum fuisse, prout id ex Legibus Vallium vel Dalicis, nec non & West Gothicis & Norvegicis testatur Joh. Otto Stiernhok *de Jure Sueonum & Gothorum vetusto. Cap. X.* interim tamen ne hanc quidem, bellicosorum istorum populorum, quibus Jus in armis potius, quam Legibus positum fuit, licentiam, adeo

adeo effrænem fuisse, ut in quodlibet audendi potestatem degeneraverit, idem eodem loco, recte monet, ita enim apud *Dalecarlos*, hæc facultas pignorandi & capiendi res debitorum, ad certas tantum res, & ad certum tempus, ut ea tantum quæ parabilia & obvia essent, & quotidiano in usu, occupare liceret, restricta erat, *de fure Westgothico* eadem obtinebant, modo debitum liquidum esset, & reus de eo per testem vicinum prius compellatus fuisset. *De fure Norvagico* vero, insuper prius requirenda & obtinenda erat a Præfecto Regio licentia. *De reliquo vero Sueonum fure* illa facultas occupandi bona debitoris, *Mam* appellata, certis conditionibus & terminis circumscripta fuit, nec illa, nisi in debito liquido, post rem judicatam, & non nisi extra fundum ipsius debitoris fieri potuit, quod si enim, debito vel non plane liquido, quamvis judicatum esset, vel in ædibus, & fundo debitoris id juris sibi creditor vindicasset, periculum & vitæ & causæ faciebat, licebat enim debitori, se suaque tueri, etiam cum cæde & vulneratione impuni, cum e contrario creditor hoc casu, si quid fecisset in duplum teneretur poenæ ordinariæ, præterquam quod & causa caderet, & ut inuasor mulctaretur. Quin imo hoc privatum Jurisdictionis exercitium, jam tempore Regis Canuti, qui circa A.C. 1190. & Birgeri Jerl, qui nomine filii Waldemari circa A.C. 1260. Sueciæ Regnum tenuit, ab usu recessit, ejusque loco constitutum, ut nisi de fuga suspectus esset debitor, ipsi dies statueretur ad solvendum. *De fure autem Danico & Fritico* hæc privata Jurisdictio, vel nunquam plane tolerata, vel

si unquam fuit, ad minimum jam tempore Waldemari II. Regis Danorum circa *A. C. 1240.* vel si Blasio Eckenbergero *in Praefat. Juris Jutici.* fides habenda, *A. C. 1280.* publica auctoritate abrogata fuit, adeo ut jam ab illo tempore omnis violentia tam publica quam privata interdicta fuerit, *im Lotw-Buch, Lib. II. Cap. 30.* ubi §. 1. ita: Seit ein Man mit Rade dem Rade, in eines andern Mannes Huß effte Hoff, unde bricht dat Huß, unde nimpt daruth Behe / Kleider, Wapen, edder ander Guds (dat up Denßk Raafte genömet wert, unde deme Bonden thohöret) van deme Bonden sülvem, edder van sinem Hußgesinde, dat he tho vorbiddende hefft, das is Herwerck. (five uti Blüting hoc explicat, vis vel publica vel privata. *ad Lib. II. Cap. 29.*) & *Lib. II. Cap. 73. §. 3.* ibi: Wente idermann schal siß tho rechte spreken, und siß nicht tho rechte nehmen. juncto *Lib. III. Cap. 48. §. 1. & 52.* & in antiquissimo Jure Municipali Slesvicensi, quod Regi Suenoni II. tribuitur, *Cap. 65.* cavetur. Woll dar vientliken angeit eines andern Huß, der betere dem Berde 40. Mark, und betere den Schaden in dem Huße gedan, na Wodane, un na grote der dat, werd he im Huße geslagen, edder gewundet, he entfange nene Beteringe, blyfft he ock dort, de dar up saßet, de gebe dem Kdning 40. Mark, dent he ok in dem Huß nenen Schaden, he gelde 3. Mark, edde swere mit XII. dat he up arg nit ging in dat Huß. de Jure Statutario Flensburgensi vero, quod tempore Woldemari Ducis Jutiæ, *A. C. 1284.* a Civibus istius loci conscriptum traditur, *Tit. 64.* disponitur: Wol der met Gewald enes andern Mannes Huß bricht, und wert gegrepen met frischer dat, he betere der Herschop vertig Mark, und der Stadt ok so vehl, und dem Berde, dem dat Huß höret, ok so vehl, werd he

he nit gegrepen, mit frischer dat, und de Werd beschul-
 diget ene darna, so mag he sik wehren met achte Borgeren,
 de negeft dem gebrakenen Huse wahnent, veer up jder Syden.
 Quantum ad poenam vero attinet, dicta quidem Jura, de priva-
 tione Juris, Creditori competentis, omnino tacent, ut adeo etiam
 Blütingius in suo Comment. ad Lib. II. Cap. 73. voce. dree Mark.
 in illam opinionem, quasi hæc poena in locis Juris Jutici &
 per consequens Ducatu Slesvicensi, locum habere non possit,
 delapsus fuerit, & hanc in rem ita loquatur: Dis sind Mark-
 penninge, die Mark zu 6. ſ. Dänisch, oder 3. ſ. Lübsch, wie
 zu Königs Woldemari Zeiten in Jütland gegolten, und ist
 dieses die Straffe des Raubes, wie Cap. 23. & 47. Lib. II. ob-
 gleich in unbeweglichen Gütern es jemand wiederfähret.
 Dann obwohl die Kayser Rechte in Leg. 7. Cod. Unde vi. ver-
 ordnen, daß der Spoliant oder Räuber all sein Ansprach an
 dem Guht verlohren habe, so ist doch nach diesem, und dem
 Sachsen-Recht ein anders versehen, daß die Straffe nur ist
 Busse und Wette, beedes an den Kläger und Richter. Schnei-
 dewin. ad Inst. de Vi bon. rapt. §. 1. ita tamen. Verum nostro qui-
 dem, (salvo tamen meliori,) Judicio, minus recte, licet enim
 hic, si ingenue fateri velimus, Præjudiciis destituamur, ne-
 que hætenus nobis Scrinia Principalia, hunc in finem per-
 vestigare contigerit, id tamen quod jam supra Sect. X. §. 1.
 monuimus, hic merito repetendum venit, quod scilicet in du-
 bio semper pro Legum Observantia præsumendum sit, idque
 in nostra Quæstione eo magis locum habere debeat, ac in su-
 perioribus satis jam demonstratum est, nec Jure Saxonico vete-
 ri, nec de Praxi Saxonica moderna, probari posse, poenam pri-
 vationis Crediti hodie plane abrogatam esse, ergo per con-
 sequens, nec Blütingii ex Jure Saxonico desumptum argumen-
 tum

tum aliquam efficaciam sortiri posse, fundamentum enim ubi deficit, ibi etiam totum ædificium corrui, & sublato fundamento, ipsa quoque opinio, quam propter id, Doctor aliquis fovet, deficit, juxta tradita Barbosæ *in Thes. Axiomat. Lib. VI. Cap. 40. Ax. 1. & 2.* & quod si ipsos Juris Jutici textus inspicimus, illi non loquuntur specialiter de pœna violentis Creditoribus imponenda, sed generaliter de criminibus Rapinæ, Vis Publicæ atque Privatæ, quæ & ab aliis, non creditoribus, committi possunt, & de his intelligendi sunt textus isti, ad consequentiam, contra regulas Juris communis non extendendi, hæc enim regula est Jurisprudentiæ nostræ, universalis & perpetua, quod talia Jura statutaria & municipalia semper ita, ne quam minimum lædant Jura Communia, debeant interpretari, imo, etiamsi Statuta aliquando videantur generaliter loqui, illa tamen ad casus in aliis Legibus specialiter decisos, non sunt extendenda, sed semper recurrendum erit, ad Jura communia, a quibus Statuta debent recipere suam interpretationem, prout hæc omnia solidissime demonstravit, Henning Goden. *Consil. supra alleg. num. 15. 17. 18. & 19.* ubi & insimul demonstrat, pœnas Juris communis regulariter per pœnas statutarias non tolli, nisi LLatori diserte contrarium placuerit, quæ omnia in Quæstione proposita eo magis locum sibi vindicare poterunt, ac non solum in locis Juris Jutici, & apud ipsos Danos, Juris Romani ceu subsidiarii, magnam esse auctoritatem, ex istius gentis Scriptoribus tradit Arthur. Duck *de Auctor. Jur. Civil. Lib. 2. Cap. 13. §. 6.* sed & ipsi Serenissimi Principes & LLatores Slesvicenses, toties quoties in suis Constitutionibus, Ducatum Slesvicensem vel in totum, vel pro parte respicientibus, istius Juris ceu Communis & Subsidiarii, mentionem faciunt, & Judices in casibus Statuto non decis, eo remittunt,

tunt, per consequens itaque regulam nostri Decreti, aliis etiam moratoribus populis probatam, in casibus non exceptis, confirmant, ita enim v. gr. de Jure Jutico testamenta quidem eorumque Solennitates plane incognitas esse, palam constat, interea tamen Serenissimum Principem Christianum Albertum gloriosæ memoriæ, omnibus suis subditis Slesvicensibus, facultatem testandi secundum solennitates Juris Romani, concessisse, ex Constitutione die 3 Dec. A. C. 1653. his verbis. Daß allen und jeden des Herzogthums Schlesswig eingewohnenen so wohl auf dem Lande, als in Städten, was Condition und Standes sie auch seyn, frey gegeben und zugelassen seyn soll, nach eines jeden freyen eigenen Willen und Belieben, Testamenta nach Disposition und Anleitung der gemeinen beschriebenen Kayser Rechten, zu machen, und also von ihren Gütern und Geldern, auch sonst/gleich denen im Herzogthum Holstein, ungehindert, rechtlich zu disponiren, doch daß diejenige Provinzien und Städte, welche dergleichen in denen Kayser Rechten erforderliche Solennitäten, bey Aufrichtung der Testamenten, vermöge ihres erlangten Land- und Stadt-Rechtens zu observiren, nicht gehalten, auch bey solchem ihrem erlangten Jure Statutario allerdings vor als nach gelassen werden sollen. concepta, est in propatulo, sic porro Jura Statutaria Provincia Eyderostadiensis, & Civitatis Husumensis, nec non Tönningensis & Gardingensis, argum. Tönningisch Stadt-Recht. Tit. I. Gardingisch. Stadt R. eodem. omnem suam interpretationem & supplementum ex Jure Communi jubentur accipere, juxta, Eyderstädtisch. Land R. Art. 62. ibi. so auch künfftiger Zeit sich Fälle zutragen würden, welche in dieser vorgesetzten Rechts-Verordnung nicht specificiret, oder davon disponirt, so sollen so

P 3

wohl

wohl Unsere Staller und Landes-Rähte, als auch die Par-
 thenen, nach denen Kayserlichen und gemeinen beschriebe-
 nen Rechten, welche in natürlicher Billigkeit gegründet,
 sich zureguliren und zu richten haben. juncto Husum. Stadt R.
*Artic. 74. quibus plane consona etiam tradit Friedrichs Stadt-
 Recht. Part. III. Tit. 89. ibi: VVanneer in toecomenden Tyden
 eenighe casus ofte vallen mochten gebeuren; darevan in dese voor-
 beschrevene Ordonnantie, niets gemeldet ofte gedisponeert is, so
 sal daerin na de gemeene beschrevene Keyserlike Rechten, dewelcke
 in natuyrlicke Billiickheyt gefondeert, ende gegrondet zyn, ghe-
 oordeelt worden. ut adeo ex Juribus non solum vicino-
 rum, sed & ipsam Ducatus Slesvicensis portionem constituen-
 tium nobilissimorum locorum, (argum. Leg. 32. pr. ff. de Legib.
 Mev. Part. II. Dec. 251. n. 11. ibi: vicini loci mores, aut quæ in Germa-
 nia frequentiora sunt, prævallebunt.) non absurde liceat colligere,
 hanc Decreti nostri dispositionem, in Foro etiam Slesvicensi
 maximæ æquitatis & authoritatis esse: & Jura Statutaria ei con-
 trariari apparentia, ad casus, de quibus loquuntur, specialissi-
 mos, restringi debere, cum Juris nostri communis Romani,
 in hoc potissimum casu, tanta sit æquitas, & cum Jure Natu-
 rali consensus, ut omnium fere Christianarum gentium usu
 & approbatione, quasi commune sit effectum, teste Carolo
 Molinæo *ad Consuetud. Paris. Tit. des Fiefs. num. 110.* adeo ut
 illud etiam rationem scriptam, plenum humanitatis æquita-
 tisque, sanctitate sua omnium aliarum gentium leges supe-
 rans, appellet Thuanus, summi Senatus Parisiensis Præses &
 alii JCTi exteri, citati a supra laud. Duck. *Lib. I. cap. 2. §. 5.
 & 6.**

§. XIII.

Quibus omnibus etiam accedunt alia adhuc dum, non
 mi-

minoris ponderis argumenta, auctoritatem nostro Decreto conciliantia, & ejus observantiam, non obstante Jure Jurico suadentia, ita enim (1) non potest negari, maximam, inter veteris & hodierni nummi æstimationem, esse differentiam, adeo ut quæ in illa decantata veterum paupertate, & nummorum penuria, maximæ multæ locum subire potuit, hodie vix æne vix quidem multæ nomen mereatur, sicuti itaque tempore Regis Waldemari II. vel atrocissima etiam delicta, poena pecuniaria 40. marcarum expiari communiter consueverunt, ita e contrario, si quis hodie eandem proportionem adhuc observare vellet, cordati Judicis nomen ægre tueri posset, cum illa summa, juxta superius relatam Blütingii computationem vix 120. denarios Lubecenses, vel si nonnemi, majorem ejus rei peritiam affectanti, fides habenda, ad summum, quantitatem octodecim thalerorum & 16. denariorum Lubecensium vix excedat, adeoque valde absurdum & iniquum futurum foret, pro tali exigua pecuniæ quantitate, gravissima scelera & injurias, Reipublicæ vel aliis illatas emendari posse, sicuti igitur de Jure Romano, exigua illa Injuriarum poena, LL. XII. Tab. statuta, qua atrocissimæ etiam Injurie viginti quinque asibus tantum æstimatæ fuerunt, ideo jam veterum nostrorum LLatorum tempore, in desuetudinem abiisse dicitur, in §. 7. I. de Injur. quod improbis hominibus ob sui levitatem, delinquendi ansam suppedicaret, & in specie quidam insigniter improbus homo Neratius, viginti quinque asibus datis, pro oblectamento haberet, os cujuslibet liberi hominis sibi obvii depalmare, teste A. Gellio *Noct. Attic. Lib. XX. Cap. 1.* sicuti denique poenam Juris Saxonici XXX. solidorum, violentiæ Creditorum reprimendæ minus aptam & sufficientem statuit H. Goden, *sæpe cit. Cons. 78. n. 16.* ibi: *Ista limitatio non*
ha

habet rationem, quia verba Statuti nullo modo conveniunt huic limitationi, & esset etiam istud valde absurdum, quod his verbis minimis, deberent corrigi omnia jura, de violentia expulsionis & spoliationis tanta lucubratione excogitata, & sequeretur maxima irrationabilitas, audacia daretur invadendi & violentias committendi, nam quis formidabit invadere castra & oppida, ac civitates & possessiones maximas spoliare, si solum debet puziri in duobus florenis, & sic ista extensio reddet omnino Statutum irrationabile. quin imo, sicuti ipse etiam Blütingius in suo Commentario ad Lib. II. Cap. 30. voce. Dat isz Herwerck. fateatur, poenam Vis privatae hodie esse arbitrariam. ibi: *Brift dat Huß. von dem Richter willkührlich gestraffet wird, inmassen ich weiß, daß drey Personen, so dem andern die Fenster eingeschlagen, jeder müssen 80. Reichsthaler Straff geben, und dem andern die Fenster wieder machen lassen* ita ex paritate rationis, nullum videmus obstaculum, cur non & hodie conscientiosus Judex, in locis Juris Jutici, dispositioni nostri Decreti assurgere, & violentis Creditoribus, non attenta illa multa, poenam amissionis debiti, dictare possit & debeat, licet deserto Juris istius textu, vel etiam Prajudiciis domesticis forsitan destituatur, prout tale memorabile exemplum, in casu plane simili, de D. Tuldeno celeberrimo Belgii Jcto, qui multas antiquis Urbium Belgicae Constitutionibus adversus percutientes aut vulnerantes aliquem, decretas, hodie amplius obtinere non posse, ideo responderit, quod apud majores nostros, ut aliarum rerum rerum beata & faciliis, ita nummorum longe minor quam hodie copia fuerit, nobis refert Vinn. in Comm. ad §. 7. n. 1. I. de Injur. Jung. Besold & Lindenspühr ad Ordin. Prov. Württemberg. Tit. von Frefflen. & ad Nov. Constit. 13. §. 9.

SECTIO

SECTIO XI.

*Usum Practicum Decreti D. Marci, quoad
Causam Efficientem & Moventem exhibens.*

§. I.

Postquam in præcedentibus Sectionibus, fatis (uti opinamur) probavimus, Decretum Divi Marci, & Naturali atque Divino, nec non aliarum Gentium Positivo Juri innixum, Legibus denique Imperii nostri Romano Germanici speciatim approbatum, adhuc hodie in viridi esse observantia, operæ pretium facturos nos credimus, si ejus usum modernum, juxta ordinem in prioribus Sectionibus observatum, paulo latius demonstraverimus, ea quæ de Jure Romano dicta fuere, ad usum Fori, Imperii nostri Romano Germanici, revocando, & supra ex LL. tradita, præjudiciis nunc atque auctoritatibus, exemplisque ex Jure tam Publico quam Privato petitis, illustrando, faciemus autem id, ea qua possibile erit brevitate, ne contra monitum J.Cti in L. i. pr. ff. de Orig. Jur. verbosos potius Commentarios, quam exercitia Academica scribere voluisse, videamur.

§. II.

Quando igitur superiore Sectione II. §. 2. ex Historia Juris Romani docuimus, Imperatores ipsos, Juri dicundo quam sæpissime præfuisse, & inter partes litigantes de causis controversis cognovisse, istum morem ad nostra usque tempora propagatum fuisse, ex rerum Germanicarum scriptoribus abunde licet colligere, ita enim, ut unum vel alterum solum exemplum in scenam producamus, de hoc modo cognoscendi causas controversas, jam tempore Regum Francicorum recepto, loquitur Capitular. Lib. V. Cap. 243. ibi. *Episcopi, Abbates, Comites & potentiores quique, si causam inter se habuerint, ac se*

Q

pacifi-

pacificare noluerint, ad NOSTRAM jubeantur venire PRÆSENTIAM, neque illorum contentio alibi judicetur, ne propter hoc, pauperum & minus potentium justitia remaneant. Neque ullus Comes Palatii nostri, potentiores causas, sine nostra jussione judicet, sed tantum ad pauperum & minus potentium justitias faciendas, sibi sciat esse vacandum; & ita de Carolo M. legitur, quod etiam, dum calcearetur, lites diremerit. & quotiescunque Comes Palatii sententiam aliquam diceret, quæ sine ejus jussu definiri non posset, statim Carolus litigantes introduci jusserit, & veluti pro tribunali federet, lite cognita sententiam dixerit. teste Matth. in Theatr. Histor. in ejus Vita. Muller. im Reichs-Tage Theatro Max. I. andere Vorstell Cap. 41. §. 1. ubi insimul Capitularis alicujus Carolini mentionem facit, quo cautum fuerit, Hoc Missi nostri notum faciant Comitibus & Populo, quod nos in omni Septimana, unum diem ad causas audiendas sedere volumus. ita pariter Otto M. judiciis ipse præfedit. juxta Witechind. Lib. II. eiusque exemplum secuti sunt alii, usque ad Fridericum Barbarossam, enumerante Conring. de Judic. Reip. German. §. 49. hic vero, haud raro controversias ex auctoritate seniorum quatuor Jure Consultorum, qui in Gymnasio Bononiensi tum temporis Jus profitebantur, Bulgari, Martini, Jacobi & Hugonis judicare solitus fuit, prout idem testatur Radevicus de gestis Friderici. Lib. II. Cap. 5. ubi sequentia: Sequentibus diebus plena atque solenni Curia, judicio & justitie a mane ad vespertam usque intentus, querimonias & proclamationes, tam divitum quam pauperum, diligenter audiebat, habensque quatuor judices, videlicet Bulgarum, Martinum, Jacobum, Hugonem, viros disertos, religiosos, & in lege doctissimos, legumque in civitate Bononiensi Doctores, & multorum auditorum Præceptores, cum his, aliisque Legisperitis, qui diversi ex diversis Civitatibus aderant, audiebat, discutiebat &

termini-

terminabat negotia. ejusdemque vestigia secutus etiam fuit ipsius nepos Fridericus II. qui A. C. 1236. in Comitibus Regni frequentissimis, causarum majorum cognitionem disertis verbis sibi reservavit, lata hanc in rem lege. Der Hoff-Richter soll die Leut richten, die ihm klagen, von allen Leuten, ohne Fürsten und andere hohe Leute, wo es gehet an ihr Leyb, oder an ihr Recht, oder an ihr Erbe, oder an ihr Ehre, denn das wollen wir (edixit Imperator) selber richten. quæ verba ab ipso postea etiam mutuati fuere, Imperatores Rudolphus I. in Constitutione de A. C. 1287. quæ extat apud Lehmann. in der Speyeris. Chronik. Lib. V. Cap. 108. & Albertus Austriacus. apud Goldast. in den Reichs-Satzungen. P. II. pag. 2. adeo, ut sicuti veteres Jcti, sententiarum Imperialium formulas in LL. suis exhibere valent, ita & recentiorum Germanicorum Cæsarum sententiæ, hinc inde adhuc hodie reperiantur, prout hujusmodi integram cognitionem Imperialem, posteritati reliquit Carolus IV. apud Goldast. in den Reichs-Satzungen. Tom. II. pag. 42. quæ cum Leg. 3. ff. de his que in testam. delent. omnino conferri meretur.

§. III.

Duravit hæc ipsa consuetudo usque ad tempora Friderici V. & Maximiliani I. quorum ævo cum Judicium Imperiale Aulicum, ad petitionem Ordinum in melius reformaretur, teste eodem Mull. im Reichs T. Theatr. Frider. V. P. IV. Cap. fin. & P. VI. Cap. 3. & seq. & tandem Imperiale Camerae Judicium de novo institueretur, locum Imperatorium, certæ quædam Personæ Illustres, sub nomine Judicum, vel Judicii Præsidum occupare ceperunt, Maximilianum I. tamen, cum Augustum Camerae Judicium introduceretur, adhuc præsentem fuisse, commemorat Blum. in Process. Cam. Tit. IV. §. 3. ubi ita: *Ac postquam placuit, ut Maximilianus cum consensu Procerum*

Imperii, ordinaret Judicem & 16. Assessores, qui dimidia ex parte essent Jurisperiti, atque ex dimidia Nobiles. O.C. 1495. Art. 1. & quidem ex diversis Nationis Germanicæ Provinciis sumti. præall. Art. I. junct. O.C. de Ao. 1500. Art. 1. v. und ob einer. illud Judicium die Saturni 31. Octobris 1495. Francofurti ad Mœnum institutum fuit, ubi Maximilianus in adibus Braunsfelsianis, inter horam 9. & 10. antemeridianam, in persona, a Judice & VII. Assessoribus tum præsentibus, vigore Ordinationis Cameralis, in dictis Comitibus 7. Aug. proxime præcedentis promulgata, Juramentum sibi præstari curavit, ac confestim in præsentia multorum circumstantium, cum prius per Dominum Vitum a Volkenstein, nominatum a Zollern, seriò & cum admonitione præstiti juramenti mandavisset, ut **Judex nomine suæ Regiæ Majestatis**, Judicio Camerali, vigore præmemorata Ordinationis fideliter præsideret, ipsi in manum Sceptrum tradidit, ac sedile Judicis commisit, jubens ut Judex & Assessores jus dicerent, cunctisque justitiam administrarent, &c. & hujus Imperialis præsentia, clara adhuc vestigia in **Augusto Judicio Imperiali Aulico** occurrunt, licet enim in Camera Imperiali Imperator nunquam præsens sit, sed ejus vices, Judex Camerae gerat, proindeque etiam omnes Literæ & Supplicationes non amplius ad Imperatorem, sed ad hunc ipsum, cum præfatione ipsius Statui propria, v. gr. Hochgebohrner Graff, Röm. Kayserl. Majest. Cammer-Richter &c. dirigantur, hujus tamen contrarium in Judicio Imperiali Aulico obtinet, ibi enim Imperator ipsemet adhuc hodie quasi præsens, & Caput Judicii esse dicitur, juxta Reichs-Hoff-Rath Ordn. de A. 1654. Tit. I. princip. ibi: Unser Kayserlicher Reichs-Hoff-Rath, dessen obristes Haupt und Richter, allein Wir, und ein jeder Röm.

Römischer Kayser ist. & dehinc etiam Supplicationes & omnia producta, ipsius IMPERATORIAE MAIESTATI inscribuntur, cum Præfatione: Allerdurchläuchtigster, Großmächtigster und Unüberwindlichster Römischer Kayser, in Germanien, Hungarn und Böhmen König, Allergnädigster Herr. quoniam in causis etiam gravioribus, ab Excelsissimo Consilio ad Imperatorem votum concipitur, & relatio exhibetur, & ab ipsa Imperatoria Majestate sententia tandem pronunciatur, & si causa maxime ardua sit, Imperatore præsentem solenniter publicatur, prout modum referendi olim usitatum, describunt Uffenbach. *de Excelso Judicio Imp. Aul. Cap. XVII. Sat. 2.* Autor *Breviculi Prax. Imper. Aul. Tit. XIX. §. 3. 4. & 5.* noviter vero approbatum, Capitulatio CAROLINA. *Artic. XVI. versu.* Wo auch im Reichs-Hoff-Rath in wichtigen Justitz-Sachen, ein Votum oder Gutachten abgefasset, und Uns referiret werden solle, wollen Wir Uns solches in Anwesenheit des Reichs-Hoff-Raths Præsidenten, und des Reichs Vice-Canzlers, mit Zuziehung der Re und Correferenten, und anderer Reichs-Hoff-Räth beeder Religionen, insonderheit wann die Sache, Parthenen von beiderseits Religion-Verwandten betrifft, vortragen lassen, mit denenselben darüber berathschlagen, und in keinem andern Rath resolviren. publicationis vero solennia, in Causa Banni ab Imperatore JOSEPHO, gloriosissimæ memoriæ quondam observata, exhibet Lunig *in Theatr. Ceremonial. P. II. Cap. 24. Sect. 30.*

§. IV.

Non sine ratione igitur hic quærere quis posset. *Utrum talia Oracula, ab ipsa Imperatoria Majestate promanantia, instar Decretorum*

ab antiquis Romanorum Imperatoribus conditorum, Legis Universalis vigorem habent, an non? & quidem si consulere velimus antiquiores Juris nostri Interpretes, fundamenta Juris Publici hodierni, ex fontibus Juris Privati, infelici ausu derivare studentes, Quæstio hæc nobis omnino affirmative decidenda erit, verum cum de hujusmodi quæstionibus, statum Reipublicæ Germanicæ respicientibus, non ex Jure Civili Romano, sed aliis longe differentibus Legibus Publicis judicandum sit, prout recte jam suo tempore, Auctor der Donawertischen Information. (quisquis ille tandem sit) *Parte I. pag. 121.* his verbis: *Daß ipsa Reipublicæ Germanicæ forma, nicht aus denen Lateinischen Rechten, oder Bartolo und Baldo, sondern vielmehr aus des Reichs löblichem Herkommen, und dahero rührenden alten Verfassungen, aus der güldenen Bull, Kayserlichen und Königlichen Capitulationen zu nehmen.* censuit, & optimi Imperatores nostri, Potestatem suam extra hæcce pomeria extendi nolint, nos Negativæ subscribere non veremur, Legum enim ferendarum potestatem, quin summi etiam Principes aliquando subditis certo modo communicare possint, & soleant, nullum est dubium, & hoc ab illo tempore, ubi Monarchia Imperatorum Germanicorum, Aristocratia temperari cepit, jam factum esse, nos clarissime docent, Leges Imperii nostri fundamentales, non solum in Legibus plane novis, condendis, sed & in antiquis, ad meliorem Reipublicæ usum applicandis, vel sicubi forte aliqua dubietate vel obscuritate laborare videantur, declarandis, Statuum Imperii consilium atque consensum necessario desiderantes. sic in *Capitulat. Caroli V. Art. 2.* diserte cautum legitur,

gitor, Wir wollen des Heiligen Reichs Ordnung und Gesetz confirmiren, erneuren, und wo Noth, dieselbe mit Raht Unser und des Heiligen Reichs Churfürsten, Fürsten und andern Ständen, bessern. idque in subsequenti Imperatorum Capitulationibus ubique repetitum, juxta Capitul. Ferdin. III. §. 40. Ferdinand. IV. §. 38. Leopoldi. §. 38. ibi. Künfftige Gesetze, so durch Uns mit der Chur und Fürsten, auch anderer Stände des Reichs, Raht und Zuthun aufgerichtet werden. juncta Capitulat. Josephina, *Artic. 2.* ibi: Desgleichen sollen und wollen wir auch, andere des Heiligen Römischen Reichs Ordnungen und Gesetze, ꝛ. confirmiren, erneuern, und dieselbe mit Raht und Consens unser und des heiligen Reichs Chur-Fürsten, Fürsten und anderer Ständen, wie das des Reichs Gelegenheit zu jederzeit erfordern wird, bessern. & moderni AUGUSTISSIMI nostri Capitulatione. *Artic. 2.* ubi verba adhuc magis concludentia. erneuern, und dieselbe mit Consens Chur-Fürsten, Fürsten und Ständen, wie es des Reichs Gelegenheit jederzeit erfordert, bessern, keineswegs aber ohne Churfürsten, Fürsten und Ständen, auf Reichstagen gleichmäßig vorhergehende Bewilligung ändern, vielweniger neue Ordnungen und Gesetze im Reich machen, noch allein die Interpretation der Reichs-Satzungen und Frieden-Schlusses vornehmen, sondern mit gesamter Stände Raht und Vergleichung auf Reichs-Tagen damit verfahren, zuvor aber darinn nichts verfügen, oder ergehen lassen? hinc Recessuum Imperialium Constitutiones plerumque hac Clausula terminantur. Wir Churfürsten, ꝛ. ꝛ. bekennen, daß alle obbeschriebene Puncten mit Unserem guten Wissen, Willen und Raht vorgenommen und geordnet sind. *Rec. Imp. de Anno 1521. & seqq.* Quin imò & *Instrumentum Pacis de Ao. 1648. Art. 8. §. Gaudeant. 2. in Legi-*

gibus ferendis omnium Statuum suffragium & consensum exigit, ut nunc taceamus, ipso etiam Jure Civili Romano, Decreta ab Imperatoribus, causarum controversarum cognitioni non præsentibus, sed ad aliorum Judicum relationem vel suggestionem, publicata, ne quidem tum temporis, Legis vim obtinuisse, prout notanter hanc in rem loquuntur Imperatores in *Leg. 2. Cod. de Legib. ibi. Quæ ex relationibus vel suggestionibus judicantium, vel consultatione in commune, florentissimorum sacri nostri palatii procerum auditorium, introducto negotio statuimus, vel quibuslibet corporibus, aut legatis, aut provincia, vel civitati, vel curia donavimus, nec generalia Jura sint, sed leges faciant his duntaxat negotiis atque personis, pro quibus fuerint promulgata.*

§. V.

Hæc tamen omnia non adeo stricte intellecta volumus, ut non aliquando & solum Imperatorem, in causis ad Judicium suum Aulicum pertinentibus, legem aliquam universalem condere posse, salvis LL. Publicis, statuere valeamus, sicuti enim 1) Privilegiorum ea est natura, ut licet ea, ratione commodi exinde redundantis, ultra subjectum suum non extendantur, ratione removendi impedimenti tamen, ne scilicet privilegiatus in usu privilegii sui turbetur, obligatio est universalis, & Jus commune exinde descendit, prout testatur *Ziegler de Jurib. Majest. Lib. I. Cap. 12. §. 16. Stryk. in not. ad Lauterb. Tit. de Constit. Princip. voce. Jus singulare.* ita & Decreta & Privilegia Cæsarea eodem modo interpretanda erunt, (2) in sententia Banni specialiter hoc deprehendere licet, quod quando Imperator aliquem Banno Imperii afficit, illa etiam insimul Jus aliquod Universale, partim concessivum, partim prohibitivum sub se contineat, alias enim verba illa Banni communis, (ut duriores formulas consulto taceamus) notabilia.

Gebie-

Gebieten darauf von Römisch. Kayserl. Macht, auch Gericht und Rechtswegen hiemit ernstlich und wollen, daß ihr dieselbe, als Unsere und des Reichs offenbare Aechter hinführo ansehen, halten und vermeiden, in Unsern, Ew. Ebden, Andachten und des Reichs, Fürstenthumben, Land und Graffschafften, Herrschafften, Gebiet, Gericht, Schlösser, Stätten, Flecken, Dörffern, Höfen, Häusern, nicht einlassen, aufnehmen, hausen, beherbergen, unterschleiffen, äzen, träncken, enthalten, leyden, gedulten, fürdern / fürschrreiben, durchbringen, schützen, schirmen, oder begleiten, mit Kauffen und Verkauffen, noch sonst in andere Weg keinerley Gemeinschaft mit ihnen haben, noch solches alles und jedes zu thun, den ihrigen und eurigen befehlen / nachsehen oder gestatten, heimlich oder öffentlich, in keinerley Weise noch Wege, oder under was Schein das beschehen möchte, sondern ihre Leib, Haab und Güther, wo Ew. E. And. und ihr, die zu Wasser oder Land erfahren, betreten, und antreffen, angreifen, aufhalten, niederlegen, bekümmern, arrestiren und verhaften. & porro. Wir sehen, meinen und wollen auch, von obbenelt Unserer Kayserlichen Macht, was also gegen ernannter Aechter, Leiber, Haab und Güter fürgenommen und gehandelt würde, daß damit wider Uns, das Heylige Reich, noch jemand anderst mit nichts gefresslet, verhandelt und verwürckt seyn, noch dafür gehalten werden solle, auch die Aechter darwider nicht schützen, schirmen, freyen, helfen, entheben oder fürtragen, einige Gnad, Freyheit, Tröstung, Gelait, Sicherheit, Lands und Burg-Frieden, Bündniß, Vereinigung, Burg und Statt-Recht, so von Uns, Unsern Vorfahren am Reich, Römischen Kaysern und Königen, oder andern Herrschafften und Obrigkeiten, E. E. And. oder Euch, ihnen Aechtern

gemeintlich oder sonderlich gegeben, bestätigt, oder noch gegeben werden möchten, auch keinerlei Gewohnheit, Sa-
hung, Ordnung, Gebrauch und alt Herkommen, noch sonst
etwas anders, wie das Menschen Sinn erdencken möch-
te, das ihnen hierinn zu Hülff kommen sollte oder könnte,
dann wir sie als erklärte Aechter, in diesem allem, auch an-
dern Gnaden und Rechten, als derselben ohnewürdig, aus-
geschlossen, und darinn nicht begriffen haben wollen. nul-
lum plane effectum habitura essent, ni eorum vis atque effi-
cacia ad omnes Imperii subditos universaliter se extenderet.
(3) omnium illustrissimum, non totaliter & privative Ordini-
bus communicatae Potestatis Legislatoriae vestigium, se exerit
in eo, quod Imperatores nostri, Judicio suo Imperiali Aulico,
Ordinationem & Leges, juxta quas Justitia in illo Celsissimo Di-
casterio administrari debeat, praescribere soleant, ita enim,
ut vetera exempla, (de quibus Muller in *R. T. Theatr. Frid.*
R. P. IV. p. 351. & seq. & P. V. p. 548. & VI. p. 21. multisque seqq.
Uffenb. de Jud. Imp. Aul. Cap. II.) taceamus, vel novissima Or-
dinatio ab Imperatore Ferdinando III. Anno C. 1654. in Comi-
tiis Ratisponensibus publicata, clarissime demonstrat, Impe-
ratorem, ceu fontem omnis Jurisdictionis, hoc sibi reservasse,
adque Jure meritoque, cum quicquid Statibus non aperte con-
cessum, illud Imperatoriae Majestati reservatum censi de-
beat, neque nos fugit, quod non solum jam tum temporis Sta-
tus ejusdem communicationem petierint, & quia haec Ord-
inatio, ipsis inconsultis condita fuisset, illi Legis vigorem tri-
buere noluerint, prout haec late exequitur & monita Statuum
recenset, Author der Grundfeste des Heil. Römisch. Reichs
P. III. Cap. V. §. Es hat zwar. sed & quod Status in primis Ev-
angelici, Gravamina sua contra eandem exhibuerint Impera-
tori, d. d. Ratisbona 8. & 16. May. 1654. quae habentur apud
Buc.

Burgold. *ad Instrum. Pac. P. II. Disc. 20. pag. 218. & seqq.* Idem denique iidem in monitis ad Capitulationem, Electori Moguntino, *Art. 1658. & 1664.* exhibitis, repetierint, interim tamen his non obstantibus Imperator Ferdinandus ipsemet, suo Juri firmiter inhaesit, & Statibus, Responsi loco, daß darinnen dasjenige in Acht genommen worden, was derentwegen so wohl bey dem Frieden-Schluß, als dem zu Francffurt vor gewesenen Deputations-Tag erinnert, sonderlich aber daß dieselbe nicht allein auf die jetzige und künfftige Cammer-Gerichts-Ordnung, Reichs-Constitutiones und allgemeinen Friedensschluß, sondern auch dasjenige, was auf selbigem Reichs-Tag noch darzu verabschiedet werden möchte, zu beobachten, eingerichtet worden. solum reposuit, Electores vero ex post facto, in subsecuta Capitulatione Leopoldina *Artic. 41.* nomine omnium Statuum illam agnoverunt, & receperunt, eique & Capitulationi Josephinae *Artic. 40.* hæc verba: Wir wollen auch die neuangesezte, und von Unsern Vorfahren Glorwürdigsten Angedenckens approbirte Reichs-Hof-Raths Ordnung (es seye dann daß bey dem Reichs-Tag ein anders verordnet werde) fest halten lassen, inseri curaverunt, quod & in Capitulatione CAROLINA. *Art. XLV. §.* wir wollen. ibi. Und darinn über die bereits aufgerichtete und verbesserte, oder noch aufrichtende und verbesserende Cammer-Gerichts, Reichs-Hof-Raths und Executions-Ordnung fest halten. disertis verbis repetitum legitur, & licet in modo dicto Articulo, ejusque verbis finalibus caveatur. Auch sollen und wollen wir, gleich nach angetretener Unserer Regierung, per Decretum von dem Reich ein Gutachten, wegen zu verbesserender Unserer Reichs-Hof-Raths-Ordnung ersfordern, und so fort dieselbe zu ihrem Stand bringen lassen. hæc tamen ipsissima verba satis evincunt, Imperatorem

in quasi possessione Juris ordinandi Judicium Aulicum constitutum esse, quod & Status, in Projecto Perpetuæ Capitulationis. *Art. XVI.* & denique in subsequentibus Articulis utriusque tam Perpetuæ quam Carolinæ, *XVII.* ibi. Damit nach der Reichs-Hoff-Raths Ordnung. & *XXIV.* ibi. Was dtsfalls in der Reichs-Hoff-Raths Ordnung versehen. haud obscure denuo agnoverunt, & hinc etiam Imperatoria moderna Majestas, novam Ordinationem, sub Titulo. Verbesserte Reichs-Hoff-Raths Ordnung. ut sonant verba Proœmii, von Kaiserlichen Allerhöchsten Ober-Richterlichen Amte und Vollkommenheit wegen. die 14. Jan. 1714. denuo publicavit, quam videre licet apud Fabr. Staats-Cantzley. *Tom. 24. p. 781. & seqq.*

§. VI.

Succedat hisce alia nunc Quæstio. *Utrum* scilicet, ea quæ de Decretis Imperatorum Jure Romano cauta sunt, Sententiis Superiorum Judiciorum, & maxime omnium, Cameræ Imperialis, & Judicii Imperialis Aulici Præjudiciis, non possint accommodari? ubi rursus affirmativam a magni nominis Doctoribus defendi videmus, apud Afflict. *Decis. 190. in f. & Decis. 169. in f.* Vincent. de Franchis *Decis. 81. n. 2.* Camill. Borell. *Tom. II. Decis. Tit. 130. num. 363.* Ulmm. *ad Process. pag. m. 788.* post Reinking, Finckelthuf. & Confil. Jurid. Argent. a se allegat. Malcomes. *in Comment. ad Vvesenb. Tit. de Constitut. Princip. num. fin.* idque ex ea potissimum ratione, in Summis Imperii Judiciis verum esse reputatur, quia Camera Assessoribus (quibus Judicium Imperiale Aulicum

licum in hoc passu æquiparandum) *in Rec. Imp. de Ao. 1654. §.*
 So viel aber. 138. diserte injunctum, ne a præjudicatis prio-
 ribus discedant, & si forte contraria quædam occurrant, ut
 de certo Jure in posterum conveniant, daß sie förderlichst in
 pleno sich eines gewissen vereinbaren. adeoque data faculta-
 te, certum quid, quod postmodum in pronunciando sequi
 debeant, conventionem statuendi, etiam insimul facultas Jus
 condendi, vel tacite concessa esse, præsumi debeat. Verum
 licet insignis sit horum Excellentissimorum Judiciorum Au-
 thoritas, ab eorumque incolumitate atque vigore, tot milli-
 um, de summa rerum suarum periclitantium, quin imo toti-
 us Reipublicæ nostræ salus atque conservatio dependeat,
 cum sine justitia ejusque administratione, vel maxima Re-
 gna nihil aliud sint, quam magna latrocinia, Potestatem ta-
 men Legislatariam, illis in Imperio R. Germanico tribuere non
 audemus, sed hic potius, ex mente Dni Strykii *in ll. M. Digest. ad*
Tit. de Constitut. Princip. §. 2. distinguendum esse censemus, in-
 ter ea, quæ ad ordinem processus pertinent, & quæ ipsarum
 causarum decisionem spectant, quando enim Imperator hæc
 Augusta Judicia constituit, non liberum causas decidendi ar-
 bitrium ipsis indulgit, sed Jura Imperii communia, Consue-
 tudines & Provinciarum Statuta, ipsis pro regula, quam se-
 querentur proposuit, quod ex Juramento Assessorum Came-
 ræ, & Consiliariorum Judicii Aulici, quorum illi, *dem Cam-*
mer Bericht getreulich und mit Fleiß obzuseyn, und nach
des Reichs Gemeinen Rechten, Abschieden, dem Religion
und Prophan-Frieden, redlichen, ehrbarn und Ländischen
Ordnungen, Statuten und Gewohnheiten der Fürstenthü-
men, Herrschafften und Gerichten. hi vero, zu folg denen
 jetzigen und künftigen, des Heiligen Reichs Constitutionen
 und Satzungen, neben denen Gemeinen beschriebenen Re-
 ten/

ten, Kayserl. Wahl=Capitulationen, Reichs=Hoff=Raths Ordnung und jüngstem Frieden=Schluß, wie auch jedes Stands, Lands, Orts und Gerichts guten Ordnungen und Gewohnheiten zu richten, mit nichten aber denenselben einigerley eigensinnige Meynung fürzuziehen, jubentur, in *Ordinat. Cameral. Part. I. Tit. 57. Reichs=Hoff=Raths Ordn. Tit. I. §. 15. Tit. V. §. 8. & Tit. VIII. §. fin.* quam clarissime patescit, prout & pariter S. R. I. Electores hoc fine in suo Memoriali, super negotio Emendationis modo dictæ Ordinationis, Imperatoriæ Majestati, Francofurti 5. Octobr. 1711. exhibito, in Puncto Communi VII. speciatim petierunt, daß der Reichs Hoff=Rath, in denen Sachen so allda ventiliret werden, nicht arbitrarie, sondern nach der Reichs=Hoff=Raths Ordnung, Reichs=Abschieden, in specie dem de Anno 1654. und wo solche cessiren, nach denen Gemeinen Rechten verfahren, und an dieselbe præcise gebunden seyn solle. apud Fabrum in *Europaisch. Staats=Cantzlen Tom. 24. p. 769.* proindeque illis a Jure recepto, in pronunciando discedendi, non major facultas competit, quam cuilibet alii Judici, Legum ministro, non arbitro. Quod si vero supra enumeratis Juribus Imperii receptis, casus aliquis perspicue decifus non sit, & hæc Excelsa Judicia certam aliquam sententiam receperint, ne sic quidem sententia talis, Juris scripti auctoritatem habebit, cum nec contrarii, nec novi Juris condendi facultatem habeant, orietur tamen exinde, si Imperatoris & Statuum consensus tacitus accesserit, in casibus plane similibus, consuetudo, & hac ratione vim juris consequetur, modo pluribus vicibus constanter ita observatum & judicatum, neque unquam contrarium practicum fuerit; jungatur hisce effectum Vulteji in *Cons. Marpurg. Vol. 1. Cons. 34. num. 53.* quando de Camera Præjudiciis ita sentit: *Præjudicia Cameralia, quæ a Galio,*

Gailio, Mynfingero, & aliis allegantur, non tam facile trahenda sunt ad exemplum, praesertim in controversiis perplexis, & multiplicem distinctionem habentibus, neque rarum est, ut ipsi Domini Assessores Camerae Imperialis a Praejudiciis suis recedant, cujus exempla ex observationibus allegari possent, nisi quotidiana doceret experientia.

§. VII.

Quod si vero tales sententiae vel Praejudicia spectent solummodo illa, quae ad instruendum & dirigendum Processum pertinent, quaeve nomine **Communium Decretorum** veniunt, tunc omnino dubitandum non est, eas Juris vigorem inter personas coram isto judicio litigantes, vel litigantibus assistentes, obtinere, hoc enim tam expressa quam tacita Imperatoris atque Ordinum voluntate, supremis hisce Judiciis concessum esse, vel ex eo dicendum est, quod in Recessu Imp. de Ao. 1654. §. auf den unverhofften Fall 14. Cammer-Richtern, Präsidenten und Assessores, einen gewissen modum &c. durch gemeinen Bescheid zu publiciren und einzuführen, und bis auf künftiger Visitatoren, und darauf einer allgemeinen Reichs-Versammlung erfolgende Ratification oder Aenderung darob zu halten, hiemit und in krafft dieses anbefohlen: und Gewalt aufgetragen worden / & quod ille qui alicui committit exercitium Jurisdictionis, ex ipsa ratione naturali insimul praesumatur, omnia illa concedere voluisse, sine quibus Jurisdictio commode exerceri non potest, effato J.Cti in L. fin. ff. de Off. ejus cui mand. est Jurisd. & L. 2. ff. de Jurisd. ex quo etiam factum, ut tot Communia Decreta Cameralia, in unum Volumen redacta, conspiciantur apud Blum in Tr. cui titulus **Kaiserliche Cammer Gerichts Gemeine Bescheid.** & non minus Communia Decreta

creta Judicii Imperialis Aulici inveniantur, apud Uffenbach in *Mantissa*, nec non apud Lunig. *Deutschen Reichs-Archiv Part. General. Continuat. II. Fasciculo IX.* ubi plura alia, ab Uffenbachio non recensita, & Praxeos Imperialis studioso scitu quam maxime digna & necessaria.

§. VIII.

De sententiis latis in summis Principum Imperii Tribunalibus, quin idem dicendum sit, nullum est dubium, quamvis enim & hic Principis nomine ferantur sententiæ, adeo ut sententia Tribunalis, censeatur sententia Principis. teste Mevio *Decis. Parte I. Decis. 250. num. 10.* non tamen Jus facient, aut legis auctoritatem habebunt, cum tribunalibus ex Jure constituto judicandi, non vero Jus novum introducendi, facultas concessa: quin imo in multis Germaniæ nostræ Dicasteriis præjudicia allegare, Advocatis interdictum sit, nisi tales res perpetuo similiter judicatæ tandem vim legis obtinuerint. *arg. L. 38. ff. de Legib. Mev. P. V. Decis. 283.* Quodsi autem ipse Princeps consulto ferat sententiam, illam adhuc hodie omnino vim legis obtinere, nisi ex circumstantiis de contraria Principis voluntate constet, opinatur quidem B. quondam Præceptor noster, Illustr. Stryk in *U. M. Lib. I. Tit. IV. §. IV.* verum an generaliter hoc ita asserendum sit, salva optimo Viro & dum viveret Patronorum maximo, debita pietate & reverentia, valde ambigimus, quin imo ita generaliter statuere velle, justitiæ & libertati Germanicæ exitiale credimus, non enim præsumendum est, Imperatores nostros, Ordinibus suis plus Juris Nomothetici voluisse concedere, vel Ordines unquam sibi potuisse arrogare, quam Imperatores ipsi retinuerint, sicuti itaque in superioribus solidissime demonstratum, Imperatores regulariter, insciis Statibus novarum legum ferendarum potestatem non habere, & per consequens Decreta ab ipsis

ipsis Imperatoribus profecta, Legum vicem hodie amplius non obtinere, ita sane omnino dicendum videtur, idem etiam circa Principes & Status Imperii in omnibus causis, Jurisdictioni Imperatoriae subiectis, & ad Summa Imperii Tribunalia alias pertinentibus, locum habere debere, eosque sicuti citra Statuum suorum Provincialium concursum, Leges ferre, ita etiam suis Decretis, hoc in casu pro lubitu, legum auctoritatem commodare non posse, nulla enim adest sana ratio, cur Principes & Status Imperii in ordine ad suos Status Provinciales, melioris conditionis esse debeant, ipso Imperatore, a quo tamen ceu fonte & primæva origine, omne eorum Jus Nomotheticum primitus descendit, Eyben in Tr. **Ein jeder Herr ist Kayser in seinem Land.** Cap. 9. Ludolph. Hugo de Statu Region. German. Cap. II. §. 9. & 10. Illustris Baro de Seckendorff im Deutschen Fürsten-Staat. Part. II. cap. 2. sub initium. pag. m. 59. ibi. daß eine Deutsche Fürstliche Hoheit nicht gar absolut seye, sondern auf Kayserliche Majestät und das heilige Reich ihren unterthänigen Respect habe. *juncta* pag. 60. *ibid.* nulla denique adest ratio differentiae, cur Statibus Provincialibus hic denegare debeamus ea, quæ Status Imperii sibi in ordine ad Imperatorem suum vindicant, quod si enim teste Ludolpho Hugone, consiliario quondam Brunsvicensi intimo, & rerum Imperii peritissimo, Ordinibus Imperii, Ordines Provinciales respondere, vel solum nomen indicat, de Statu Region. Germ. Cap. IV. §. 12. & vel ipso Dno Strykio in Diss. de Statib. Provinc. Cap. 4. fatente, sicuti in Imperio Romano Germanico de negotiis maximi momenti, non nisi plenis Comitibus statui potest, per Artic. 8. §. Gaudeant. Instr. Pac. IV. Ottomem de Jure Publ. C. 13. Eitel Friederich von Herden in der Grundfeste des H. R. Reichs P. III. C. 1. ita & boni Principes, licet vi Superioritatis Territorialis potestatem Legislatariam

S

habeant

habeant, eam tamen non nisi in Conventibus Provincialibus, ubi Ordinum Provincialium, utpote in rebus & moribus patriæ versatissimorum, suffragium requirunt, exercere solent, & quemadmodum Imperii leges, ab Imperatore non nisi cum Ordinum Imperii consensu, feruntur, *d. Art. 8. §. Gaudeant. I. P. VV.* sic etiam Provinciales ex consilio & assensu Statuum ferendas esse, præter jam supra alleg. item Dn. a Sekendorff im **Teutschen Fürsten-Staat P. II. c. 8. §. 1. Mey. Part. II. Decis. 74. n. 4. & 5.** tot Jura denique Statutaria cum consensu Ordinum lata, & in Germania nostra notissima, satis evincunt, atque speciatim in Ducatu Wurtembergico & Principatu Tyrolensi Pactis ordinatum esse, ut non nisi cum consilio & cooperatione Statuum, **mit Einrahten und Zuthun einer gesamten Landschafft** Statuta condantur, ea quæ extant apud Myler. *supra c. l.* testantur, & simile quid de Marchia Brandenburgensi in Recess. Prov. *de Ao. 1653. §. 24.* & de nostra Holsatia, Ordin. Prov. Holsat. *in Proæm.* reperire licet, ita & nullum est dubium, quod talia solitaria Principum Decreta, legis vigorem inter partes litigantes, vel alias similem plane causam foventes, illis contradicentibus eo minus sibi arrogare possint, ac alias sequeretur, quod in illis casibus, ubi ipsemet Princeps pro bene placito suo Jus dixit, & auctoritatem suam inter litigantes, per Decretum interposuit, ac pro ratione nudam suam voluntatem stare voluit, tali sententia gravatis, omne omnino ad Imperatoriam Majestatem præclusum sit refugium, quod tamen veritati Juris & legibus nostris publicis, adeo contrarium est, ut potius ab ipsis Electoribus, privilegio de non appellando etiam illimitato munitis, ex capite protractæ, denegatæ vel nulliter administratæ Justitiæ, ad Imperatorem pateat recursus, juxta clara verba Ordin. Camer. *P. II. Tit. 26. §. 1.* Auream Bullam. *Tit. XI. §. 4.* ibique Linnaum, Arumæum & alios. Reinking. *de Reg. Sec. & Eccl.*

Eccl. Lib. I. Class. IV. Cap. 7. Schweder. in J. P. Cap. XI. §. 1. Blum. in Process. Camer. Tit. 46. §. 3. quin imo universaliter concludendo, nemini Statuum liceat, in suo territorio Statuta, Juri supremæ Jurisdictionis vel provocationis derogantia condere, prout omnes cordati ac saniores Patriæ nostræ Jcti atque Politici communi ore fatentur, testibus post Ordinat. Cameral. Parte II. Tit. 28. §. 2. ubi sequentia notatu dignissima. Und diervail bishero etliche Stände ihre Unterthanen mit Eyd und Pflicht dahin gezwungen, von ihren Urtheilen nicht zu appelliren, und so die Parthien darüber appellirt, dieselbe als meyneidig zu straffen unterstanden, welches aber nicht allein dem Rechten zuwider, sondern auch dem Kayserlichen Cammer = Gericht, und desselben Jurisdiction zum höchsten abbrüchig, so wollen ordnen und setzen wir, daß hinführo keiner gezwungen werden soll, sich des appellirens zu enthalten, oder von gethaner Appellation abzustehen, und so solches beschehe, daß alsdann solche Verpflichtung ohnbündig seyn, und daß die Parthien so sich beschweret finden, zu appelliren, und ihre Appellation zu prosequiren, nichts desto weniger, ohne einige Verletzung ihrer Ehren, Zug und Macht haben sollen, &c. *Gail. Pract. Obs. Lib. I. Observ. 135. n. 12. Mynsing. I. Observat. 14. Hugo de Statu Reg. German. Cap. 3. §. 19. Vitriar. J. P. Lib. III. Tit. 17. §. 30. ut adeo nulli dubitemus, quin boni Principes haud ægre laturo sint, unum vel alterum litigantium, non obstante Principali Decreto, causam suam omnium superioris Judicis cognitioni velle committere, quod si enim & illi, qui Jure plane Monarchico Imperii nostri habenas olim tenuerunt, licet legibus soluti fuerint, legibus tamen se vivere velle, palam professi sunt, §. f. I. quib. mod. test. inf. cur non & illi, legibus se subicere non erubescant, qui legibus se ligatos esse, & omnem suam Juris-*

ditionem ab Imperatore & Imperio primam originem trahere, in omnibus suis actibus, & publicis Feudorum suorum recognitionibus lubentes agnoscunt, quibus denique Imperatoria Majestas potestatem suæ analogam non aliter, quam sub solennissima superioritatis suæ reservatione, conferre voluisse præsumitur, prout pluribus firmant Reinking. *de R. S. & E. Lib. I. Cl. 4. Cap. 19. §. 25. ibique alleg.*

SECTIO XII.

Usum Practicum nostri Decreti quoad Subjectum examinans.

§. I.

Hiscæ igitur brevibus præmissis, nobis ad ipsam materiæ nostræ tractationem propius accedentibus, nunc sub examen vocandum erit, Subjectum nostri Decreti, tam activum, uti vocant, quam passivum, & circa id demonstrandum, quod sicuti de Jure Romano beneficium nostri Decreti competit debitoribus omnino omnibus, contra quoscunque suos creditores violentos, ita & hæc in Foro Romano Germanico adhuc in viridi usu sint ac observantia, & quidem si primo statim intuitu oculis nostris subjiciamus, quæ Sectione *III. §. 3.* & Sectione *IV. §. 2. de Fœminis* diximus, ex usu utique Fori nostri Germanici cuilibet constabit, fœminas non minus ac masculos, injuriæ recipiendæ, & quidem eo magis capaces esse, ac infirmitas sexus eas violentorum hominum injuriis quam maxime exponere, legumque contemtores, ob facilitatem executionis, eo magis ad delinquendum invitare solet. Utrum vero in puncto inferendæ & committendæ violentiæ, adhuc hodie, pari cum masculis passu ambulare debeant, dubitari quidem

quidem posset ex eo, quod quam frequentissime in Legibus Germanicis, mitioribus eas poenis præ masculis affici videamus, prout v. gr. in crimine læsæ Majestatis, ex Aur. Bull. *Cap. 24.* ibi. Denn das Urtheil soll denenselben etwas milder seyn, als zu denen wir das Vertrauen haben, daß sie wegen Blödigkeit ihres Geschlechts, nichts fürnehmen oder unterstehen werden. in crimine adulterii. ex *Nov. 134. cap. 10.* junct. *Ordinat. Crimin. Car. V. Artic. 120.* ibi. Derselbe Ehebrecher samt der Ehebrecherin, sollen nach sage unserer Vorfahren und unserer Kayserlichen Rechten gestrafft werden. in delicto furti. ex *Ordinat. Crimin. Artic. 159.* evidentissime patet, & per consequens idem etiam in nostro casu dicendum videatur. Verum cum hæc omnia per modum exceptionis a regula ita sint disposita, alias vero in aliis delictis, eadem poena maneat foeminas quæ masculos, prout de crimine incendii, *Ordinat. Crim. Artic. 125.* & de crimine violatæ pacis publicæ & diffidationis. *Gail. de Pace Publ. Lib. I. Cap. I. num. 35.* *Carpzov. de Jurib. Fæmin. Singul. Decad. X. Posit. 3.* de crimine raptus. *Goeddaus ad L. 1. n. 53. & seqq. ff. de Verb. Signif.* & alii quos laudat *Riemer Quaest. Illustr. Dec. Ult. Q. 7.* tradunt, præter hæc denique, regula Juris nostri generalis sit atque perpetua, quod ubi singulare non est constitutum, par utriusque sexus debeat esse conditio, *L. 2. §. 1. Cod. de his qui ven. etat. L. 4. Cod. de Lib. præterit.* rectissime statuerunt *Dni Scabini Jenenses*, in causa quadam *Altenburgensi Ao. 1629. die 8. Septembris* ab ipsis decisa, *C. H. V. C. Wittwe* aber, hat sich, wegen eigenthätlicher Bezahlung und wider Verbott innenbehaltener Güter, nach der Schärffe der Rechte, an ihrer Schuldforderung verlustiget gemacht, *B. R. W.* apud supra laudatum *Finckelthuf. Observat. 24. num. 7.*

§. II.

Quod si autem pedem ulterius proferre velimus, occasione Sectionis III. §. 2. & 4. nec non Sectionis IV. §. 5. se offerunt alia Quæstiones & Observationes Practicæ, quarum prima extendit, Utrum dispositio nostri Decreti locum etiam habere possit, in *Principibus & Satibus Imperii Vim patientibus vel inferentibus*. Et nulli dubitamus, quæstionem hanc non solum tunc, quando uterque tam agens quam patiens, Imperio immediate subjectus est, sed & quando vim patiens inferioris est conditionis, Affirmative decidendam esse, quantum enim ad Principes & Status Immediatos, inter se litigantes attinet, ibi extra omnem controversiam positum est, eos Jure Civili Romano indistincte teneri, & juxta ejusdem regulas judicari debere, licet enim negari nequeat, quod si cum privato, alicui negotium intercedat, & causæ decisio a judice exigatur, tunc non primam, sed ultimam demum inquisitionem esse, quid Jure Civili de hac causa cautum sit, contrarium tamen, si inter duos Principes, controversia oriatur, attendi, & solum Jus Civile, ceu commune Imperii, locum fortiri debere, rationi consentaneum est, uti enim inter diversos terrarum dominos, qui eodem reipublicæ nexu non constringuntur, sed unusquisque suis subditis absoluto Jure præest, ex Naturæ & Gentium Jure, utpote omnibus communi, dissidia componenda veniunt, ita inter illos, qui ejusdem reipublicæ membra se profitentur, non ex eo quod cuique in suo territorio justum est, sed quod ab omnibus in Imperio pro jure receptum, causæ componendæ erunt, & quod si denique privatus aliquis, contra Principem vim inferentem Jure experiri velit, quin iisdem Juris nostri Remediis uti queat & debeat, nullum nobis relinquit du-

dubium, notabile illud quod jam supra Sectione X. §. 2. allatum fuit præjudicium, ubi Serenissimus Elector Brandeburgicus, Conditione ex hoc Decreto, a quodam suorum subditorum conventus, & in pœnam amissionis crediti condemnatus legitur. Optime omnium hæc omnia, suo more iterum expressit, supra laudatus Hugo d. Tr. Cap. VI. §. 4. quando hanc in rem sequentibus huc apprime facientibus, loquitur. *Quamvis Principes Imperii respectu suorum subditorum, publicam personam sustineant, respectu tamen Imperatoris & totius Imperii, unde Regalis dignitas, quam possident, dependet, pro privatis habendi, ut in simili Civitates, respectu Romæ, omnes censentur loco privatorum. Quoniam igitur Civitates & Principes, certa quadam ratione, privati sunt, necessario sequitur, jura etiam privatorum eadem ratione eis accommodanda esse.* Manifestius autem id adhuc erit, si finem consideremus, cujus gratia singulares civitates in Imperium, tanquam superiorem quandam civitatem, jungantur, inter ea enim, quæ ad finem societatis civilis pertinent, vel præcipuum locum habet judiciorum constitutio, quo privati controversias non armis, sed in judicio actionibus disceptent, ut docet Aristoteles Lib. I. Politic. Cap. II. in fine.

§. III.

Succedit huic alia Juris Publici Quæstio. *Utrum nempe hæc quæ hætenus dicta, non solum in Secularibus, sed & Ecclesiasticis Statibus locum habeant?* Ubi primo intuitu quidem dicendum videtur, Clericos nec active nec passive hujus Decreti Subjectum constituere posse, tamen, si active eos considerare velimus, ex eo, quod Condictio ex nostro Decreto resultans, licet civilis sit,

fit, ad meram tamen vindictam tendat, clericis vero negotiis secularibus se immiscere, contentiones denique vel lites & rixas amare, omnino interdictum sit, juxta decisionem Concilii Moguntini in *Cap. I. X. Ne clerici vel Monachi secularibus negotiis se immisceant.* & servos Domini litigare non oporteat, juxta effatum Fabiani Papæ ad Episcopos Orientales. *Caus. II. Quest. VII. Cap. 6.* sed potius Sacerdotes & reliquos Clericos ab accusatione Laicorum exclusos esse conveniat. *idem ibid. tum* si passive eos considerare velimus, non solum *ex eo*, quod Clerici Laicorum Jurisdictioni & Principibus secularibus (sive de Jure sive de facto nunc non inquirimus) omnino non subjaceant, sed solum coram Judice suo Ecclesiastico conveniri debeant, prout non solum infinitis Juris Canonici Textibus & auctoritatibus, hoc propugnat Cardin. Tuschus *Prætic. Conclus. 385. per tot.* juncto Blum. *Process. Cameral. Tit. 28. §. 114. in fine.* sed id ipsum etiam speciali quadam Sanctione confirmavit Imperator Germanus, Fridericus II. in Authentica, *Statuimus. post. L. 33. C. de Episc. & Cleric.* ubi graviter ita edixit. *Statuimus, ut nullus Ecclesiasticam personam in criminali questione vel civili, trahere ad judicium seculare præsumat, contra Constitutiones Imperiales & Canonicas Sanctiones. Quod si Actor fecerit Jure suo cadat, judicatum non teneat, & judex ex tunc potestate judicandi privetur. sed & ex eo*, quod Personæ Ecclesiasticæ, Magistratum ordinarium contemnere, sibi ipsis Jus dicere, & eo fine ad arma atque prælia prosilire velle, non præsumantur, argumento eorum quæ hanc in rem tradit, ipse Imperator Carolus V. in sæpe allegata Constit. de Pace Publica. *Ao. 1548. lata. Tit. XXII. ibi. Ob auch geistl. Personen, des Wir uns je nicht versehen etc.* Verum re curatius perpenſa, Affirmativa in Imperio nostro R. G. extra omnem controversiam erit ponenda, postquam enim Archiepiscopi, Episcopi & alii Germaniæ nostræ sa-

cro-

crorum Præsules Immediati, jam tempore Ottonis Magni, testibus (ut alios consulto taceamus) hanc in rem longo ordine adductis a Munchmajero *in Jure Publ. novo Catholico. Lib. I. Cap. XI.* etiam cum displicentia multorum tum temporis fidelium, Regalia primitus occuparunt, eaque subsequenter Imperatorum temporibus indies magis magisque sua fecerunt, & temporalem potestatem sibi Jure quasi Dominico vindicarunt, factum omnino est, ut insimul duas subinde personas repræsentare, & spiritualia Jure Ministerii, temporalia vero Jure territorii usurpare inceperint, & ex illo tempore omnes Ecclesiastici Immediati, vigore cum primis Concordatorum Frederici III. cum Pontifice Nicolao V. *1. April. 1447.* initorum, apud Goldast. *Constitut. Imperial. Tom. I. pag. 408. & seqq.* existentium, in ecclesiasticis coram Curia Romana, in temporalibus vero forum suum ordinarium in Aula & Camera Imperiali adeo fortiti sint, ut & in causis fractæ Pacis, & per consequens etiam nostri Decreti, cum Constitutionibus Pacis Publicæ, maximam affinitatem habentis, tam active quam passive, ibi eos Jure experiri debere, nullum omnino relinquant dubium, & Leges Imperii nostri Publicæ, & exempla infinita hinc inde occurrentia, ita enim omnes Constitutiones Imperiales, & vel maxime de Pace Publica atque judiciorum ordine servando disponentes, communiter hac verborum formula. Wir N. N. entbieten allen und jeden, Unsern und des Reichs/Chur-Fürsten, Fürsten, Geistlichen und Weltlichen, Prælaten, Grafen &c. non solum conceptæ leguntur, sed & Principes Ecclesiasticos, dictis Constitutionibus tam active, quam passive, nominatim subjectos esse, produnt vel sola verba. Des Kayserl. Landfrieden *de Ao. 1548. Tit. XIV.* ibi. Und ob jemand von Churfürsten, Fürsten, Prælaten/ Grafen, Herrn, Ritterschafft, Stätt oder andern, wes Würden oder Wesen

T

Der

der wäre, Geistlich oder Weltlich, oder die ihren, wider diesen Landfrieden angegriffen, heimlich hinweg geführt, gefänglich enthalten, andern verkauft, übergeben, seine Schloß, Stadt und Häuser heimlich abgestiegen, mit ohnrechtmäßigen, fürsätzlichen Todtschlagen, Mord, Brand, oder NB. in andere Weg, an seinem Leib und Güter, wider Recht und Unsern Landfrieden beschädiget und vergewaltiget würde, in was Weiß dis beschehe ꝛ. & Ordinat. Cameral. P. II. Tit. IX. §. 5. Tit. X. §. 1. & *passim alibi*. Subjectum nostri Decreti activum: nec non supra laudata Constitutio Pacis Publicæ de Ao. 1548. Tit. II. ibi. Wir befehlen auch allen und jeden Churfürsten, Fürsten, Geistlichen und Weltlichen, Prælaten, ꝛ. ernstlich gebietend, bey den Pflichten, Eyden und Gehorsam, die sie Uns und dem Reich gethan haben, und zuthun schuldig seyn, und darzu einer Poen, nemlich 2000 Marck seines Goldes ꝛ. Juncto Tit. XXII. ibi. Ob auch geistl. Personen, des wir Uns je nicht versehen, wider diesen Unsern Frieden und Gebot handeln würden, so sollen die Prælaten, die ohne Mittel ordentlichen Gerichtszwang gegen ihnen haben, sie auf Ansuchen der Beschädigten, ohngefäumt daran halten, Kehrung und Wandel der Schäden zu thun, und ob dieselbe säumig, und die Thäter nicht gestrafft würden, so setzen Wir sie. (h. e. illos Prælatos Jurisdictionem Ordinariam habentes.) wie auch die Thäter, hiemit auß Unser und des Reichs Gnad und Schirm, ꝛ. Subjectum ejusdem passivum, sole meridiano clarius ob oculos ponentia, quod uti omni dubio caret, & in eo solum (non quidem de Jure stricto, sed ex aliqua erga sacrum ordinem ab antiquo jam, insita Imperatoribus nostris reverentia,) aliquam inter Laicos & Clericos differentiam admittit, quod hi quidem ut illi, Bahno Imperiali affici, non tamen omnium injuriis & violentis manibus libere

re exponi, sed solum bonis, Juribus atque dignitatibus, ab Imperio in eos collatis, privari soleant; Daß, juxta consuetam formulam a Dn. Stryk. in *U. M. ff. Tit. ad L. Jul. de Vi Publ. & Priv.* relatam, die geistliche, allein ihrer weltlichen, von Kayserlicher Majestät und dem Reich gebabten Lehen, Regalien, Privilegien und Gerechtigkeiten privirt, der weltlichen unglückseliger Leib aber, nebst solcher Privation, jedermänniglich frey gelassen werden, dergestalt daß zwar an den Geistlichen sich niemand vergreifen solle, an dem Weltlichen aber, jeder ohne Straffe fresseln könne. ita & quoad exempla activa videri merentur ea, quæ habet Gail. de *Pac. Publ. Lib. I. Cap. 8. num. 12. ibi. Status Imperii Ecclesiastici in causis fractæ pacis, active & passive recte agunt & conveniuntur, prout ante meum Assessoratum decreti sunt processus super fracta pace, Reverendisssimis Episcopis Bambergensi & Herbipolensi, tanquam Principibus Imperii, contra Marchionem Albertum Brandenburgensem, qui ad eorum Instantiam, ob violatam Pacem Publicam Ao. 1553. in Camera Imperiali in Bannum Imperii declaratus fuit, & postea meo tempore processus super fracta pace decreti sunt Abbati in Elchingen, tanquam Prælato Imperii, contra Memmingen & Conss. Barthius Sentent. Cameral. P. III. pag. 304. Lit. H. & passim, quoad passiva autem, testem omni exceptione majorem exhibet Abbas Fuldensis, in Camera Imperiali, Ao. 1657. demum, a quodam suorum Vasallorum, ex *Lege 7. C. Unde Vi.* ad videndum se privari Jure suo, conventus. apud Blum. in *supra all. Supplicat. Cameral. Tit. 18. n. 31. ibi. Wir:* fügen dem Ehrwürdigen des H. R. Reichs Fürsten, und der Röm. Kayserin Erb-Cantzler. Abten des Stiffts Fulda. u. quibus si quis Clericorum, etiam Banno Imperiali feritorum, exempla adjungere gestiät, præter recentiora jam supra indigitata, vel unicum Johannis Episcopi Hildesensis, ipsiusque*

Capituli ab Imperatore Carolo V. ob privatam Jurisdicendi potestatem, sibi arrogatam, & Pacem Publicam fractam, hac poena mulctati, illis quæ hætenus dicta sunt, adeo insignem lucem foenerari poterit, ut etiam ex eo insimul clare pateſcat, Imperatores nostros, aliquando etiam atrocitatem Sententiæ suæ, ad Clericorum personas usque extendere, non fuisse veritos, ita enim ibidem conceptis verbis statuit, Gloriosissimus quondam Imperator Carolus V. edicens, Und gebieten darauf von derselben Unserer Kayserlichen Macht, Krafft dieses Euch allen, und Euer jedem insonderheit, mit diesem Brieff, und wollen, daß ihr dem genannten Bischoff von Hildesheim, und Herzog Heinrich dem Eltern, alß Er sich nennet, deß gleichen NB. dem Capitul, der Ritterschafft, Landschafft ꝛc. und andern, so ihnen darinnen anhängig seyn und bleiben, und allen ihren Unterthanen, Helffern, Enthalttern und Fürschiebern, weder heimlich noch öffentlich, keinerley Hülff, Raht noch Beystand beweiset, die auch in Unsern und des Reichs, oder in Euern Fürstenthumen, Land, Herrschafftten, Schlössern, Städten, Märckten, Dörffern, Gerichten und Gebieten, nicht hauset, hofet, äzet, träncket/ fürschiebet, noch enthaltet, sondern NB. ihr Leib, Haab und Güter, wo ihr die ankomet und betreten möget, angreiffet, fahet, hinführet/ und mit ihren Leiben, Haab und Gütern handelt, fürnehmet, und thut, alß sich das gegen Unsern und des Reichs Freventlichen, Ungehorsamen und offenbahren erkannten, erklärten, und denunciirten Nechtern und Aberächtern zu thun gebühret, und was ihr also wider sie alle, sambtlich und sonderlich, mit Raub, Mahrn, Brand, NB. Todschlag, und in andern Weg fürnehmet und handelt, damit sollet ihr wider Uns und das Heilige Reich, oder jemand anders, nicht gefresslet und gethan haben, auch

Darum

darum inner und ausserhalb Rechts zu antworten nicht schuldig seyn.

§. IV.

Tranſeamus autem ab his ad aliam Quaestionem, occasione eorum, quæ supra Sectione III. §. 2. & Sectione IV. §. 5. de Personis mysticis diximus, ex Jure nostro Publico latius examinandam, *Utrum scilicet Civitates, & præcipue Imperiales, hujus nostri Decreti Subiectum possint constituere?* ubi quoad Subiectum quidem activum, nullam plane nobis relinquunt dubitationem, tot exempla Civitatum, a vicinis suis toties quoties injuriis & violentiis pressarum, & tantum non oppressarum, ut & olim insignibus & decantatis istis Civitatum Foederibus, **denen Stätt Bünden**, quorum famosissima Anno cum primis 1365. & 1376. contracta fuisse, patet ex Datt. *de Pace Publ. Lib. I. Cap. V. §. 38. & Lib. I. Cap. VI. §. 23.* securitati suæ prospicere: iisque vel non sufficientibus, vel cessantibus, tandem in hujus nostri Decreti & affinium, Jure Germanico inventorum Remediorum præsidio, ceu sacra aliqua anchora, ultimum refugium quærere coactæ fuerint, prout igitur Civitatum ex hoc nostro & aliis remediis agentium, bene multa sunt exempla, apud rerum Cameralium Scriptores passim obvia, testibus Blumio *in Supplicat. Cameral. Tit. III. n. 10. 11. 12. & Tit. VI. num. 1.* Barthio. *in Sentent. Cameral. P. IV. pag. 12. Lit. E.* Hortledero **von Ursachen des Teutschen Kriegs. T. II. Lib. VI. Cap. 18.** (ubi formula Banni, ad instantiam Noribergensium contra Albertum Brandenburgicum promulgati.) & huc etiam referri merentur Landavium, Heilbrunna, Reutlinga, Spira & Weissenburgum, violentas creditorum manus expertæ, eaque propter speciali auxilio

donatæ in Instrumento Pacis Westphalicæ. *Artic. IV. §. 46. ibi. ut & redemptæ cessaque actiones, abolitæ atque ita annullatæ sunt, ut ullum Judicium actionemve, eo nomine intentare minime liceat.* ita nec desunt exempla earum, quæ sibi ipsis, post habito Judiciorum ordine, propria auctoritate Jus dicere, proptereaque aliquando etiam Pacem Publicam turbare, ne dicam frangere ausæ: & Banno tandem Imperiali mulctatæ fuere, evidentissimo testimonio, quod cum Remedia Juris communis, cum Remediis Juris Germanici cumulative concurrant, (uti jam supra *Sectione IX. §. 12.* aliquatenus demonstratum, & infra adhuc plenius demonstrabitur,) nihil obstat, quo minus & illæ ob admissam violentiam, prætenforum Jurium privatione puniri possint, modo illa requisita concurrant, quæ ad delictum Universitatis constituendum, de Jure communi sunt necessaria, prout hanc in rem insignia reperiuntur præjudicia apud sæpe laudatum Barthium *in Sentent. Camer. Part. II pag. 641. Lit. C.* ubi in causa quadam spolii inter Clerum alicuius Civitatis Imperialis ex una, & Senatum & cives ex altera parte, præmissa historica facti narratione & sententia, talis publica denunciatio promulgata fuit, *Nachdem Burgermeister, Raht, Sechs und dreißig auch ganze Gemein der Stadt N. an diesem Kayserlichen Cammer-Gericht, auf Beflagen und erfolgen der Clerisey gedachter Stadt N. um ihres begangenen Ungehorsams willen, in Römisch. Kayserlicher Majestat und des Reichs Acht gesprochen und erkläret worden seyn, darum an statt Römisch Kayserlicher Majestat verkünden wir dieselbe, in solche Kayserlicher Majestat und des Reichs Acht, setzen sie auß dem Frieden in den Unfrieden, und erlauben hiemit ihren Leib, Haab und Güter der gedachten Clerisey und allermänniglich. & Tomo eodem. pag. 262. Lit. C.* Sententia Banni, & quidem (uti ex Lunig. *Reichs-Archiv.*

Archiv. Part. Spec. Contin. I. pag. 220. & Part. Spec. Contin. IV. part. I. pag. 86. luculenter apparet.) Civitatis Imperialis Goslariensis, omnia ad delictum Universitatis necessaria requisita sequentibus exhibet. In Sachen des Landfried = Bruchs, Herrn Heinrich des Jüngern, Herzogs zu Braunschweig und Lüneburg, Klägern eines, gegen Burgermeister, Rath und ganze Gemeinde der Stadt Goslar, Beklagten andern Theils, nachdem die Beklagten das Kloster zum Georgenberg mit ihrem Geschütz, Kriegs = Knechten, Burgern, und ihrem Burgermeister Hansen Wendemann, der ihnen vorgeritten, mit gewapneter Hand und Wehr überzogen, beschädiget, und zuletzt in den Grund verbrannt, und nachgehends die Stein der Kloster = Kirchen abgebrochen, in die Stadt Goslar geführt, dergleichen auch die Stiffts = Kirchen des Petersbergs, und die Kirche zum heiligen Grabe, zusambt beederseits umliegenden Gebäuden und Häusern, darzu die Kirchen auf dem Rammelsberg auch beschädiget, mit Feuer angezündet, verbrannt, und dann auch bey nächtlicher Weil und Zeit, die Stadt Goslar geöffnet, in zwei Schmelzhütten gefallen, etliche Hüttenknecht und Arbeiter zum Theil auf die Schmelzhöfen geworffen, verbrennt, und zum Theil tod geschlagen / darzu andere härtiglich verwundet. Alles Gemeinen Rechten, des heiligen Reichs Reformation, Ordnungen und aufgekündeten Landfrieden zuwider / darzu keine erhebliche Ursachen, warum sie in die Poen des Landfriedens nicht erkläret werden sollen, in Recht fürbracht. So ist hierauff, und nach allem fürbringen, zu Recht erkannt, daß sie auf und um angeregter ihrer begangenen eigengewaltigen, freventlichen und thätlichen Handlung willen, in Römisch Kayserlicher Majestät und des heiligen Reichs Acht erkannt, erkläret und denunciiret werden

den sollen, die wir auch also in Römischer Kayserlicher Majestät und des heiligen Reichs Acht sprechen, erklären und darüber nothdürfftige Proceß erkennen. quibus exemplis si quis plura adjungere gestit, historiam proscriptionis Donawerdenensis. apud Burgold. P. II. D. 8. Bremensis. *ibid.* & apud Lunig. R. Arch. Parte Gen. II. pag. 130. Erfurtensis. apud Francisc. Irenic. *ad Burgold.* P. I. D. 12. pag. 237. & *seqq.* adire poterit. ubi quæ ipsius desiderio satisfacient, larga manu tradita inveniet.

§. V.

Consideratis itaque Imperii nostri Statibus inter se, & quatenus illi privatis vim facere, & per consequens privatione Jurium suorum puniri possint, nobis nunc ad ulteriora tendentibus: *Utrum non illi, & alii minoris potestatis Domini, ad minimum sub specie sibi competentis Jurisdictionis alicujus Patrimonialis, in suos subditos debita obsequia detrectantes, citra præjudicium nostri Decreti, & exinde descendens Jurium privationis, privata auctoritate aliquid statuere possint?* etiam inquirendum erit, ubi prima fronte sententiæ Affirmativæ generaliter quidem obstare videntur, non solum (1) ipsa verba nostri Decreti. *ibi. Optimum est, si quas putas te habere petitiones, actionibus experiaris, interim ille in possessione debet morari, tu petitor es.* sed & (2) tot textus, privatam Jurisdictionem prohibentes, jam supra hinc inde allegati. v. gr. *tot. tit. Cod. Ne quis in sua causa. Lex. 10. ff. de Jurisdic. &c.*
his

his tamen non obstantibus, hujus Regulæ plures exceptiones, si non Jure optimo maximo omnino fundatas, communi tamen Germaniæ Praxi receptas, apud Doctores hinc inde traditas reperire licet, quas nostro Decreto licet contrarias, salva tamen Justitia tolerandas esse, fidenter statuimus, ita enim (1) quando de executione Legum, auctoritate Magistratus, & honore illi debito tuendo controversia est, Dominum sibi met ipsi Jus dicere: & subditum reluctantem cogere posse, vel ipso Jure Romano statutum legitur, in *Leg. Unica. pr. ff. si quis Jus dicenti non obtemp.* & *L. fin. ff. de Officio ejus cui mandata est Jurisd.* ita porro (2) Magistratum, injuriam sibi ratione sui officii illatam, ex eodem fundamento, ipsummet vindicare posse, constanter tradunt Gail. *Lib. I. Obs. 39. num. 2.* Mevius *P.V. Decis. 323.* & sic etiam (3) idem in executione munerum publicorum & collectarum, juris esse, post Mevium *d. l.* patet ex traditis Klock. *de Contribution. Cap. XVIII. n. 4. & mult. sqq.* quin imo (4) communi fere Germaniæ consuetudine, Dominos pro tuitione suorum Jurium, contra subditos contumaces, inobedientes atque refractarios, per arresta bonorum & personarum procedere, bona subditorum arresto afficere, personas carceribus mancipare, fructus fundorum impedire, pignorationes jumentorum facere, villas rusticas cum omnibus instrumentis usque dum obedientiam præstent, & dominis indictas operas, & solitas pensitationes, juxta consuetudinem solvant, quasi sequestrare posse, receptum esse, asserunt Doctores longo ordine allegati, a Francisco Balthasar *de Operis Subdit. Cap. 18.* & testantur insuper (5) Leges Imperii, Statibus potestatem, contra subditos fræna mordentes, semetipsos tuendi, concessam esse. Capitulat. Carolin. *Artic. XV.* hisque (6) accedunt Statuta locorum, v. gr. *Chur = Sächsische Proceß und Gerichts-Ordnung. Cap. Von Gerichts-Secretarien. §. fin.* *Ungar. id. §. 1. §. 2.* apud

apud Berlich. *Decis.* 109. n. 11. & Præjudicium Camerae Brandenburgicae, ubi in causa Otto Craman und Hans Röbeln. Ao. 1600. Mittwochs nach Misericordias Domini, his verbis. Wann der Krüger die Pacht zu rechter Zeit nicht abgiebt, mag ihm der von Röbel, NB. wie dißfalls der Lands Gebrauch es mitbringt, selbst gebührlich verhelffen. *judicatum fuisse refert, Brunnemann ad L. 10. ff. de Jurisdic. num. fin.*

§. VI.

Hæc omnia autem licet ita se habeant, & ceu Justitiæ consona forsitan defendi queant, hoc tamen omnino diffitendum non est, ea quæ hactenus tradita sunt, eatenus solum modo admittenda esse, quatenus Domini vel Magistratus, Jurisdictionem Patrimonialem habentes, non ipsimet, sed per alios Judices delegatos, & a vinculo Juramenti ad talem actum omnino solutos, super causa controversa cognitionem instituunt, arg. Reichs-Hoff-Rahts Instruction Rudolphi II. apud Uffenbach *de Consil. Imp. Aul. Tit. V. ibi.* Wir wollen auch Unsere Reichs-Hoffrahts Præsidenten und Räht, ihrer End und Pflicht, damit sie uns ausserhalb des Reichs-Hoff-Rahts verwandt, was und soweit das Gericht belanget, oder dar ein gehören wird, frey, ohnverbunden, und hiemit in Krafft dieser Ordnung gänzlich und gar erlassen, auf das sie frey ohngescheuet, und ohne alle Gefahr, allein der Warheit gleich, und der Gerechtigkeit zu steuer, männiglich urtheilen, erkennen und sprechen mögen. & *Ordinat. Cameral. P. II. Tit. IV. §. 15. ibi.* Dieselbe neun Räht sollen auch von dem Beklagten aller Gelübd und Eyde, in der Sach, oder Sachen, die also für Sie in Recht bracht werden, so lang die ohnentscheiden hangen, ledig seyn und bleiben, so viel Sie solch Gelübd und Eyd, darin zu sprechen verhindern solt oder möcht. *juncto Blum. Proc. Cam. Tit. 27. n. 102. Ziegler de Jurib. Majest. Lib. I. Cap. 4. §. 32. ubi insignis Responsum Jctorum Witteber-*

gensium ad requisitionem summi alicujus Germaniæ Principis, Anno 1663. sequentem in modum conceptum. Wann gleich einem Landes-Fürsten, alle Fürstliche Macht und Hoheit über seine Unterthanen zustehet, auch die Unterthanen nicht leichtlich, warum eines und das andere geschehe, von ihm Red und Antwort begehren sollen, dannoch aber und die weil einem Landes-Fürsten nicht gebühret, seinen Unterthanen dasjenige, so sie bono titulo an sich gebracht und besitzen, auß eigenem Gefallen und Bewegnuß zu entziehen, oder sie dessen auß freyer Macht, ohne genugsame Ursach zu entsetzen, und dieses in dergleichen Fällen allerdings eine vorbergehende cognitionem causæ, und darauf erfolgte Sententz erfordert, auch hierinn ein Fürst selbst, denen von ihm vorgeschriebenen Rechten sich billig submittiret, und auß seinen eigenen oder seiner Vorfahren Contractibus, als ein Privatus dazu verbunden, so mag auch der Successor in einem Fürstenthum in dergleichen Fällen, wider seine Unterthanen eigenen Gefallens nicht verfahren, sondern er ist entweder etliche von seinen Råhten, die sodann der Pflicht zu erlassen, nieder zu setzen, und vor denselben seine Nothdurfft außzuführen, oder andere hierzu erbetene Richter darüber erkennen zu lassen, schuldig. B. R. W. & cum nec talis præpositio, ubi officiales & ministri vel subditi talium Magistratuum, vinculo Juramenti licet soluti, judicantium munus subire debent, omni dubio careat, cum tales homines fere semper aliquo erga Dominum suum amore vel respectu ferri: & propterea ab ipsius nutu pendere, præsumantur. Berlich. d. Decis. 109. n. 7. maxime consultum judicant Doctores, si tales Judices delegati Processum solummodo instruant, partes audiant, earumque Jura in scripturam redigant, post causam vero conclusam, integra acta tandem ad impartiale aliquod Collegium

Jureconsultorum transmittant, ex ejusque præscripto sententiam tandem pronuncient, graviter hæc monente Brunnem. *ad d. L. un. Cod. Ne quis in sua causa.* quin imo sanctius adhuc, & ad omnes sinistras opiniones a Domino averruncandas consultius remedium est illud, si Dominus talis cum subditis suis lites exercens, ab omni omnino privata Jurisdictione generaliter abstineat, & querelas suas Judici superiori deferat, Commissarios denique ad inquirendum & decidendum ab ipso expetat, se ipsum vero ut Actorem sistat, & hoc modo suæ propriæ Jurisdictioni aliquantulum renunciât, ita enim fiet, ut subditi eo citius in ordinem redigantur, Domini famæ vero atque existimationi quam optime consulatur, cum e contrario, si Dominus priori procedendi modo inhærere velit, semper sinistra aliqua opinio remaneat, & hinc facile subditis ansa atque occasio querulandi, & Processus contra Dominos suos extrahendi, enasci possit, licet & hoc in passu, quoad Statuum Immediatorum subditos, varia remedia novissimis Legibus Imperii, & Capitulationibus Imperatoriis, adinventâ sint, quominus subditi, absque justis atque legitimis causis, Dominis suis controversiam movere valeant, uti patet ex Rec. Imper. *de Anno 1654. §. benebens sollen. 105. Capitulat. Joseph. Artic. VII. & Carolin. Artic. XV. ibique Nitschius & alii.*

§. VII.

Hisce tamen non obstantibus, non est ut quis putet, hoc modo omnem Decreti nostri vim, in causis inter Dominos atque subditos exorientibus, omnino abolitam censeri debere, & miseris subditis hodie nihil aliud quam solam obediendi gloriam, absque ulla spe consequendæ melioris Justitiæ, relictam esse, quod enim Principes & Status Imperii attinet, eorum superioritati & sanctitati, contra illicitas rebellium atque seditiosorum subditorum machinationes, & præposteros atque ille-

illegitimos (si quos præsumere fas est) Judiciorum Imperialium Processus, Mandata, Commissiones atque Rescripta, satis superque quidem prospexit, modo allegata Capitulatio Carolina, in dicto Articulo XV. ibi. alle unziemliche, hässige Bündnisse/ Verstrickungen und Zusammenthuung der Unterthanen/ ingleichen die Empörung und Aufruhr, und ungebührliche Gewalt, so gegen die Chur-Fürsten &c. wollen wir aufheben. & ibi. keineswegs aber darzu, durch Ertheilung unzeitiger Processen, Commissionen, Rescripten und dergleichen Ubereilung, Anlaß geben werde. ast eadem etiam, magno Justitiæ bono, eodem Articulo, securitati, Germanæ libertati & Juribus atque Privilegiis Statuum Imperii mediatorum, der Land-Stände, und der Stände Landes-Unterthanen, non minus consuluit, ibi. Wir wollen die mittelbare Reichs und der Stände Landes-Unterthanen, in unserem Kayserlichen Schutz haben, und sie zum schuldigen Gehorsam gegen ihre Landes-Obrigkeiten anhalten. ut ita omnino cum supra laudato Nitschio ad Capitulat. Joseph. Art. VII. §. 2. statuere non dubitemus, sicuti subditi Dominis suis territorialibus, omnem debent reverentiam atque obedientiam, Germanæ libertati, Pactis denique atque Privilegiis suæ Patriæ non contrariam, & hanc detrectantes merito a limine Imperialis Judicii repellendi, ne dicam graviter puniendi sunt, atque eatenus etiam Principes atque Domini territoriales, quamdiu intra limites justitiae atque æqui subsistunt, omnem Juris præsumptionem, pro se habent, ita e contrario hanc præsumptionem, teste Blumio in *Processu Camer. Tit. 34. n. 78. Philippo Cominæo Lib. X. Comment. circa fin. p. m. 699. in fine. ibi. in utramque partem fere peccatur. Nam & Principes immoderate sæpe, multa faciunt. non adeo esse universalem, ut nulla detur Exceptio, & cum Principes atque Magistratus etiam labi, errare, decipi, injuriam*

inferre, vel tyrannidem plane exercere, & talia agere possint, quæ superioris inspectione & correctione indigeant, uti graviter & prolixè hæc demonstrat Mindan. *de Mandat. Lib. II. Cap. 13. n. 6.* ideo & in hoc casu, Imperatoriam Majestatem, tanquam supremum in terris caput, atque omnium inique oppressorum ultimum refugium atque solatium, officium suum interponere, & inique pressis justitiam tandem administrare posse, imo vi juratæ Capitulationis suæ, omnino teneri, certissimum est, & eatenus etiam suprema Imperii Consistoria, omnem Juris & Justitiæ præsumptionem pro se habent, adeoque primo quidem, si querelæ non adeo claræ sint atque liquidæ, Processum Informativum instituere, & juxta Jura supra allegata, relationem Statuum, **mittelst erkennender Schreiben um Bericht**, exigere debent, quod si vero narrata tantam atrocitatem seu iniquitatem referant, ut a præcepto inchoari queat, illaque narrata sint verisimilia & in continenti probabilia, quin etiam omissis literis informatoriis, per Mandata S. C. procedere valeant, nullum nobis relinquunt dubium, verba novissimi Recessus Imperii *de Anno 1654. §. 105. ibi. Den Unterthanen und Bürgern wider ihre Obrigkeit, die Process NB. nicht leichtlich erkennen, sondern vorher um Bericht schreiben.* quibus præsuppositis omnino sequitur, quod controversia hoc modo ad Imperialem cognitionem devoluta, tales violenti Status Immediati, deinde paribus Juris regulis judicari possint, cum aliis minoris potestatis Dominis, de quibus extra omnem controversiam positum est, quod si illi subditos suos nimis duriter habeant, suamque potestatem in atrocitate potius quam pietate consistere malint, illi vel tandem etiam Jure suo Dominico privari valeant. per ea quæ late hanc in rem ex Jure tradunt, Hermann Stamm *de Servitute Personali, Lib. III. Cap. 35. & 36. Gail. Lib. I. Obs. Practicar. 17. & Lib.*

Lib. I. de Pace Publ. Cap. 2. num. 22. Hartmann. Obs. Lib. II. Tit. 54. §. 43. nec forte exempla deessent, Principum ob subditos male habitos, administratione Regiminis, tam antiquioribus quam recentioribus temporibus, privatorum, nisi eorum allegatio res invidiæ plena esset, ideoque nobis modestum potius silentium suaderent, quam latiore commentarium.

§. VIII.

Sequitur autem nunc alia non minoris momenti Quæstio, ex Sectionis III. §. 6. enata. *An & quatenus nempe Banno Imperiali affecti, nostri Decreti Subjectum possint constituere?* ubi ex supra jam sæpius allegatis Banni Imperialis formulis, evidenter omnino patet, nec illos, qui eo feriti sunt, hujus Decreti remedio posse uti, nec denique etiam contra illos, aliquam violentiam, poenæ Privationis locum facientem, posse committi, ex quo enim tales homines atrocitate sententiæ Civium Romanorum consortio penitus exempti sunt, *Mynsing. Singul. Observat. Cent. III. Obs. 52.* & in summum vitæ fortunarumque suarum periculum conjiciuntur, ita ut omnibus prædæ exponantur, & ab omnibus, tam quoad personam suam, quam in rebus & bonis suis, impune offendi queant; *Ordinat. Cameral. P. II. Tit. 9. §. So jemand. versu. sollen des oder derselben.* omnia denique sua feuda amittant, Obligationes quoque, Juramenta, pacta, omniaque jura, ex parte eorum, cassa irritaque & nulla fiant. *Ordinat. Camer. d. l. ibi.* Sobald auch der oder dieselbe Thäter und Friedbrecher/ ic. in die angeregte Acht gefallen, declarirt und erkläret sind, sollen des oder derselben Leib und Gut allermänniglich erlaubt seyn, und niemands daran freßlen oder verhandlen können oder mögen, darzu alle Ber-
schreis

schreibung, Pflicht und Bündniß, ihnen zustehend, und
 darauf sie Forderung oder Zuspruch haben möchten, gegen
 diejenigen, so ihnen verhaßt wären, ab und tod: auch die
 Lehen, so viel der Ubersahrer gebraucht, dem Lehen-Herrn
 verfallen seyn. facile cuilibet patet, quod illis nec violentia
 inferri, nec illi ex hoc Decreto agere queant, sicuti etiam hac
 exceptione, contra intentatam Serenissimæ Domus Branden-
 burgicæ actionem, & ob damna Marchioni Alberto ejusque
 Provinciis illata, destructa denique Blassenburgi & alia For-
 talitia, petitam indemnisationem, Episcopi Herbipolensis &
 Bambergensis cum Civitate Norimbergensi, interposita etiam
 eum in finem, ad Judicia Imperii provocatione, olim se de-
 fenderunt, usque dum tandem tota controversia, officium
 Mediatoris interponente Imperatore Ferdinando I. amicabili
 compositione, cujus Formulam exhibet Hortleder von Ursaa-
 chen des Teutschen Kriegs. P. II. Lib. IV. Cap. 30. num. 122. &
 multis seqq. Anno C. 1558. feliciter sopita fuit, & ex hoc ca-
 pite etiam Restitutio Electorum Colonienfis atque Bavari, in
 Tractatibus Pacis Badensis non aliter, ac sub solennissima re-
 nunciatione omnis, occasione belli contra eos gesti, petendæ
 indemnisationis, admilla fuit, teste Instrumento Pacificationis
 Badensis, apud Fabri in der Staats-Cantley. Parte XXIV.
 pag. 629.

§. IX.

Missis autem hisce, a publicis ad privata nobis vel tan-
 dem transeundum: & proinde juxta ordinem hucusque
 observatum, occasione Sectionis III. §. 7. in unam vel al-
 teram Quæstionem inquirendum erit, & quidem Primo:
*An Dispositio nostri Decreti etiam ad Nobiles
 homines suos proprios fugitivos persequentes,*

extendi queat? an vero illi ob fugitivum propria auctoritate receptum, Jure suo Dominico privari debeant? Et quidem talem fugi-

vum a Domino suo propria auctoritate occupatum, & carceri mancipatum, ex hoc capite, Potestate Dominica liberatum fuisse, jam supra Sectione X. §. 4. Præjudicio Camerae Brandenburgicæ docuimus, interim tamen communem DD. Scholam in varias hic ire sententias est in propatulo, ex illis quæ hanc in rem tradunt Mev. *im Bedencken von Abforderung der Bauersleute. Quest. IV. per tot. Bonacossa de Servis. Quest. 234. Stamm de Servitude Person. Cap. XXV.* & quod si nobis sententia nostra etiam dicenda est, brevibus concludimus, licet hodie multi, & quidem summæ existimationis Jcti sint, qui hominum priorum Jura, a servis Germaniæ, non Romanis derivanda esse contendunt, hic tamen nihil obstare, quominus cum celeberrimo Tribunalis Wismariensis quondam Vice Præside Mevio, *Decis. Parte III. Decis. 161.* observationem eorum quæ in Jure Romano de fugitivis habentur, etiam ad homines proprios extendamus, sicque Dominum hoc in casu circumspicte agere debere judicemus, licet enim tales homines proprii, procul omni dubio, Dominis suis operas & servitia debeant, licet denique horum etiam quam maxime intersit, talibus servitiis non carere, & damno atque calamitate in re sua familiari affici, & hinc etiam Magistratus superiores, Dominis homines suos proprios persequentibus, literas etiam requisitorias, *Stech-Brieffe*, de Praxi Germanica concedere soleant, teste Mevio *Decis. P. II. Decis. 244.* minime tamen hunc favorem eo extendendum putamus, ut cæco impetu & privata auctoritate, statim ad captivitatem alicujus hominis,

minis, prætenſe proprii & fugitivi, poſſint procedere, ſed hic cum Stammio *d. l. n. 2.* & Gail. *de Arreſt. Imp. C. 8. n. 17.* omnino diſtinguendum eſſe cenſemus, inter eum, qui adhuc eſt in ipſo fugæ actu, & quaſi in flagranti adhuc delicto, vel eum qui jam fugit, in certo tamen loco, ſed adhuc vagabundus reperitur, & a nemine poſſidetur, & inter eum qui jam fugere deſiit, & in alicujus tutelam jamjam tranſiit, primo in caſu, quando talis homo proprius, vel adhuc in fuga, vel ad minimum in nullius tutela & poſſeſſione conſtitutus eſt, Dominus perſequens ipſemet eum occupare, capere & in priorem conditionem, tunc maxime, quando vel nulla Judicis copia patet, vel homo proprius ſuæ conditionis bene gnarus, haut invitus ſequitur, redigere poterit, argumento eorum quæ jam ſupra *ſect. IV. §. 7.* latius adduximus, quod ſi vero talis homo prætenſe proprius, Domino ſuo exceptionem libertatis opponat, & non niſi obtorto collo ducatur, vel ſi ſecundo in caſu, jam fugere deſierit, alicubi domicilium elegerit, & in alicujus alterius domini clientelam conceſſerit, tunc ante omnia eum qui vindicare cupit, ſui domini verifimilia argumenta proferre, & eum qui vindicatur, prius ſuper vindiciis audiri, & non niſi cauſa cognita, de Statu talis hominis aliquid decerni debere, omnino cum ſupra laudato Mevio *d. Decif.* ſtatuiſimus, grave enim & valde injurioſum eſſet, aliquem invitum, ſine cauſa & Jure, libertate ſua privare, gravius denique in alieno territorio, propria authoritate & irrequiſito magiſtratu ordinario aliquem capere, ut proinde de tali poſteriore caſu omnino exaudiendum cenſeamus, illud ipſum, cujus ſupra jam mentionem iniecimus, Camerae Brandenburgicæ Præjudicium, juxta clara ejus verba: *pendente lite auf freyer Strassen de facto hinweg genommen, und in die Haſt bringen laſſen.* nihil aliud ſignificantia, quam quod homo proprius, prætenſo

fo Domino exceptionem libertatis obiecerit, ideoque ad superiorem provocaverit, ubi lite pendente nihil omnino innovandum: adeoque ille violentus Dominus, Jure suo excidisse, merito declarandus fuerit, quæ omnia uti quotidiana sunt, & communiter obvia, ita iis longius non immorabimur.

§. X.

Succedat potius altera Quæstio. *An Fura de Debitore fugitivo loquentia, hodiernis Bancorruptoribus, uti vocant, seu Decoctoribus fugitivis etiam applicari valeant?* ubi affirmativæ absque ulla hæsitazione subscribimus, licet enim primo intuitu, de LL. nostris Germanicis distinguendum esse videatur, utrum tales Bancorruptores dolo, fraude, vel culpa sua decoxerint, an vero casu aliquo fortuito & citra suam culpam? & priori in casu quidem, tales privata auctoritate capi posse, ideo dicendi sint, quod furibus & raptoribus non absimiles habeantur, posteriori vero casu, tales misericordia potius digni, quam creditorum suorum privatæ violentiæ exponendi videantur, hanc ipsam distinctionem vel ipsa Reformatione Imperii Politica de Anno 1548. Tit. XXII. nec non illa de Anno 1577. Tit. XXIII. ibi: So sehen ordnen und wollen wir, daß solche Handthierer und Gewerbs-Leut, NB. so sie fürsetzlicher oder betrieglicher Weise, und nicht auß kundlich zugestandenem unfall auß stehen, banckerott machen, und außtrinnig werden, hinführo von keiner Herrschafft oder Obrigkeit auffgenommen, noch ohne Willen der Glaubiger verglantt und geduldet, sondern wo die betretten, zu Hassen angenommen, den

Klägern zu Recht gehalten, und nach gestalt der Sachen gestrafft u. werden sollen / wären sie aber auß kündlichen und unversehentlichen zugestandenen Unfällen oder Schäden in Verderben und Außstand kommen, alsdann mögen Sie auffgenommen und verglaitet, mitleyden mit ihnen gehabt, und dem gemeinen Rechten nach gegen ihnen gehandelt werden. quasi suppeditante, hæc tamen tanti non sunt, ut affirmativam universalem deferere debeamus, ea enim quæ dictis Legibus caventur, intelligenda sunt de illis casibus, ubi hujusmodi fugitivi se jam jam alterius tutelæ commiserunt, & certum aliquem futuri sui domicilii locum elegerunt, adeoque creditoribus suis copiam adeundi Judicis jam jam fecerunt, ubi omnino Jure experiundum, nec quicquam privata auctoritate faciendum vel statuendum erit, ex quo vero tales debitores obærat, actu adhuc in fuga morantur, & incertum est, quousque se collaturi sint, ibi sane locus non est maturæ alicui deliberationi & inquisitioni, dolo ne an culpa, vel casu fortuito adacti, fugam arripuerint, sed cessantibus ordinariis judiciis, dictante ipsa recta ratione, e vestigio aliquid statuendum, ne occasio, causam suam in Judicio cum effectu proponendi, & judiciali cognitioni subjiciendi, postea elabatur, adeoque omne Judicium, ob absentiam & latitationem rei, elusorium reddatur, hinc utique censemus, cum LL. nostri Imperii, utroque in casu velint, ut tales decoctores, sive fraudulentum deinde sint, sive innocentes & casu fortuito eo miseriarum redacti, zu Recht gehalten, & contra eos, denen Gemeynen Rechten nach gehandelt werden solle, eo ipso dispositionem nostri Decreti hic cessare, & e contra alteram, Legis nempe 10. §. 16. ff. *Quæ in fraud. creditor.* locum sortiri debere, sub hac tamen limitatione, ut Creditor postquam debitorem suum fugitivum semel in potestatem suam redegit, cum

eum ultra viginti horarum spatium, privata auctoritate non detinere, sed intra istius temporis curriculum, ni poenam privati carceris velit incurrere, Judici ad custodiam publicam exhibere debeat, argum. *Leg. Un. Cod. de Privat. Carcerib.* Math. Coler. *de Proc. Execut. P. I. Cap. II. num. 97.* Anton. Fab. *in Cod. Sab. Lib. IX. Tit. V. Def. un.* prout etiam hæc omnia, ad imitationem Legum Romanarum, in suam civitatem receperunt, non solum multi exteri, sed & Germaniæ nostræ LLatores, atque suprema Tribunalia, ita enim tam de Jure, quam de communi Italiæ consuetudine, hujusmodi fugitivos propria auctoritate capi posse, refert Socinus *Consil. 276.* & ita Mediolani in specie statutum, tradit Carpanus *ad Statut. Med. Cap. 69.* idemque de Hispania, Codex LL. Hispan. *Parte V. Tit. 5. Leg. 10.* & de Gallia. *Edict. Reg. de Anno 1509.* atque Jacobus Butrigar. *ad L. 29. Cod. de Adult.* testantur, in Germania vero nostra, non minus insignes hæc de re hinc inde reperiuntur Constitutiones, v. gr. Ordinatio Process. Judic. Saxon. *de Ao. 1622. Tit. II. versu.* *Uß wann einer, der nicht genugsam geseßen / flüchtig, oder darenthalben auß erheblichen Ursachen verdächtig wäre.* quam de utroque casu, sive licentia Judicis, sive propria auctoritate Debitor capiatur, intelligit Berlich. *P. I. Conclus. 73. n. 23. & 25.* Carpzov. *in Jurisprud. For. P. I. Constit. 30. Def. 16. n. 3.* & Jus Lubecense. *P. III. Tit. I. Artic. IV.* ibi: *Ist unserer Burger einer, wegen Schuld flüchtig, und es wird sein Gut ausserhalb der Stadt oder Land angetroffen, der nun solches erstlich von denen Creditoren auffhält, und wiederbringet. ic. creditoribus parem potestatem tribuens, iisdemque etiam, (licet alias Decreti nostri ibidem, teste Neu revidirte Banquerottir-Ordnung. de Ao. 1647. §. 3. maxima adhuc sit auctoritas,) con-* gemina tamen hoc in passu statuit, Jus Hamburgense. *P. I. Tit. 43. §. fin.* ut adeo Scabini Lipsienses, creditorem, propria au-

thoritate debitorem suum fugitivum detinentem, a poena privati carceris, recte absolverint, Anno 1630. hisce formalibus. Daß Beklagter durch Verwahrung seines Debitoris, so sich der Flucht verdächtig gemacht, der Obrigkeit in ihren Berichten und Bittmäßigkeit keinen Eintrag gethan, derowegen er auch mit einigerley Straff nicht zu belegen. B. N. W. apud Carpzov. in Jurisprud. For. P. IV. Const. I. Def. 17.

§. XI.

Quid si vero tales Debitores Fugitivi Privilegio de non arrestando muniti sint, non sine ratione dubitare quis posset, An non tunc hæc licentia, privata auctoritate capiendi, cessare, & in casu contraventionis dispositio nostri Decreti reviviscere debeat? & sane quarundam Civitatum & Provinciarum incolas plane arrestari non posse, sed libertatem ab Arrestis, vel ex Privilegio, vel ex Pacto cum vicinis acquisivisse, exemplo Aureæ Bullæ Brabantinæ, testantur Petr. Peck. de Jure Sistendi. Cap. 8. Mey. de Arrest. Cap. 8. & ut alias Provincias taceamus, Rudolphum II. Imperatorem, Wilhelmo Duci Julix & Clivix ejusque subditis, tale Privilegium Anno 1580. concessisse, idemque etiam inter Serenissimos Electores Colonensem & Brandenburgicum, ratione Electoratus Colonensis, Ducatus denique Clivix & Marcæ, Ao. 1652. nec non inter Johannem Clivix Ducem & Episcopum Monasteriensem, Anno 1451. pacto convenisse, refert Goswin ab Esbach, in Addit. ad Carpz. P. I. Constit. XXX. Def. 4. adeoque & hic dicendum videtur, quod nec talibus Privilegiis

legiis debitores fugitivi privandi veniant, verum rectius sentire, DD. negativæ adstipulantes, patet ex eo, quod hujusmodi farinae homines beneficiorum atque privilegiorum incapaces, imo illis plane indigni sint, prout pluribus demonstrant Peck. cit. 1. n. 7. Schmid. in Consil. Argentorat. Vol. II. Consil. 65. a num. 1. usque ad 25. & hanc sententiam adeo veram esse censemus, ut nec Nundinarum Privilegium, talibus Bancoruptoribus & fallitis, fugam arripientibus vel præparantibus, contra vim privatam præsidium aliquod afferre queat, licet enim Privilegia Nundinarum, DD. aliqui, cum primis Saxonici, eousque extendant, ut licet debitor mercator durantibus nundinis publicis fiat fugitivus, vel de fuga saltem & banco rupto suspectus, persona tamen vel merces ejus, pro debito, in ipsis etiam nundinis contracto, ne quidem publica autoritate detineri queant, late hæc exequente, & adducto etiam Præjudicio firmante, Philippi in Comment. ad Ordinat. Process. Elect. Sax. Tit. 51. Consid. 2. Carpzov. in Jurisprud. For. P. I. Constit. 30. Def. 25. hoc tamen de solo Electoratu Saxonico & Nundinis Lipsiensibus intelligendum: de Jure vero Communi, (quicquid etiam objiciant Bachov. ad Treutl. Vol. I. Disp. 4. §. 2. Lit. D. Hahn ad VV. Tit. ff. de Nundin. n. 2.) in defectu Statutorum, omnino contrarium tenendum esse, statuimus, argumento traditorum a Græveo ad Gail. Lib. II. Observat. 44. Consid. I. n. fin. Sichardo & Brunnem. ad Leg. unic. C. de Nundin. nec non Berlich. P. I. Conclus. 77. n. 10. & seqq. ibique allegatos quam plurimos, quo brevitatis studio nos remittimus.

§. XII.

Ad finem tandem properantibus, nobis adhuc examinanda occurrit *Quæstio de Militibus Hodiernis, quatenus illi ad Subjectum nostri Decreti referenda*

ferendi sint? ubi quantum ad Subjectum Activum attinet, eo rariores quidem, quam quoad Subjectum Passivum, erunt casus, ac noto notius est, milites ad vim inferendam promptiores esse, quam perferendam, adeoque de tali casu Jura scribere velle, omnino videatur supervacuum, *arg. L. 3. ff. de Legib.* quod si tamen talis casus in facto eveniret, illum etiam generali Decreti nostri dispositioni subiacere debere, nullatenus dubitamus; Quoad Subjectum Passivum vero, in eo totum occupatum deprehendimus, Aymonem Cravettam a Saviliano *in Consil. 873.* ut exemptionem, & a nostri Decreti dispositione immunitatem, procuret cuidam sui temporis, & haud inferiorum ordinum militi, idque ex illis potissimum rationibus, quod (1) Dolus non adsit in Creditore, juris sui conservandi causa aliquid agente. (2) cessante vero dolo, cesset omne delictum & (3) in milite contra regulas Juris aliquid faciente, error potius Juris, quam dolus præsumi debeat. *per Jura ibidem alleg. n. 7. 12. 13. & seqq.* Verum enim vero Cravettæ tanta penes nos Auctoritas non est, ut ei cæco obsequio adstipulari debeamus, quin potius valde suspectam nobis ipsemet reddit suam sententiam, quod istud Consilium, in favorem ejusdam Gorgerini, sui, uti vocat, ex Sorore patrueli Nepotis, se exarasse, adeoque pro amico quasi respondisse, in principio statim confiteatur, & si denique ipsas decidendi rationes intueamur, illæ adeo leves, imo nullius sunt ponderis, ut illis calculum nostrum adjicere neutiquam valeamus, esto enim, creditorem juris sui conservandi causa aliquid agentem, præsumptionem honestatis & probitatis, regulariter pro se habere, neque illum dolose aliquid agere voluisse censeretur, prout ex *Leg. 55. ff. de Reg. Jur.* (cui adhuc magis concludens *L. 129. pr. ff. eod. ibi. Nihil dolo Creditor facit, qui suum reperit; merito jungi posset*)

pollet) probare nititur Cravetta, *d. l. n. 12.* hæc tamen omnia
 eatenus solummodo vera censenda erunt, quatenus creditor
 intra cancellos Legum subsistit, quamprimum vero illos
 egreditur, dolo statim facere censetur, qui contra Leges com-
 mittit, & facit quod facere non debuit. *arg. Leg. 7. ff. de ad-
 ministr. tutor. L. 8. §. 9. ff. mand. & traditorum a Barbos in
 Thes. Ax. Lib. IV. Cap. 50. §. 19.* esto denique, quod dolo ces-
 sante etiam delictum cessare debeat, contrarium tamen dolo
 non cessante, ex ipsius Cravettæ præsupposito statuendum
 erit, potissimum hoc nostro in casu, ubi non de ignorantia ali-
 qua Juris alicujus mere positivi civilis, sed insimul etiam na-
 turalis sermo est, & ubi jam supra *Sect. IV. §. 3.* militem non ex-
 cusari, nec aliquem errorem prætereundum posse, ex latifundiis
 Juris Romani demonstravimus, quibus hodiernam Fori no-
 stri Praxin convenire, omnino patet ex Illustr. Baron. de Lyn-
 ker. *Decis. Forensib. Decis. 1377.* ibi: So hat er dennoch wol
 gewußt, und der Bernunfft nach wissen können, daß diese
 Begünstigung verbotten, und Unrecht seyn müsse. Gestalt
 denn auch dasjenige, was denen Soldaten / ob ignorantiam
 Juris nachgesehen wird, auf *Divina und Naturalia Jura* nicht
 gezogen werden mag Et quidem hæc omnia eo magis pro-
 cedunt, ac milites nostri hodierni Privilegia, militiæ Roma-
 næ ab Imperatoribus olim collata, in favorabilibus adhuc dum
 hodie sibi arrogant, post plures a se allegatos, Goswin ab Es-
 bach *ad Carpzov. J. F. P. III. Const. 4. Defin. 26.* & consequen-
 ter etiam in odiosis atque pœnalibus pari cum illis Jure cen-
 sendi sunt, *argum. L. 10. ff. de Reg. Jur.* idque potissimum etiam
 ex illa ratione, quod causa impulsiva nostri Decreti ne qui-
 dem hodie in militibus nostris cesset, imo magis ac unquam
 locum obtinet, his nostris temporibus, ubi vix ulla superesse
 antiquæ disciplinæ militaris vestigia, quam gravissime con-
 Y que-

queritur Ant. Faber in *Cod. Sabaud. Lib. IV. Tit. IX. Definit. 8.* quibus jungi possunt ea, quæ scribit dignissimus quondam Aulae Saxo Gothanae Cancellarius, G. Frantzkius. *Var. Resol. Lib. I. Resol. 10. n. 20. & 21. ibi.* *Quantum milites in aliquo officio constituti, & præsertim in hybernis vel stativis degentes, pretextu officii miseros Provinciales terrere soleant, experientia satis superque compertum est, hoc exulcerato seculo, quo omnis disciplina protinus collapsa est, & istud hominum genus fere omnia pro lubitu agere solet.* addatur Lauterbach. *de Procurat. in rem suam. §. 22.* Mevius. *Parte IV. Decis. 218.* ubi hanc nostram sententiam sequentibus obsignat. *Ignorantia quidem juris militibus ad excusationem saepe proficit, sed tantum in iis quæ mere juris civilis sunt, non vero in his quæ naturali jure improbata sunt, e quibus est invasio rei alienæ, ut ut sibi oppignorata, unde ab ejus injuria & pœna, non excusat error vel juris imperitia, non eo minus itaque ut alii incurrunt pœnam invasionis violentæ, nec sub obtentu militiæ excusandi sunt, multo minus autem ubi non actu militant, sed militia missi vitam civilem degunt; Nec proficit his juris ignorantia, sic ubi peritiores consulendi copiam habent, nec negligere debent.* Consideratum hoc a Regio Suevico Tribunali Wismariensi, in causa Niclas von der Deken contra Arend Lütkeemann. die 27. Jul. Anno 1656.

§. XIII.

Unicum superest, quod Coronidis loco circa Subiectum nostri Decreti addere licebit. *An scilicet, ea quæ hactenus de viventibus dicta sunt, etiam in mortuis locum habeant, ita ut Creditor vim aliquam privatam, in debitoris sui defuncti*

corpus committens, pœna nostri Decreti adhuc hodie affici queat? ubi quoad Sanctionem Juris Romani, jam supra Sectione I. §. 2. diximus, ad exemplum nostri Decreti, etiam Leges, de non impedienda debitorum sepultura, ab Imperatore cum primis Justiniano latas fuisse, & has sane maximæ æquitatis esse, atque Justitiæ, nemo sanus unquam dubitabit, cum satis inhumanum, & ab omni Christiana charitate maxime alienum, imo nec Barbaris moribus conveniens sit, cadavera, quæ sepeliri etiam ipsius Reipublicæ interest. *arg. L. 43. ff. de Religios. & sumpt. fun.* ob æs alienum insepulta jacere, hinc apud Ethnicos jam olim, Jctus Ulpianus ad Præsidis Provinciæ officium pertinere dixit, *ne corpora aut ossa mortuorum detineantur, aut vexentur, aut quo minus sepelirentur, prohibeantur. in Lege 38. ff. eod.* & Thomas Grammaticus, se per integros triginta annos, quibus in magna Curia Neapolitana Juri dicendo adfuit, se nunquam creditoribus hujusmodi licentiam impertiendam: sed semper creditoribus id petentibus denegandam esse, judicasse, nec aliter judicatum vidisse testatur, *in Decis. Neapoli. 82.* idemque etiam confirmant multis a se allegatis argumentis & auctoritatibus DD. Covarruv. *Variar. Resolut. Lib. II. Cap. I. num. 10.* Farinac. *Prætic. Crimin. Lib. I. Tit. 30. Quæst. 20. n. 139. & seqq.* ex quibus etiam nullum est dubium, quin etiam suas Decisiones hauserint, adeoque & hoc in puncto Decreti nostri dispositionem, in Praxin Fori Germanici deduxerint nostrates Jureconsulti, ita enim Scabini Lipsienses in causa Hansen Ehrenreichs zu Lucca. Mense Martio 1632. pronunciarunt. Ist euch Christian Oberschmid 106. Gulden zu bezahlen schuldig worden, ehe und zuvor aber die Zahlung erfolgt, ist er todes verfahren, wann er nun gleich mit

V 2

meha

mehrern Schulden andern gleichfalls verhaftet, und nicht soviel nach sich verlassen, davon alle Glaubiger befriediget werden könnten. So währet ihr doch die Leiche zu künmern, und dadurch sein Begräbnüß zu hindern nicht be-
fugt. B. R. W. & ita etiam pariter respondit Facultas Juri-
dica Viadrina, Anno 1667. apud Brunnemann. *Decis. Centur.*
IV. Dec. 100. ubi sequentia notatu dignissima. *Senatus sui de-*
bitoris cadaver arrestaverat, consulebramur, An recte factum?
Respondimus quod non, ob L. f. Cod. de Sepulch. viol. & Auth.
seq. qui textus generaliter loquuntur, nec inter Creditores distin-
guunt. (2) *Queritur quæ pœna?* R. pœnam esse L. librarum au-
ri, per d. l. f. vel amissionem crediti, & tantidem exactionem,
& demum publicationem tertiæ partis bonorum. Sed quia publi-
catio bonorum hodie cessat, & prima pœna in Praxi procul dubio
non recepta, ideoque manebit pœna media, scilicet amissio
reliqui, si qui fuit &c. Id quod adeo verum esse statuunt
Doctores ut etiam contra cadaver debitoris obærat, & ex in-
strumento guarentigiato, cujus alias parata est executio obli-
gati, nihil attentari, nec ipsius sepulturæ ullum impedimen-
tum objici posse, uno ore contendunt, teste post plurimos a
se citatos, Menochio de *Arbitrar. Judic. Quest. Lib. II. Cent.*
IV. Casu. 387. n. 20. quæ quod etiam ad illum Casum, ubi
debitum est maxime liquidum, & debitor ad Carceres, vel
ad obstagium se obligaverit, atque in eo vita functus fuerit,
bene extendi possint, nullum est dubium, cum ab Instru-
mento Guarentigiato, ad hujusmodi obligantiones, valida sit
argumentatio. confer. ea quæ pluribus extant apud Covarruv.
Var. Res. Lib. II. Cap. 1. num. 10 Et hæc de Subjecto tam A-
ctivo quam Passivo, pro instituti nostri ratione, breviter di-
xisse sufficiant, sequitur nunc

SECTIO XIII.

*Usum Practicum nostri Decreti, quoad Ob-
jectum & Formam exhibens.*

§. I.

Præmissis itaque iis, quæ de Usu Practico circa Subjectum nostri Decreti notatu digna visa fuere, juxta ordinem superius observatum, occasione Sectionis V. ad Objectum nobis nunc progredendum: ibique & de Jure nostro Moderno Germanico, idem instar alicujus Regulæ generalis statuendum erit, quod ibidem de Jure Romano adstruximus, *ad id* scilicet *ut Decretum nostrum locum habere queat, sufficere rem vel pecuniam qualemcunque, modo ab aliquo fuerit possessa, & ejus occasione aliqua vis privata, a creditore quocunque modo exercita,* sicuti hanc nostram regulam omnium optime & quasi in compendio, exhibent Imperatores nostri Germanici, qui primi Pacem Publicam & Auctoritatem legum, atque ordinem Judiciorum, patriæ nostræ, plusquam Herculeo labore restituerunt, jam supra in Sectione IX. §. 10. & seqq. laudati, ita enim Imperator Rudolphus I. statim in sua Constitutione super Pace Publica, in Comitibus Herbipolensibus, Ao. 1287. lata, generali verborum conceptione, omnem privatam Jurisdictionem, poena amissionis crediti inhibuisse legitur, apud Lehmann. in der Speyer. Chron. Lib. V. Cap. 108. ibi. was Schaden: & ibi. und soll nimmer keine Klag darnach gewinnen. loco jam supra pag. 84.

a nobis exhibito, idemque ab ipsius Successoribus subinde repetitum fuisse, omnino constat, ex Constitutione Alberti. *de Ao. 1438. ibi.* es sey um geistlich oder weltlich. & ibi. um was Sachen das wäre. nec non ex Constitutione Friderici III. *de Ao. 1474. §. 2.* ubi sequentia notatu dignissima. Zum ersten/ daß nun furterhin niemand den andern überziehen, belästern, berauben, beschden, bekriegen, fahen, noch einig Schloß oder Befestigung absteigen, oder sonst ohne seinen Willen einnehmen, noch mit Mord noch Brand beschädigen solle, sondern wer zu dem andern zu klagen, oder zu sprechen hat, oder gewinnet, der oder dieselbe sollen solches thun, und suchen durch Recht, an billigen Stätten und Enden, ob aber jemand darwider ichts mit der That auf der obgemeldten Weg einen oder mehr fürnehme, der oder dieselbe sollen ihrer Forderung, und Anschlag, so Er oder Sie gegen seiner und ihrer Wider-Parthen, solcher Überfah- rung wegen hätten/ auch zu haben vermainten, mit der That verwickelt haben, und darzu in andere Poen, nemlich der Gemeinen Geschriebenen Rechten, und Unserer Königli- chen Reformation zu Franckfurt gesetzt, gefallen seyn. id quod & disertis verbis repetitum in Constitutione P. P. *de Ao. 1486. ut & aliis,* a nobis jam antea allegatis, ut adeo nullum plane dubium superesse queat, quo minus omnem violen- tiam, qualicunque credito extorquendo, privata authorita- te adhibitam, ad effectum privationis Crediti, etiam hodie suf- ficere, statuere valeamus, graviter hanc nostram sententiam approbante Imperatore Carolo V. in Ordinat. P. P. *de Ao. 1548. in Principio.* ibi. daß auch keiner den andern seiner Possessi- on, Innhabens oder Gewehr, es wären Schloß, Stätt, Dörffer, Kirchen, Eldster, Clausen, Zins, Gültten, Zehenden, liegend und fahrende Haab und Güter, Regalia, Juris- diction,

dition, Gericht, Hoch- und Oberkeiten, Geistlicher und Weltlicher, Zöll, Wasser, Wende, und aller anderer Berechtigkeiten, nichts ausgenommen, mit gewehrter Hand und gewaltiger That freventlich entsetzen. ubi sine ulla distinctione, five mobiles deinde res sint, five immobiles, five corporales five incorporales, vim fieri vetat, & poenam privationis Crediti denuo etiam confirmat, dictæ Ordinat. *Artic. III. ibi.* darzu auch alle Verschreibung, Pflicht und Bündniß / ihnen zustehend, darauf Sie Spruch oder Forderung haben möchten, gegen denjenigen, die ihnen verhafft wären, todt und ab seyn.

§. II.

Et hæc adeo generaliter vera esse statuimus, ut regulariter, ne quidem *Pignorationi privatæ* aliquis locus esse debeat, licet enim in Reformatione Politica *de Anno 1442. §. 2.* disertis verbis cautum legatur. Ob jemand zum andern, kündliche und unlängbare Schuld hätte, hätt denn der Schuldforderer Bürgen oder Brieff, so möcht er sein Schuld fordern und einbringen, nach laut und sag solcher seiner Brieff, und als ihm versprochen ist, zu bezahlen, möcht aber einer nicht bezahlet werden, nach laut seiner Brieff, oder als ihm versprochen währe, daß man ihn bezahlen solt, und ihm alsdann darum zu pfänden gebührt, der soll es mit dem pfänden halten / wie hernach folgt &c. sub sequente scilicet titulo. Wie man pfänden soll. adeoque dicendum videatur, cum Leges ipsæ certum modum atque formam pignorandi ibidem præscribant, hodie adhuc cuilibet, facultatem privata auctoritate pignora capiendi concessam esse, verior tamen est contraria negantium sententia, prout enim jam supra *Seet. IX. §. 1.* docuimus, tempora Imperatoris Friderici III.

adhuc quidem satis ferrea fuerunt atque Mavortia, adeoque tunc etiam Pignorationes, ex ima veterum barbarie adhuc suam originem trahentes, funditus statim tolli non potuerunt, sed Imperator, cum ipsius ætate diffidationes Statuum atque bella civilia nondum exolevissent, sed in Aurea Bulla, Tit. 17. potius certo modo approbata essent, sibi quod eas solum in ordinem redegisset, maxime gratulari necesse habebat, successu vero temporis, postquam Pax Publica magis firmari cepit, inter Imperii Proceres & membra immediata, ad constabiliendam, & magis magisque ratam, sartam & tectam conservandam quietem communem, etiam Constitutio Pignoratitia, vulgo die Pfandungs-Constitution, introducta: & in ea cautum fuit, ut, si quis Imperio immediate subiectus, alterum quendam immediatum ejusve subditos, vel per se, vel per alios, de facto pignorare vel capere ausus fuerit, tunc Mandata S. C. a Camera, exceptis tamen criminalibus causis, decernantur, de restituendis rebus ablatis, relaxandis captivis, inserta citatione ad docendum de paritione, item ad deducendum Jura Pignorationis, qua, cognitione prævia, si pignorans jus suum doceat, res vel personæ captæ restitui debeant. arg. Ordinat. Cam. Parte II. Tit. 22. per tot. & hoc modo tandem, abolita veterum barbarie, ad saniores gentium mores reditum, sicque Jus Civile, Leg. 12. Cod. de Oblig. & Action. cum Decreto nostro denuo in forum reductum, uti optime observavit, post Textor ad Recess. Imp. noviss. Disput. VIII. §. 12. Muller im Reichstags-Theatro Friderici. Part. I. Cap. 8. & hinc etiam a Summo Tribunali Wismariensi, Pignorationes in dubio pro injustis atque illicitis censerentur, donec contraria consuetudine eas alicubi receptas esse, probatum fuerit, recte monet Mev. Part. I. Decis. 34. ut adeo etiam nullum supersit dubium, quod Pignoratus, cum Conditione ex Constitutione auf die Pfandung,

Dung, etiam cumulare possit, Conditionem ex nostro Decreto, ad poenam privationis redundantem, ceu actionem ad diversa tendentem, prout etiam hoc Juri omnino esse consentaneum, non solum ex illis quæ jam supra *Sect. VIII. §. 2. junct. Blum. Process. Camer. Tit. 32. n. 67. Gylmann. Tom. I. Parte 1. pag. 372. n. 54.* tradidimus, sed & ex eo patet, quod Doctores Cameralistæ uno ore testentur, dictæ Constitutioni auf die Pfandung, etiam jungi posse citationem super fracta Pace Publica, quæ quod nostrum remedium non excludat, sed potius confirmet, itidem jam supra docuimus *Sect. IX. §. 12.* quibus addi possunt Fabricii *Process. Judic. Tit. VI. pag. 444.* ubi Præjudicia Cameralia. Denais. *Jur. Camer. Capit. 182. §. 11.* & Schwanemann. *Process. Cameral. Cap. XVIII. num. 22.*

§. III.

Idem quoque de *Arrestis Imperii, privata auctoritate alicui impositis*, dicendum judicamus, cum enim commodo possessionis nemo indicta causa privandus sit, etiamsi injusta sit Possessio, Gail. *de Arrest. Imp. Cap. I. n. 8. & seqq.* nec ab Executione, (cujus species est Arrestum illicitum,) Processus inchoandus veniat, *L. 1. Cod. de Execut. rei judic. Leg. Un. Cod. de prohibita Sequest. Pecun.* rectissime placuit Cæsari & Imperio, in Comitibus Spirensibus, *A. C. 1570. §. 84.* Wann auch die Arresta, wie die Repressalien, generaliter in Rechten verboten, bevorab da auf angebotene Caution judicio sisti & judicatum solvi, dieselbe nicht wollen relaxiret werden, welches ja so beschwerlich, als NB. das thätliche Pfänden zu achten, demnach haben Wir der Chur-Fürsten, Fürsten und Gemeiner Ständ, auch dero Abgesandten Räthlich Gutachten darüber angehört, und uns mit ihnen verglichen, setzen, ordnen und wollen, daß in solchen Fällen, da einer dem

Reich ohne Mittel unterworffen, durch sich selbst oder die seine, einen andern, dem Reich gleichergestalt ohne Mittel unterworffenen, dessen Güter und Unterthanen, oder deren Güter arrestiren würde, und solch Arrest auf angebotene gebührlische Caution, de Judicio sisti & judicatum solvi, nicht wolte aufgehoben werden, daß alsdann solcher Arrestirter wegen, am Kayserl. Cammer-Bericht auch Mandat ohne Clausul, mit angeheffter Ladung ad docendum se paruisse, vel ad videndum.&c. sollen und mögen gebeten und ausbracht werden. ut adeo nec hic dubitandum sit, cum inique Arrestato contra Arrestantem, etiam Actione Injuriarum & aliis Juris remediis experiri liceat, quin etiam ea propter Conditione ex nostro Decreto redundante, non minus uti possit, argumento eorum quæ hanc in rem scribit, Gail. *de Arrest. Imp. Cap. 14. in princip.* quæ omnia tamen de illis solummodo Arrestis, quæ Facti appellantur, intellecta volumus, non vero de iis quæ Juris sunt, & Jure permittente fiunt, ibi enim omnem poenam privationis cessare debere, clarissime commonstrant verba Recessus Imperii de A.C. 1594. §. 81. ubi ita dispositum legitur. Und so viel die ungleiche Meinungen und Verstande, des Worts, Arrest, und dahero eingefallene Streit belangt, dieselbe zu entscheiden, wollen Wir daß die Constitutio Arrestorum, ad illicita Arresta facti, quæ fiunt propria Auctoritate, sine cognitione causæ, und die ihrer rechten Eigenschafft nach, wahre und in Rechten verbottene Arresta genennet werden, zu verstehen, und ad licita, de Jure permissa Arresta, welche ratione Contractus, Confessati, Rei judicatæ, Conventionis, Pacti, Transactionis, Consuetudinis, Privilegii, auch gewöhnlicher, hergebrachter Nachsteuer, Abzug, rechtmässig erlangten und gewöhnlichen Zolls halben sich zutragen möchten, nicht zu extendiren

ren seyn, noch auch auf simplices turbationes, pignorationes, compensationes, occupationes, invasiones und dergleichen Sachen, darüber sonderbare Reichs- Constitutiones, oder Gemeiner beschriebener Rechten Verordnungen aufgerichtet, verstanden, und mit vermeldeten Arrestis nicht confundiret werden sollen. ex quo etiam, multis in locis Consuetudinem invaluisse, commemorant DD. ut Creditores possint sustere & arrestare debitores suos, peregrinos vel advenas, in patria sua inventos, quamvis nulla subsit necessitas, nullumque fugæ periculum, ob solam commoditatem conveniendi, ne ob exiguum debitum cogantur facere magnas expensas, in persequendo debitore, commorante in longe dissita regione, prout de Germania nostra testantur, Gail. *Lib. II. Obs. 44. n. 10.* & in *Tr. de Arr. Imp. Cap. I. n. 11.* Peckius de *Jure sistendi. C. II. n. 6.* Coler. de *Proc. Execut. P. I. Cap. II. n. 110.* & *Cap. III. n. 47.* & de Territorio Mechliniensi, Brabantia, Tornaco, Namurco. Choppin. ad *Consuet. Paris. Lib. III. Tit. 3. n. 2.* Christinæus ad *LL. Mechlin. Tit. III. Artic. 3. in Addit.* nec non de Geldria, Transisulania, Frisia, vicinisque Provinciis. Sande in *Decis. Frisic. Lib. I. Tit. 17. Def. 3.*

§. IV.

Nec mitiorem, sed duriorum potius, inspecta Juris veritate & Imperii nostri Constitutione, sententiam statuere debemus, *de Repressaliis*, licet enim in Statu Naturali, inter Reges, Gentes & alios superiorem non recognoscentes, Repressaliæ non adeo illicitæ videantur, ut non potius in defectu aliorum, Juris nostri consequendi gratia introductorum mediorum, Jure N. & G. permissæ censerī debeant, idem denique etiam in jamjam ordinatis Rebus publicis, istis in casibus, ubi judicia cessant, dicendum sit, prout egregie hæc omnia

fir-

firmant, DD. alleg. a Grot. de Jure Bell. & P. Lib. III. Cap. 2. §. 3. Kulpis. in Coll. Grot. ad d. l. §. 1. Lit. K. Peschwiz de Repressal. Cap. 2. n. 32. & ante omnes, ex Jctis nostris Paulus de Castro, Lib. I. Cons. 398. ubi notanter ita: *Postquam condita fuerunt Jura, creatique Magistratus, ut illa tuerentur, idcirco Judiciorum vigor, Jurisque publici disciplina fuit in medium constituta, ne quisquam sibi ipsi permittere valeat ultionem.* Cod. de Judæis. L. Nullis. 14. *Ceterum si deficit Copia Magistratus, quia parum est Jura fuisse condita, ex quo non est, qui tueatur ea.* ff. de Orig. Jur. L. 2. §. post originem. *ad Jura primæva redimus, ut omni Jure nobis liceat, auctoritate propria Jus nostrum consequi.* Cod. de Episc. & Cler. L. Si quis curiali. de Decurion. L. Generali. & argumento Leg. Prætor. §. Si debitorem. Quæ in fraudem Creditor. & in Leg. Si alius. §. Bellissime. Quod vi aut clam. & Jure Canonum 32. Qu. 2. Dominus noster. per Innocent. de Restit. Spoliat. Cap. olim. *Quod quidem rationibus fulcitur: Primo, quia Jura facta sunt pro Remediis & Utilitate subjeutorum, non ut eis noceant, sed provideant.* in Avthent. Ut divinæ jussiones. in princip. Collat. 9. *Debet enim Lex esse Subjectis utilis, & nisi talis esset, corrigenda foret. Essent autem Jura nostra, si deficiente administratore Justitiæ, cogeremur Jus nostrum derelinquere. Si quis namque Pelagus navigans, ventis prosperis obviaret, ipsis vela committeret, & una cum seipso totum regimen nautarum. Quod si ventis adversis, ruptis velis & peremptis nautis; desereret ne seipsum, ut, quo remedio posset, recuperaret salutem? Naturalis ratio repugnat, & humana mens refragatur. Si quis infirmus copiam medicorum haberet, totaliter se eis committeret. Quod si non adessent, quo melius possit ad sanitatem pervenire tentaret. Sic & in Juribus, quia cum nobis prodesse possunt, ipsis uti debemus. Sed si nobis deficient, Jus nostrum omittere non debemus, quia quod medicamenta morbis, hoc exhibent Jura negotiis.*

ziis. Ut in Avthent. Hæc Constitutio innovat. in princip. Sub-
est enim necessitatis articulus, qui Legem non habet, id est Legum
necessitati non submittitur, sed quod alias per Legem non liceret,
necessitas licitum facit. L. Qui patuerunt. ff. de manum. testam.
L. 1. §. Excipiuntur. de Fer. Permittitur enim aliquid nobis ne
Jus nostrum pereat, quod alias non permetteretur. L. Sed si re-
stituetur. §. Sed si dies. de Judic. L. Senatus. de Offic. Præsid.
Et in defectum unius datur recursus ad aliud, quod alias, ne-
cessitate non imminente non fieret. L. fin. princ. ff. de eo per
quem factum erit. id quod contra naturalem equitatem esset,
quod quis locupletaretur cum aliena jactura. L. Nam nec natura.
14. ff. de Condict. indeb. Cum igitur Alzearius Scena sæpius &
frequenter Præsentiam Domina Reginae adierit, supplicando sibi,
quod de violentiis, prædis & usurpationibus sibi Justitiam ministra-
ret, dictaque Domina Regina se excusaverit, quod causantibus
guerris, quæ erant in patria, non poterat hoc facere, licuit sibi
fecisse, quod fecit, & auctoritate propria recuperare Castrum su-
um; per ea quæ dicta. Ita Paulus de Castro d. l. Addatur o-
mnino Philippus Knipschildius de Nobil. ejusque Jurib. & pri-
vil. Lib. 3. cap. 13. n. 32. verbis: Si Imperator sive Magistratus su-
premus, moratoria & elusoria procrastinatione circumducendo, &
vana spe lætando, injuriam passum defendere nolit; nam & tunc
injuriam passo, & Principis auxilio destituto, se ipsum defende-
re licitum esse vulgo perhibetur. Philipp. Horstius apud Aruma-
um, tom. 4. disc. 39. de Bello. placito. 2. hæc tamen omnia in Im-
perio nostro, tamdiu quamdiu adhuc aliquis Judiciorum est
vigor, & sacra aliqua Cæsarea Majestatis reverentia, non pos-
sunt procedere, sed omnia potius Jure terminanda, quam
proprio ausu decidenda veniunt, adeo, ut etiamsi alias vete-
rum Jctorum constans fuerit opinio, in casu denegatæ ad mi-
nimum Justitiæ, Imperatorem vel Magistratum Superiorem,

Repressalias bene concedere posse, optime tamen notet Gai-
lius *de Pignorat. Imp. Observ. II. n. 3.* quod etiamsi sæpe id in
Camera Imperiali a partibus petitum meminerit, illud tamen
nunquam decretum, sed potius contrarium, & quod Impe-
ratores haud gravate Statibus Imperii & Civitatibus Liberis,
Privilegia contra tales Repressalias concesserint, observaverit,
& hoc certe non sine maxima ratione, cum Repressaliæ spe-
ciem quandam pugnae & belli privati præ se ferant, quæ pe-
nitus prohiberi, quietis publicæ omnino interest, & hinc et-
iam Imperatores nostri Repressalias ad paria censent cum Ar-
restis, in Rec. Imp. *de A. C. 1570. d. §. 84.* ibi. Wann die Arre-
sta, wie die Repressalien, generaliter im Rechten verboten.
junctis Instrum. Pac. Westph. Cæs. Suec. *Artic. IX.* & Cæs. Gall.
§. 67. ubi ut Commercia reflorescant, Repressaliæ & Arresta
præsertim ex abusu Bullæ Aureæ Brabantinae nata, penitus tol-
luntur, & Capulationibus Cæsareis *l. infra allegandis.* quam sen-
tentiam utpote veritati Juris maxime consentaneam, ita & ceu
communem, uno quasi ore amplectuntur Juris nostri Publici
DD. laudati a Dno Hertio *de Superioritat. Territor. §. 33.* Dno
Schwedero *Parte Spec. Sect. II. Cap. 41. §. 10.* Mevio *in Decis. P.*
II. Dec. 59. n. 1. & 2. Rhetio *in Instit. Jur. Publ. Lib. II. Tit. 10.*
§. 1. & aliis longo ordine adductis a Dn. Wernhero Prof. Wi-
teb. *in Disputat. de Jure Repress. inter Principes Imp. §. X. Lit. Bb.*

§. V.

Et licet supra laudatus celeberrimus Vir, in modo dicto Tracta-
tu Academico, nupere adhucdum, *Select. Observ. P. III. Observ. 115.*
inferro, post alios, cum primis Prukmann. *Cons. 17. n. 103. & 104.*
omnem operam impenderit, ut Justitiam Repressaliarum etiam
inter Status Imperii nostri demonstraret, iste tamen labor, inge-
nii magis ostentandi, quam veritatis eruendæ gratia susceptus,
si salva viri illustris dignitate, ea qua pollemus libertate Acade-
mica,

mica, dicere licet, parum feliciter cessisse nobis videtur, quamvis enim in eo nos omnino consentientes habeat, quod in statu naturali & æquali, nec non cessantibus judiciis ordinariis, repressalia bene admitti queant, prout instar omnium ex unico patet H. Grotio *de J. B. & P. Lib. III. Cap. 2. §. 5.* in eo tamen ipsi assurgere non possumus, quod in Imperio nostro, inter unius ejusdemque reipublicæ concives, tale quid unquam admitti debeat, quousque Imperatori atque Imperii judiciis sua adhuc constat auctoritas, nec contrarium nobis persuadere possunt, Exempla, Præjudicia & novæ Legum nostrarum interpretationes, satis alias subtiles, parum tamen concludentes; a dissentientibus in medium prolatae. Esto enim (1) Principes Imperii nostri, & præcipue Electores, superioritate gaudere Territoriali, qua potissima Jura Majestatica comprehendendi, & Principes Imperii atque Status nostros, quasi Imperatoris uti vocat *Συναρχόντας* esse, notum sit, juxta D. W. *allegata §. IX.* hocne sufficiens erit stabiliendarum Repressaliarum inter Principes Imperii argumentum? minime gentium, habent enim hanc potestatem nostri Imperii Principes, non ut illa abutantur contra Imperatorem & Imperium, cujus respectu quatenus non collective, sed singillatim considerantur, sunt subditi, testibus vel solis post. O. C. *de A. C. 1555. Part. 2. Tit. 1.* duobus Eminentissimis Aulæ Brandenburgicæ quondam Consiliariis Intimis. Illustri Dn. de Rhez *de Jure Publico. Lib. I. Tit. 3. §. 2.* & Illustri D. Strykio, Præceptore nostro ad cineres usque venerando, in *Tr. de Via Facti Princip. Imp. permiss. Cap. I. §. 9.* sed ut ea utantur, in ordine ad suos subditos & externos, omnesque quotquot unquam de illa Superioritate Territoriali scripserunt, cordati Patriæ nostræ Jcti, illam Majestati Imperatoriae & supremo Juri Imperii subordinatam esse, ingenue confitentur. vid. *Schwed. Jur. Publ. Parte Spec. Sect. II. Cap. X.*

§. 14. Hugo de Statu Reg. Germ. Cap. II. §. 19. & Cap. IV. §. 11. quibus addi possunt ea, quæ jam supra Sect. XI. §. 8. fuere tradita. & quod si ipso Dno Wernhero fatente, Repressalia sunt species belli, & utriusque justitia ex uno eodemque fonte fluit, *juxta ejusdem Disputat. §. VI.* bella vero inter nostri Imperii Cives omnino interdicta sunt, nec Principibus aliqua belli gerendi potestas, nisi contra externos, competere potest, per Jura Imperii notoria, quomodo talem belli figuram aliquis Statuum contra alterum, salva Constitutione Pacis Publicæ, tam Religiosæ quam Prophanæ, exercere poterit? contrarian- tur sane huic asserto, clarissima dictarum Constitutionum verba, ex. gr. in Pace Publica Prophana de A. C. 1459. Tit. I. Rubrica. Friedbott. ibi. Daß von Zeit dieser Verkündigung niemandes von was Würden, Stand oder Wesen der sey, den andern befehden, bekriegen, berauben, fahen, überziehen und belägern soll, auch durch sich selbst, oder jemand anders nicht dienen, noch auch einig Schloß, Stätt, Marckt, Befestigung, Dörffer / Hoff, oder Weyler absteigen, oder ohne des andern Willen, mit gewaltiger That freventlich ein- nehmen, oder gefährlich, mit Brand oder in andere Weg dermassen beschädigen soll. quæ dispositio licet de rebus im- mobilibus ab initio solum locuta fuisse videatur, attamen suc- cessu temporis ad res mobiles, imo & ad incorporales usque extensa fuit, teste Constitutione Pacis Publicæ sub Imperato- re Carolo V. A. C. 1548. promulgata. §. 1. ibi. Erneuern, auf- richten, bessern, mehrren und erklären denselben hiemit wis- sentlich, und in Krafft dieses Brieffs, also daß von Zeit die- ser Verkündigung niemand, wes Würden, Standes, oder Wesens der seye, um keinerley Ursachen willen, NB. wie die Mahmen haben möchten, auch NB. in was gesuchtem Schein das geschehe, den andern befehden, bekriegen, be-
raub-

rauben, fahen, überziehen, belagern, noch einige verbote-
ne Conspiration oder Bündniß, wider den andern aufrichte-
ten oder machen, daß auch keiner den andern, seiner Pos-
session, Innhabe oder Gewehr, es wären Schloß/ Stätt/
Dörffer, Kirchen, Clöster, Clausen, Zins, Gült, Zehnen-
den, liegend oder fahrende Haab und Güter, Regalia, Ju-
risdiction, Gericht, Hoch- und Oberkeiten, Geistlicher und
Weltlicher/ Zölle, Wasser/ Wende, und aller anderer Ge-
rechtigkeiten, NB. nichts ausgenommen, mit gewehrter
Hand, und gewaltiger That, freventlich entsetzen, noch sei-
ne Unterthanen abziehen. 2c. & porro §. 2. ibi. Wer zu dem
andern zu sprechen vermeynt, der soll solches thun an den
Enden und Gerichten, da die Sachen hievor oder jetzt, in der
Ordnung Unsers Kayserlichen Cammer- Gerichts zu Aus-
trag verthädiget sind, oder künfftiglich würden, oder or-
dentlich hingehören. & luculentius adhuc hæc omnia repetit,
atque ad causas Religionis disertis etiam verbis extendit, Pax
Religiosa de A. C. 1555. §. 14. iisdem ut supra verbis, & cum
sequente notabili additamento. sondern ein jeder den andern
mit rechter Freundschaft und Christlicher Lieb meynen, auch
kein Stand noch Glied des H. R. Reichs, dem andern, so an-
gebührenden Orten NB. Recht leiden mag, den freyen Zu-
gang oder Proviant, Nahrung, Gewerb, Rent, Gült und
Einkommen abstricken, noch aufhalten, sondern in alle Weg
die Kayserliche Majestät und Wir (Rex nempe Ferdinandus)
alle Stände, und hinwiederum die Stände die Kayserliche
Majestät und Uns, auch NB. ein Stand den andern, bey die-
ser nachfolgenden Religions, auch Gemeiner Constitution
des aufgerichteten Land-Friedens, alles Innhalts bleiben
lassen sollen. & porro §. 15. ibi. Sollen die Kayserliche Ma-
jestät, Wir, auch Chur-Fürsten, Fürsten und Stände des

Heiligen Reichs, keinen Stand des Reichs, von wegen der Augspurgischen Confession, und derselbigen Lehr, Religion und Glaubens halber, NB. mit der That gewaltiger Weise überziehen, beschädigen, vergewaltigen, oder in andere Weg, wider sein Consciencz, Wissen und Willen, von dieser Augspurgischen Confession &c. in ihren Fürstenthumen, Landen und Herrschafften tringen, sondern bey solcher Religion &c. auch ihren Haab, Gütern, liegend oder fahrend, Land, Leuten, Herrschafften, Obrigkeiten, Herrlichkeiten und Gerechtigkeiten, ruhiglich und friedlich bleiben lassen, 2c. dagegen sollen die Stände, so der Augspurgischen Confession verwandt, die Römische Kayserliche Majestat, Uns, und Chur-Fürsten, Fürsten und andere des H. Reichs Stände, der alten Religion anhängig, Geistliche oder Weltliche, samt und mit ihren Capituln, und andern Geistlichen Standes, 2c. gleicher Gestalt bey ihrer Religion, Glauben, Kirchen Gebräuchen, Ordnungen und Ceremonien, auch ihren Haab, Gütern, liegend und fahrend, Landen, Leuten, Herrschafften, Obrigkeiten, Herrlichkeiten, und Gerechtigkeiten, Renten, Zinsen, Zehenden, unbeschwert bleiben, und sie derselben friedlich und ruhiglich gebrauchen, genieessen, untrüglich folgen lassen, und getreulich darzu verholffen seyn, auch NB. mit der That, oder sonst in ungutem gegen dieselbe nichts fürnehmen, sondern in allweg nach laut und Ausweisung des Heiligen Reichs Rechten, Ordnungen, Abschieden und aufgerichteten Land-Frieden, jeder sich gegen den andern, NB. an gebührenden ordentlichen Rechten benügen lassen. quæ omnia cum in Pacificatione Westphalica, in modum Legis perpetuo duraturæ, recepta atque denuo stabilita fuerint, *Violentia omni & via facti, uti alias*

alias ita & hic, inter utramque partem perpetuo prohibita. teste Instrum. Pac. Cæs. Suecic. Artic. V.

§. 1. quomodo Repressaliis inter Cives Imperii, salva LL. auctoritate, dissentientes locum facere valeant, nullatenus videmus.

§. VI.

Nec obstat (2) quod plures unius ejusdemque Reipublicæ Cives, non aliter in Societatem Civilem consensisse præsumantur, quam sub conditione Justitiæ a Summo Imperante administrandæ, hac vero deficiente, deficere etiam debeat obligatio inter plura ejusdem Reipublicæ membra constituta, quam debile enim hoc argumentum, in hypothesis quoad nostrum Imperium censendum sit, nemo non videt, cui verba supra dictarum Constitutionum generalia nota sunt, ex eorum enim tenore luce meridiana clarius constat, Imperatores, Principes & Status nostros, jam a duobus & quod excurrit Seculis, omnes privatas diffidationes, violentias & quaslibet alias privatæ Jurisdictionis species, voluisse abolitas & generaliter interdictas, se vero suasque causas, lites & controversias, cognitioni & decisioni Imperatoriæ subjectas. jung. Recess. Imp. de A. C. 1548. §. 24. Folgendes aber. ibi. und sollen Chur-Fürsten, Fürsten und Stände solchem Unserm Cammer-Gericht Gehorsam leisten. ut adeo in claris ubi de mente statuentium certo constat, nullus locus superfit conjecturis. nec (3) aliquid veritati Legum officere censemus, quod Repressaliæ quidem, inspecto Jure Civili, se habeant instar alicujus remedii consequendi Jus suum, extraordinarii, de simplicitate vero Juris Naturalis nihil obstat, eo in casu, ubi duo remedia concurrunt, seposito tantisper neglectoque ordinario, illud eligi, quod extra ordinem competit, prout quisque alterum præ
alte-

altero, præfenti rerum fuarum conditioni magis convenire iudicaverit, talem enim Statum Naturalem, qualem Dñus Wernherus fingit, in Imperio noftro nunquam inveniet, & omnis Reipublicæ noftre compages, prius luxanda, omnia denique vincula civilia inter Imperantem & parentes tollenda erunt, antequam talis horrenda, quam Supremum Numen clementiffime avertat, rerum Germanarum catastrophe eveniat, quam tamen fingere, & ita cafum & adverfam fortunam Reipublicæ, pro fundamento decifionis ponere velle, jam Ethnicis Jctis turpe vifum fuit. nec (4) lenta, imo nec mala Juftitiæ adminiftratio prætendi poterit ab eo, qui femel focietatem civilem iniit, cum fubditi, ne injuftæ quidem fententiæ executionem, (multo minus ergo juftitiæ pro tractionem) vi impedire, aut contra eam jus fuum vi exfequi licite valeant, ob Imperii in ipfos efficaciam, teftè H. Grotio. *ſupra alleg. l.* & eo ipfo ſe Legum auxilio indignum reddat, qui contra Leges nititur, quod ſi enim hujusmodi prætextus, facta Legibus contraria, juftitiæ præfidio defendere poſſet, verendum omnino foret, ne & privati homines, iisdem prætextibus utantur, adeoque locum Status alicujus Civilis ſubintret foeda omnium rerum confuſio, & bellum omnium in omnes, quæ ne accidant, omnium Imperii Statuum, inprimis minus potentium quam maxime intereſt, Repreſſalias enim infirmioribus contra Potentiores, qui non tantum, uti Dñ. Wernherus §. XV. loqui amat, Imperii Principes ſunt, ſed ſimul externum Regnum validiſſimis viribus ſubnixum tenent, concedere velle, reſ eſſet omnino ridicula, & intra meros nudæ ſpeculationis metaphyſicæ cancellos redigenda, & quomodo quæſo talis minorum virium Status Jus ſuum facilius poſſet confequi, via Facti & Repreſſaliarum, ſi executio contra ſuum adverſarium retenta ordinaria Juris via, non ſolum difficilis & periculi plena,

plena, sed moraliter etiam impossibilis videatur? Quod si vero potentioribus hanc facultatem velimus concedere contra infirmiores, prout hujus singularis sententiæ Patroni, omnino statuere velle videntur, quid quæso aliud tandem eveniet? quam Imperatoriam Majestatem cujuslibet potentioris Status libero arbitrio velle resignare, & Leges nostras publicas, de Pignorationibus, Arrestis & Repressaliis inhibendis latas, ac sic per consequens, Pacem internam & tranquillitatem inter plures, diversarum quidem virium, unius tamen ejusdemque Reipublicæ Cives, conditione pares, imo ipsam Majestatem Imperatoris & Imperii, hucusque conservatam, tyrannidi atque despotico potentiorum dominio exponere atque subicere, graviter hanc in rem ita differente, post Chytraum *Lib. 26. Sax. ad Ann. 1583.* Dno. Hertio, Academia Ludovicianæ Cancellario quondam meritissimo, *loco supra memorato.*

§. VII.

Faceſſat itaque (5) allegatum Scriptoris Anonymi, *Fecialis Europæi. P. I. pag. 28.* (ſi ullibi, in Germaniæ certe ſtatu deſcribendo minus accurati,) præjudicium, ſequentibus verbis: Auß dieſen und dergleichen erſcheinet, daß diejenige Publiciſten, welche denen Ständen des Heil. Reichs, Teutſcher Nation, dieſes Recht deßhalben nicht geſtatten wollen, weil die hohen Reichs Gericht jedem Stand, nach maßgab der Cammer-Gerichts Ordnung offen ſtünden, der Sache nicht genügsamen Recht ſchaffen, ja wann die Reichs-Justitz nicht unſterbliche Proceß hätte, und nach denen heylſamen Rechten verfahren würde, ſo wäre es unbillig in eigener Sache Richter zu ſeyn, weil es aber daran ermanglet, ſo kommt es auf die Freyheit ſouverainer Chur und Fürſten an, ſich durch kühnere Weg zu helfen. conceptum, seu Majestati

Imperatoriae, libertati denique inferiorum Statuum, exitiale ne dicam ferale magis, quam ad amissum Justitiae & LL. Imperii nostri Fundamentalium compositum, & prout ex primo ejus intuitu statim patet, in omnibus & per omnia, falsis praesuppositis inaedificatum, quis enim unquam ex Statibus de denegata vel protracta Justitia conqueri auditus fuit, nisi cui potentior adhuc adversarius, injuria factorum obtigisset, & quod si integrum, Revisionum in Camera vel Judicio Imperiali Aulico pendentium, Catalogum quis contexere vellet, ne unicum forsitan, Status alicujus potentioris contra inferiorem in Petitorio litigantis exemplum posset invenire, ut adeo non opus sit, ad fictam aliquam, in ordine ad Imperatorem & Imperium independentiam, & noviter exortum Suprematus Jus provocare, praestaret potius illam Statuum potentiorum cum inferioribus, ab origine Germanici Imperii stabilitam Harmoniam & dulcem consonantiam, omni studio intemperatam & illaeram conservare, atque Judiciis suam auctoritatem factam atque tectam relinquere, quam hujusmodi novis inventis, Classicum belli civilis quasi canere, & infirmioribus Statibus exitium minitendo, aemulationi & diffidentiae, ne dicam invidiae, & cogitationibus in conservationem libertatis, etiam cum periculo & incommodo potentiorum tendentibus, ansam praebere, cum neminem Historiae Germanicae gnarum latere queat, quantum detrimenti confederationes Civitatum & Nobilium, Potentioribus olim attulerint, quantum denique & hodie, Episcoporum, Principum infirmiorum, Praelatorum, Comitum, Nobilium Immediatorum atque Civitatum Imperialium vis unita, armis Caesareis juncta, valere posset, si recentiorum quorundam Politicorum Consiliis aures praebere, & in necem, quotidie magis magisque in praejudicium Majestatis Imperatoriae & libertatis Germanicae

manicæ propullulantium attentatorum, amica conspiratione coire vellent, quibus omnibus tamen communis Patria nostra bene carere potest, quamdiu inviolata durat Legum reverentia, & publica juris dicendi potestas, omnibus privatae violentiæ speciebus postpositis.

§. VIII.

Nec est quod porro (6) aliquod Repressaliarum inter ejusdem Imperii Cives præsidium, ex Factis sive antiquis, sive recentioribus, jure sperare debeant dissentientes, quod enim ea attinet, quæ ante constitutam Pacem Publicam accidere, & quorsum etiam ex Lehmanni Chronico Spirensi allata excerpta referri merentur, ea utpote ad A.C. 1263. & 1277. pertinentia, barbariem veteris seculi adhuc sapiunt, & utpote legum posteriorum æquitate atque justitia, ultra duo jam secula correctæ & abrogatæ, in censum & classem Legum vel Consuetudinum adhuc hodie vigentium, amplius non pertinent, nec contra Constitutiones Imperii nostri Publicas, edicente ipso Imperatore im Königlichem Land-Frieden de A.C. 1495. Rubrica. **Aufhebung aller Freyheiten/ so wider diesen Land-Frieden sind.** ibi. Wir setzen auch hindan, alle und jegliche Gnad, Privilegien, Freyheit, NB. Herkommen, Bündniß und Pflicht, von Uns oder Unsern Vorfahren am Reich, oder andern hievor ausgegangen, und verfasst, die in einige Weis wider diesen Unsern Frieden seyn, oder thun möchten, mit was Worten, Clauseln, Meynungen, die gesetzt oder verpflichtet wären. &c. allegari queunt, quod vero recentiora attinet, quæ a Dno Wernhero §. 13. & Pruckmanno *Consil.* 17. num. 103. & 104. adducuntur, recte opinamur respondisse Limnæum de *Jure Publ. Lib. IV. Cap. 8. n. 315.* hæc facti magis quam Juris esse, exemplis quippe malis, nobis non est judicandum sed Legibus, cum non respiciendum sit quid Romæ

fiat, sed potius quid ibi fieri debeat, graviter monente Joto in Leg. 12. ff. de Offic. Præsid. L. 13. Cod. de Sentent. & Interlocut. ut adeo non possimus non hanc nostram Thesin obsignare, responso Celeberrimi quondam Jcti, & D. Wernheri in officio Antecessoris, Mathæi Wessenbecii, qui postquam ipsi Quæstio: An quidam S. R. I. Elector Repressalias concedere possit ad decidendum oblata fuisset, Consilium suum XLVI. ita clausit: *Cum autem hic Elector, debitor, qui repressalias concessit, agnoscat superiorem, sic ut ad ejus Majestatem a se provocari contedat, cujus Sacratissima Majestas, justitiam petentibus, sicut debet, denegare non solet, &c. liquet, nimis tempestive creditores repressalias minitari.*

§. IX.

Nihil igitur superest, quam ut (7) nunc excutiamus, an non in ipsis Legibus Imperii earumque Interpretatione, aliquid præsidii inueniri queat, pro jure Repressaliarum Principibus & Statibus Imperii contra se invicem adstruendo, ubi Dn. Wernherum quidem, sub calcem §. 13. Capitulationis Leopoldinæ & Josephinæ Artic. VIII. nec non Artic. XXVII. Capitulationis novissimæ Carolinæ, instar Palmarii alicujus argumenti uti velle, deprehendimus, verum, ut pace celeberrimi Viri dicamus, omnes isti Textus loquuntur, non de Repressaliis intra Imperium ejusque Ordines, sed de illis extra Imperium, contra Belgas & Brabantos, privilegio Auræ Bullæ Brabantinæ abutentes, Jure Retorsionis exercendis, adeoque ad præsentem casum trahi nequeunt, quin imo validum potius exinde contra Repressalias exurgere argumentum, ex eo facile concludere quis posset, quod Status Imperii facultatem exercendi Repressalias contra externos, publica conventioni stipulati fuerint, adeoque illas inconsulto Imperatore atque Imperio exercere noluerint, multo minus ergo talem facultatem

facultatem in Imperio contra concives suos, propitio jure
 prætendere queant, egregie suffragante huic nostræ Senten-
 tiæ, Articulo ejusdem Capitulationis XVII. ibi. auch verfügen
 lassen, damit in Rechtshängigen Sachen, und unter wäh-
 render Litis pendentz, kein Stand den andern, mit Repres-
 salien, Arresten und andern, wider den allgemeinen Frieden-
 Schluß lauffenden Thätlichkeiten beschwehre. & sic porro
 nec illa distinctio, qua Dn. Wernherus §. 16. verba Ordinatio-
 nis Cameralis P. II. Tit. 22. & R. Imp. de A. C. 1570. §. 84. jam
 supra hujus Sectionis §. 2. a nobis relata, infringere conatur,
 quasi scilicet illa solum de Repressaliis illicitis, injustis & con-
 tra fas susceptis, non vero de licitis loquantur, alicujus robo-
 ris nobis esse videtur, quippe cum juxta supra deducta, omnes
 Repressaliæ intra Imperium sint illicitæ, extra istud vero so-
 lum permixtæ, adeoque hoc argumentum nil nisi petitionem
 principii redoleat, & manifestum sit, instar Arrestorum Ju-
 re reprobatorum, etiam Repressalias intra Imperium, per ver-
 ba illa: **Wann auch die Arresta, wie die Repressalien, gene-
 raliter in Rechten verboten.** (sane, uti perperam opinatur
 D. Wernherus, non enunciativa seu relativa, sed prout totus
 iste contextus, & inprimis verba: **welches ja so beschwerlich
 als das thätliche Pfänden.** & porro ibi. **Sehen, ordnen und
 wollen.** satis indigitant, dispositiva & prohibitiva,) omnino
 sublata & interdicta fuisse, adeo ut sicuti etiam de Jure pri-
 vato, denen **Gemeinen Rechten**, tales Repressaliæ & Pigno-
 rationes totaliter prohibitæ sunt, prout jam supra Sectione V.
 §. 7. ex Nov. 52. Cap. 1. satis docuimus, ita & nostro Jure Ger-
 manico idem etiam statui debeat, prout clarissime hæc, super-
 pondii adhuc loco evincunt, verba Recessus Imp. de Anno 1548.
 Tit. 29. §. Und gebieten darauf. nec non de A. C. 1654. §. 7. ibi. **Se-
 hen demnach, ordnen, wollen und gebieten, allen und jeden/**

Hohen und Niedrigen, Geistlichen und Weltlichen. u. daß.
 u. von niemand was Bürdens/ Stands oder Wesens der
 auch seye, mit Raht oder That, öffentlich oder heimlich, deme
 entgegen gehandelt, noch jemand einen andern darüber de
 facto eigenes Gewalts zu beeinträchtigen, zu turbiren, sei
 nes Rechten, oder dessen Gewehr zu entsetzen, zu befehlen,
 zu überziehen, zu bekriegen, noch sonst Macht und Zug
 haben solle, sein Recht mit Gewalt, und vermittelst der
 Waffen zu suchen. quibus omnino & illa tolluntur, quæ Dn.
 Wernherus ultimo loco §. 16. & 17. contra Constitutionem
 Pacis Publicæ & Instrumentum Pacis Westphalicæ attulit, cum
 enim Leges nostræ adeo generaliter loquantur, frustra illæ so
 lum ad certos quosdam Casus particulares restringuntur, sed
 potius ubicunque generalis adest Legum ratio, ibi & genera
 lis debet esse dispositio, illæque prohibitiones quæ de Pigno
 rationibus, diffidationibus, violentis oppressionibus & spoliis,
 ipso Dn. Wernhero fatente, in Legibus nostris generaliter di
 sponuntur, merito & ad Repressalias, tanquam speciem belli
 privati, adeoque diffidationum & violentarum oppressionum
 extenduntur, quid enim aliud sunt Repressaliæ tales? quam
 hominum innocentium oppressio, & foeda alterum pro al
 tero pignorandi licentia, juxta effatum Theodorici Regis Go
 thorum apud Cassiodor. *Lib. IV. Variar. Epistol. X.* Atque ex his
 jam cognitis manifeste apparebit, an & quousque Principibus
 nostris competat Repressaliis uti, in quibus enim casibus bellum
 movere, in iis etiam Repressaliis uti fas est, cum bella & repres
 salia easdem habeant proprietates, & vix nisi gradu hostilita
 tis ab invicem differant. conf. Grot. *d. L. 3. c. 2.* Ex quo ita
 que sequitur, quemadmodum Principes adversus alium in Im
 perio bello certare nequeunt, ita nec eis licere uti Repressa
 liis, nisi in casibus summæ necessitatis, ubi via juris experi
 ri

ri non possunt. Stryk. *de Via Facti Princip. Imp. Cap. I. §. 27.* qui casus tamen, quamdiu Cæsar & Imperium, Majestate & Potestate Suprema uti possunt & volunt, quamdiu denique Imperator vim fieri prohibet, & cognitionem suam offert, suumque se officium exerciturum promittit, inter illos referri debent, de quibus Jura constitui non oportet. *arg. L. 3. ff. de Legib.*

§. X.

Et hæc quæ hætenus de Pignorationibus, Arrestis & Repressaliis diximus, multo magis etiam *de Bellis Principum & Statuum Imperii inter se Offensivis*, exaudienda sunt, sicuti enim defensiva bella, rerum suarum tuendarum & subditorum refractariorum in ordinem cogendorum, nec non Pacis atque quietis publicæ conservandæ gratia, Jure gerere queunt, prout more suo solidissime hoc demonstrat, Illustr. D. Stryk. *d. Dissertat. Cap. I. §. 25.* ita e contrario, bella offensiva inter eosdem, omni Jure illicita esse, vel ex eo solo patet, quod jam supra de Jurisdictione Imperatoria, & Judiciis Imperii, nec non de omni violentia privata, sub gravibus poenis interdicta, sæpissime inculcavimus, frustranea enim atque plana inutilia essent omnia judicia, & sacra Legum reverentia, si quilibet via facti posset procedere, & bello justitiam suam persequi, sicuti & hoc expressis verbis in Instrumento P. W. *Artic. XVII. §. 7.* prohibitum, ibi: *Et nulli omnino Statuum Imperii liceat, Jus suum vi vel armis persequi, sed si quod controversia, vel jam exortum sit, vel posthac incidere, unusquisque Jure experiatur, secus faciens reus fiat fra-*
Et a Pacis. ut adeo nullum plane rationabile dubium nobis obftet, quod non in omnibus hisce casibus, ubi Creditor contra debitorem, privata autoritate aliquid per modum Pignorationis, Arresti, Repressaliarum vel Belli offensivi molitus fuit,

fuit, ad debitum suum qualicunque violentia extorquendum, præter alias Legibus Publicis sancitas poenas, etiam Privatio præ-
tensi Juris Crediti, tam in publicis, quam privatis causis, ad-
huc dum hodie in Imperio nostro Romano Germanico, ejus-
que Summis Judiciis obtinere possit & debeat, prout hæc
jam suo tempore agnovit Imperator Carolus IV. in supra al-
legata Bulla Brabantina, apud Limnæum *de Jure Publ. Lib. V. Cap. II. n. 53.* sequentia disponens. *Si quis vel ausu temerario, vel quavis indiscreta præsumptione, gratis, immunitatibus & libertatibus, in presenti contentis pagina, contraire præsumeret, & dictorum Ducis, heredum & Successorum ipsius, in rebus adversus te-
norem præsentium, quovis ingenio vel colore quæsito, in toto vel in parte aliquatenus derogare & detrachere, poenas indignationis, desti-
tutionis, & proscriptionis nostræ, & amissionis Jurium suorum, bonorum, & conditionis, gradus, & Status, quibus eundem in casu prædicto declaramus evidenter fore privatum, poenam C. marcarum auri puri, se noverit irremissibiliter incurrisse.* sed & recentiores nostri Germaniæ Augusti, in omnibus super Pace Publica latis Constitutionibus disertissime repetierunt, testibus *Röniglich Land-Fried zu Worms de A.C. 1495. §. fin. Land-Fried de A.C. 1548. §. 3. n. 1.* ubi communiter hæc clausula inserta legitur. *Und sollen diese Gebot, den Land-Frieden und desselben Poen betreffend, Seineinen Unsern und des Reichs Rechten, und andern Ordnungen und Geboten, derhalben vormahls außgangen, nichts abbrechen, sondern das mehren.* ex quibus ut & aliis Juribus Imperii, jam supra Sectione IX. §. fin. allegatis, rectissime concludunt DD. Cameralistæ & Practici Imperiales, quod hæc ipsa poena Privationis, non solum nullibi abrogata, sed & diserte approbata, renovata & confirmata legatur in Constitutionibus Imperialibus, adeoque cum aliis poenis cumulative concurrat, & si proinde

in casibus evenientibus talis poena a partibus læsis earundemque Advocatis non petita fuerit, hoc non vitio Legum, sed culpæ litigantium adscribi debeat, cum Leges tamdiu vivere præsumantur, usque dum contrarium probatum fuerit, prout non solum discrete cautum legitur im Land-Frieden. *de A.C. 1548. Art. X.* ibi. Wir wollen auch daß im Fall, da einer geistlich oder weltlich Stands, wer der wäre, Landfriedbrüchiger Weiß beschädiget, vergewaltiget, oder des Seinen, wie das Rahmen haben mag, nichts ausgenommen, dem Land-Frieden zuwider entsetzet würde, daß alsdann zu desselben vergewaltigten, Beschädigten oder Entsetzten Willen und Gefallen stehen soll, den Thäter und Land-Friedbrecher, auf die Poen der Rechten und Unsers Land-Friedens, sämtlich, oder deren eine insonderheit, darzu um die zugefügte Vergewaltigung, mit und neben obgemeldten Poenen, oder aber allein principaliter und insonderheit, bey Unserem Kayserlichen Cammer-Gericht fürzunehmen und zu beklagen. *re. junct. Concept. Renov. O. Cam. Parte II. Tit. X. §. 11.* sed & insigne huius rei Præjudicium exhibet Barth. *in Sentent. Cameral. Vol. I. fol. 323. Lit. A.* ubi sequens Sententia. Zwischen dem Kayserlichen Fiscal, als Klager eines, und Herrn E. Herrn von K. als Beklagten andern Theils, in Sachen des angezogenen Friedbruchs, ist auf ungehorsam Ausbleiben desselben von K. nach geschehenem Ruffen, und ferner gemeldten Fiscals Gerichtlich Begehren, und allem Fürbringen und Handlung nach zu Recht erkannt, daß der genannt von K. in die Poen der guldenen Bull, Kayserlicher Reformation, und des Reichs Gemeinen Land-Friedens, Ordnung, und NB. Gemeiner Geschriebener Rechten, auch sonderlich in die Kayserliche und des Heiligen Reichs Acht gefallen zu seyn, erkläret werden soll. Den wir auch also in solche Poen und Acht hie mit dieser Urtheil erklären, sprechen und denunciiren, mit Ablegung dem genannten Fiscal Kosten und Schäden, auff rechtliche Mäßigung, und weitere Proceß darüber erkennen.

nen. junctis præter jam supra *hac Sect. §. 2. in f. allegata*, etiam
iis, quæ hanc in rem tradunt, Fabricius *in Process. Judiciario. Tit. V.*
pag. 327. Blum. *in Process. Cameral. Tit. 29. §. 108.* Stryk. *in U. M. ff.*
Tit. Quod met. c. §. 9.

§. XI.

Hæc omnia autem ad *Retorsionem Juris Nobis*,
in Germania nostra, ad exemplum aliarum Gentium receptam, ex-
tendi nolumus, quin potius illam omnino licitam, & ad eam DD.
de Repressaliis alias parum apte loquentes, restringendos esse cen-
semus, cum enim æquissima sit Juris Prætorii Regula. *Quod quis-*
que Juris in alterum statuit, ut eodem Jure utatur. ab ipso Sanctissi-
mo nostro Servatore approbata, Matth. *Cap. VII. §. 12.* quicquid et-
iam in contrarium scribat Cyprian. Regner. *in Censur. Jur. Belg. ad*
Tit. Quod quisque. &c. optimo sane Jure, illæ Leges quas quilibet
Magistratus in suo Territorio contra alios observare solet, ad indu-
cendam & procurandam aliquam, inter diversarum Provincia-
rum Cives, proportionem & æqualitatem, etiam contra ipsius sub-
ditos locum habere debebunt, argumento eorum, quæ late hanc
in rem scripserunt, Carpzov. *in Jurisprud. Forens. Part. III. Constit.*
38. Definit. 3. Berlich. *P. III. Conclus. 51. n. 14. & seqq.* Dn. Stryk.
in Tr. de Retorsione Juris. per tot. & in Tr. de Via facti Princip. Imp.
Cap. I. §. 18. quo ad finem properantes, brevitatis studio B. L. re-
mittimus. Nec est, ut aliquis nobis objiciat, hoc modo Repressalias
in Imperio nostro vel tacite approbari, cum earundem, eadem
cum Retorsione Juris novi sit ratio, per consequens etiam idem
de utroque negotio debeat esse judicium. Nam insignem hîc sub-
esse differentiam & rationum diversitatem, vel ex eo solo patet,
quod Repressaliæ facti magis quam Juris sint, & ob denegatam,
protractam vel male administratam Justitiam, communiter exer-
ceantur, Retorsio vero nostra potius Juris sit, & utrinque Potesta-
tem LLatoriam pro fundamento habeat, nec ullus Magistratus
jure

jure conqueri possit, si in suo territorio aliquod Jus novum introduxerit, si aliorum Territoriorum Domini contra suos subditos eodem Jure utantur, ut adeo hæc duo negotia a se invicem sollicite distinguenda, nec ab uno ad alterum argumentatio facienda sit, prout etiam hæc more suo quam optime observavit, nunquam satis laudatus Dn. Stryk. *d. Dissert. Cap. Ult. n. 24. ibi. Quæ-
rere tamen expedit. An Principes & Status Imperii Romano Germanici
Jure Repressaliarum inter se uti possint? Quod negandum cum aliis
existimo, quod judicia adsint, ubi de Justitia causa disceptare liceat.*
jung. Ziegler *de Jurib. Majest. Lib. I. Cap. 34. §. 37. ibique alleg.*

SECTIO ULTIMA.

*Sistens Usum Modernum nostri Decreti, quoad
Effectum, Affinia & Contraria.*

§. I.

Vela nobis vel tandem contrahenda sunt, ideo brevibus ad-
huc ea, quæ Sectione VII. & VIII. ex Juris Romani placitis dicta fuere,
ad Usum fori nostri Germanici transferre conabimur, ratione Ef-
fectus hoc potissimum notantes, quod, sicuti de Jure Civili Romano
pœnam privationis, violentis Creditoribus dictatam, *ipso Jure*
quidem, interim tamen non nisi *accedente Sententia Ju-
dicis Declaratoria*, imponi docuimus, ita & his Sanctio-
nes Juris nostri Germanici apprime respondeant, huc enim col-
limant illa verba Pacis Publicæ *de Ao. 1495. Tit. die Poen der Frids-
brecher. ibi. Und ob jemand in was Würden oder Stand, der,
oder die wahren, wider der eins, oder mehr so vorgemeldet im
nächsten Articul gesetzt, handeln, oder zu handeln sich unterstehen
würden, die sollen NB. mit der That, vom Recht, zusampt an-
dern Poenen, in Unsere und des Heil. Reichs Acht gefallen seyn.*

& clarius adhuc hæc explicat O. P. P. *de A. C. 1521. Tit. II.* ibi. auch allermänniglich und einem jeden, gegen denselben Thätern und Friedbrechern/so bald die an Unserem Kayserl. Cammer=Gericht oder durch Unsern Stadthalter und Regiment mit vorgehender Citation, oder Fürheischung, also in die gemeldte Acht gefallen zu seyn / declarirt und erkläret werden, ihr Leib und Gut erlaubt seyn, und niemands daran freßlen oder mißhandlen soll oder mag, darzu alle Verschreibung, Pflicht oder Bündniß, ihnen zustehend, darauf sie Forderung oder Zuspruch haben möchten, gegen denenjenigen, die ihnen verhaftt wären, ab und tod ꝛ. seyn. & *Tit. V.* ibi. und daß alsdann gegen denselben mit Denunciation, Erklärung, Execution und Einbringung solcher Poen, und NB. anderer Straffen, durch Uns und die verordneten Unsern Stadthalter und Regiment, oder Unser Kayserlich Cammer=Gericht strengiglich und unablässlich procediret, für genommen und gehandelt werden soll und möge. ꝛ. junct. O. P. P. *de A. C. 1548. Tit. 3. §.* Und ob jemand. & aliis consimilibus, quod & in Ordin. Camerae Imp. *de A. C. 1521.* diserte approbatum, quando *Tit. XXXII. §. 2.* Juris Communis poena, violentis creditoribus rotundis verbis imposita legitur.

§. II.

Quod vero actionem ex nostro Decreto provenientem concernit, ibi de LL. Germanicis itidem nullam deprehendimus ejus abrogationem sed potius confirmationem, dum enim Imperatores nostri Constitutiones suas, de violentia privata loquentes, Juris communis non corrigendi, sed adjuvandi & supplendi gratia latas voluerunt, per ea quæ jam supra *Seet. IX. §. 12.* late hanc in rem diximus, sponte sua exinde fluit, *Conditionem ex Decreto Divi Marci adhuc hodie valide in Foro posse institui, neque hic aliquid circa ejus Na-*

turam atque Requisita, Jure Civili Romano introducta, mutatum esse. Quod enim expresse mutatum non est, cur stare prohibeatur? ipso Imperatore ita edicante in *Leg. 27. Cod. de Testament.* ut proinde lubentes assentiamus Schachero in *Coll. Pandect. Practico. Lib. IV. Tit. 2.* in casu vis compulsivæ sequentem libelli formulam, suppeditanti. P. P. N. Saget, daß in Rechten heilsamlich versehen, daß kein Glaubiger seinen Schuldmann, bey Verlust der Forderung, mit Gewalt und selbstthätiger Weise, zur Bezahlung dringen oder zwingen soll. Wann dann N. ohnelängsten zu Klägern in sein Haus, nebst andern bey sich habenden Soldaten gekommen, und ihn nicht allein mit Prüegeln anfangen zu schlagen, sondern auch fernerweit bedrohet, ihm Arm und Bein lahm zu schlagen, wann er ihn nicht bezahlete, auch durch diese Bergewaltigung so weit gezwungen, daß er das seinige verstoßen, liederlich verkauffen, um ein geringes hingeben, und ihn bezahlen müssen. Also fordert er von Beklagten Antwort, und nach dessen Erfolg bittet er in Rechten zu erkennen und auszusprechen, daß Beklagter an diesem allem Unrecht gethan, demnach sein Jus und Schuld-Recht verlohren, und schuldig seye, neben Erstattung der Unkosten, die abgetroßte und abgepochte Schuld, sampt allem Interesse wieder auszuhandigen.

§. III.

Nec est quod nobis objicere quis possit, de Jure Germanico per Constitutiones Pacis Publicæ, peculiarem eamque novam plane Actionem, fractæ scilicet Pacis Publicæ introductam esse, adeoque veteri ista ex Jure Romano descendente Condiotione, nos bene carere posse, licet enim illam Actionem Pacis Publicæ conservandæ causa introductam, non ignoremus, illam tamen a nostra in multis Juris Articulis differre, cuilibet vel limis solum oculis hæc insipienti facile patebit, cum vero nobis nunc non vacet, omnes

illas differentias penitus examinare, B. Lectorem ad Blum. *Proc. Cameral. Tit. 29.* remittimus, nobis in præsentī dixisse sufficiat, illam non aliter, nisi in casibus fractæ Pacis Publicæ, ubi vis publica atrox, & quidem coactis & coadunatis hominibus, dolo malo facta fuit, competere. Schwannemann *Observat. Practic. XXVI. per tot.* hanc vero, secundum ea quæ jam supra *Sectione VI.* late demonstravimus, in omnibus tam publicæ quam privatæ violentiæ speciebus, indistincte locum habere, & hoc respectu hæc duas Actiones etiam aliquando inter se cumulative posse concurrere, argumento eorum quæ habentur in Const. Pacis Publicæ, *de A.C. 1471. §. zuuersten.* ibi. solcher Überführung hätten, auch zu haben vermaynten, mit der That verwürckt haben, darzu andere Poenen, nemlich der Gemeinen geschriebenen Rechten und Unserer Königl. Reformation zu Franckfurt gesetzt, ohne weitere Erklärung gefallen seyn. quæ ultima verba, licet illis quæ in præcedente §. I. adduximus, e diametro contrariari videantur, tamen ita temperanda sunt, prout recentioribus Imperii Constitutionibus cautum legitur. v. gr. in *Ordinat. Cam. Imper. P. II. Tit. IX. §. 2.* So jemand hohen oder niedern weltlichen Standes, wer der oder die wären, wider deren eins oder mehr handeln 2c. würde, der oder dieselbe sollen mit der That, von Recht, in die Poen des Friedbruchs, sonderlich in der Kayserl. Majest. Unser und des Reichs Acht, samt andern Poenen gefallen seyn, den oder die wir auch, wo solche Verbrechen oder Überführung kundlich und offenbahr seyn würden, in berührte Poen gefallen zu seyn hiemit erklären, und daß gegen den oder dieselben, mit Denunciation, Erklärung solcher Execution, und Einbringung solcher Poen und anderer Straff 2c. auf Ansuchen der beschädigten Partheyen, des Kayserl. Fiscals, oder für sich selbst / von Amtswegen strenglich und unablässig procedirt, fürgenommen, und wie Recht gehandelt und vollfahren werden. quibus rite observatis, omnis Antinomia cessabit, & Thesis nostra, poenam scilicet privationis ipso quidem

quidem Jure imponi, ad ejusdem executionem tamen sententia declaratoria opus esse, firmo talo perstabit, prout hæc omnia latius commonstrat Blumius, *sæpe all. Proc. Cam. Tit. 29. §. 134. & sqq.*

§. IV.

Et ex hisce prono insimul fluit alveo, Decretum nostrum ejusque Rationes moventes, primum quasi fundamentum constituere, non solum illis Jurium Remediis, quæ Jure Civili introducta sunt, & cum Condiotione ex Decreto Divi Marci descendente, aliquam Affinitatem habent, sed & illis, quæ ex Juribus nostris recentioribus, Recessibus nempe & Constitutionibus Imperii, Jure Canonico & Feudali, ortum suum trahunt REMEDIA AFFINIA, ita enim præter ACTIONEM FRACTÆ PACIS PUBLICÆ, & cum illa concurrentem AGCUSATIONEM CRIMINALEM, de quibus in Ordinationibus Pacis Publicæ, tam Religiosæ quam Prophanæ, nec non aliis LL. Germanicis supra jam allegatis, abunde cautum legitur, de JURE CANONICO etiam quodammodo huc pertinent, (I) Remedium *Can. Redintegranda. III. C. 3. Quest. 1.* (II) Remedium *Cap. XVIII. X. de Restit. Spol.* (III) Remedium *Cap. Frequens. eod. in VI* quin imo nec JURE FEUDALI adeo ignota sunt Decreti nostri vestigia, ut non aliquando Condiotionem ex Moribus, hoc nomine instituere valeamus, ita enim de Domino creditore, Vasallo debitori vim faciente, loquitur Textus *II. Feud. Cap. 47. §. Domino. & II. Feud. Cap. 27.* ubi Dominus Vasallum vi privata Feudi possessione dejiciens, dominii privatione punitur, pariter ac etiam Vasallus possessionem Feudi apud alium existentem, violenter occupans, eadem privationis poena afficitur, sive deinde tertium aliquem, sive Dominum ipsum violenter ejecerit. *II. Feud. 27. §. 2. versu. Quod si de Rapina. & II. Feud. Cap. 53. ibi & damnum passo secundum Leges resarciant.* jung. Rosenthal *de Feud. Parte II. Conclus. 16. Cap. 11.* Schrader *de Feud. Cap. 9. Parte IX.* quo brevitatis gratia B. Lectorem remittimus, ne in molem plus justo grandiorem excrescat nostra Commentatio, unicum hoc adhuc monentes, quod omnia illa, quæ hætenus de Decreto Divi Marci per modum Actionis in Foro proponendo diximus, etiam iis in casibus, ubi Invasor vel Creditor violentus primus ad Judicium provocat, per modum Exceptionis a Debitore vim passo, opponi valeant, cum illi cui conceditur Actio, multo fortius etiam competat Exceptio. *L. L. §. 1. ff. de Superfic. L. 156. §. 1. ff. de Reg. Jur.*

§. V.

§. V.

Descendamus autem vel tandem ad *Contraria*, ubi occasione eorum, quæ Sectione VIII. §. 3. de Purgatione doli diximus, Regulam ibidem traditam, *Quod scilicet Creditorem a nostri Decreti severitate, aliqua probabiles violentiæ causæ excusare non valeant.* apud Practicos adeo generaliter exaudiri deprehendimus, *ut ne quidem Miles, rei alienæ vel debitoris sui invasor, sub obtentu crediti, a pœna privationis se eximere valeat*, licet enim alias militibus ignorantia Juris Civilis ad excusationem aliquando profit. *L. 9. §. 1. ff. de Jur. & Facti ignor.* idque propter rationem *L. fin. princ. C. de Jure delib.* id tamen in illis solummodo quæ Juris mere Civilis sunt, procedit. Wesenb. *ad ff. d. t.* non vero in his quæ Jure Naturali improba sunt. *L. 2. Cod. de in Jus voc.* e quibus etiam est invasio rei alienæ, ut ut sibi oppignorata. *L. 1. §. f. ff. de Furt.* unde ab ejus injuria & pœna non excusat error, vel Juris imperitia. *arg. §. ult. I. de Vi bon. rapt.* prout hæc omnia, in casu oblato a Summo Tribunali Wismariensi considerata fuisse, testis est *Mev. Decis. P. IV. Dec. 218. per tot.* cujus verbis etiam Quæstionem de Pœnitentia. *An scilicet Miles invasor, quem pœnitentia vel sponte sua vel prævio mandato superioris subiit,* *Daß er die Soldaten wieder abführt. a Pœna Privationis Crediti immunis sit?* coronidis loco obsignamus, quando dicta *P. IV. Decis. 220.* ita loquitur. Post factum semel admissum, sera quæ pœnæ remissionem est pœnitentia, nec ad hanc proficit, nisi adversarii remissio accedat. *Menoch. de Recuper. Possess. Remed. 9. num. 150. & seq.* quæ non tantum expresse fit, sed etiam tacite, quando ille ereptam sibi possessionem recipit, nec de privationis pœna quicquam reservat, vel protestatur. At non apparebat quicquam de eo ex Actis, verosimile autem non erat, remissam voluisse eum, qui mox petente creditum invasore, exceptionem per istam amissi crediti objecit.

T A N T U M.

Harpprecht zu Harpprechtstein, Stephan Christoph,

Decretum Divi Marci Commentatione Academica

Kiliae 1725

Regensburg, Staatliche Bibliothek -- 999/4 Jur.1032#2

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11298489-3